

Werk

Titel: Thesaurus Iuris Executivi Rutgeri Rulant, Icti. Quadripartitus

Untertitel: Quarum Pars Prima exhibet usum verum executivum, mediante Brachio Eccles lastico, Seculari, Regio, Et Militari, Eorumque imploratione. Secunda, exactam praecipuarum Rerum Civilium tractationem ... Tertia, perfectam manuuctionem Executioni Rerum Criminalium inservientem. Quarta, Decem Classes Relationum, Actorum ac Votorum Cameralium praedictis materiis accommodatarum ... Atque Ita His Quatuor Partibus, Non Solum Executionis Materia fructuosissima continentur, sed & diversae per totum ius privatum dispersae materiae videlicet ...

Verlag: Author; Weissius

Ort: Francofurti ad Moenum; Francofurti ad Moenum

Jahr: 1624

Kollektion: VD17-Mainstream

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN755514025

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN755514025>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=755514025>

LOG Id: LOG_0009

LOG Titel: Tractatus De Brachio, Seu Auxilio Implorando Per Iudicem Ecclesiasticum [...]

LOG Typ: chapter

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

TRACTATUS DE BRACHIO, SEU AVXILIO IMPLO-

RANDO PER IUDICEM ECCLESIASTICVM A

iudice seculari, vel è contra, per D. MARTINVM de FANO, V.I.D.

editus, nunc primum in germania, in lucem missus,

incipit.

S V M M A R I A.

- 1 Iudex qui possit implorare auxilium brachii secularis.
- 2 Auxilium brachii secularis quando petipossit.
- 3 Iudex delegatus quare non possit huiusmodi auxilium inuocare si non contineatur in mandato.
- 4 Iurisdictio delegata non porrigitur ad res, & personas in rescripto non contentas.
- 5 Intellectus cap. i. & c. quoniam, ad fin. extra de offic. iudic. ordin.
- 6 Mandati fines non sunt excedendi.
- 7 Clausula, contradictores & rebelles per censuram ecclesiasticam compellendo, siue compescendo; in rescripto delegati appositae, quid importet & num. ii.
- 8 Iudex an possit ex suo arbitrio, imponere pœnam à iure non expressam.
- 9 Iudex non potest pœnam à iure statutam mutare, etiam per dispensationem.
- 10 Facili questio non iuris, est in iudicis potestate.
- 11 Clausula, si preces veritate nitantur: Subintelligitur, & est de substantia cuiuslibet rescripti, licet non sit in rescripto appositae.
- 12 Rescriptum impetratum per mendacium est ipso iure nullum, etiam si sit legibus consentaneum.
- 13 Cui iurisdictio data est, ea concessa videntur sine quibus iurisdictio explicari non potest.
- 14 Causa commissae intelligitur commissae quo ad plenariam potestatem.
- 15 Intellectus capit. præterea, de officio delegati.
- 16 Iudex secularis an ita petere possit brachium iudicis ecclesiastici, sicut ecclesiasticus secularis.
- 17 Sacerdotium & imperium ab eodem principio descendunt.
- 18 Papa præest in Spiritualibus & diuinis, Imperator vero secularibus & humanis.
- 19 Imperium Romanum quatenus extendatur.
- 20 Iudex secularis quando & qualiter impetret brachium ecclesiasticum.
- 21 Iudex secularis an & quando habeat iurisditionem in personas Ecclesiasticas, & res suas.

N CRISTI nomine Amen:

Quia sæpè contingit, quod Ecclesia, siue ecclesiastica persona, imploret auxilium brachii iudicis secularis, & an sit semper, vel interdum, & quando præstandum, probabiliter etiam à peritis dubitatur, ideo proposui hanc materiam perscrutari, & nil de contingentibus omittendo declarare.

† Sciendū est igitur, quod iudex qui implorat auxilium huiusmodi brachii secularis, aut est ordinarius, & tunc potest postulare, cum sibi opus fuerit, ut ex inferioribus apparebit: si vero est delegatus subdistingue, quia aut continetur in literis suæ commissionis seu delegationis sibi factæ, ut inuocare possit brachiumulare, aut non, & è contra; etiam si delegatus sit, poterit inuocare, si vero non continetur, non poterit implorare, prout constabit aperte ex infra dicendis.

† Quando autem sit opus vel necesse huiusmodi auxilium inuocare? dic quod intelligitur opus esse siue necesse, ubi illa persona contra quam postulatur impendi, fuerit in eo statu, quod incorrigibilis censeatur, in tanto excessu, in tantaque contumacia, quod contra ipsam personam tanquam in profundum malorum deductam, nō habeat Ecclesia ultra quid facere, ut extra de iudic. cap. cum non ab homine, cum concordant. ibi posita, & cum concordant. notatis super illa littera per modum no. & c. super gl. quæ incip. nota qualiter in criminalibus. & c. Et sic dici potest, quod ubicunque deficit potentia ecclesiæ, vel non potest contra suos rebelles, recurrendum est ad iudicem secularem, & ad hoc Extra de offic. iud. ordin. cap. quoniam plerisque. & 17. dist. c. non licuit. & 23. q. 5. c. Princeps 11. q. 1. cap. si quis sacerdotium, & c. petimus, & extra de hæret. cap. excommunicamus. Alias nisi persona ecclesiastica sit incorrigibilis, non imploratur auxilium brachii secularis, nisi in vnico casu specialissimo, scilicet falsitatis commissæ in literis Papæ, ut extra de crimine falsi. c. ad falsarium. in prin. Relinquitur enim in omnibus aliis casibus generale, ut non implore, ut cap. dist. c. contra morem. † Quod autem delegatus non possit huiusmodi brachium implorare,

plorare, si non contineatur expresse in rescripto,
 4 probatur multiplici ratione: † vna & prima hæc est, quia rescripta sunt personalia, & stricti iuris, & per consequens ad personas & res alias in rescripto non contentas non extenditur iurisdictio delegati. *vt extra de offic. & potest. iudic. delegat. cap. P. & G.* & est optimum simile & validum argumentum de rescripto, quod sit stricti iuris, ad illud quod est de compromisso cautum, quod est stricti iuris, per id quod dicitur *ff. de arb. l. si cum dies. §. plenum, & l. non distinguemus. §. d. offic. & extra eod. tit. cap. cum dilectus.* Et ideo non succedit hæres illius qui compromisit, nisi de hærede fuerit facta mentio. *ff. de arb. l. diem proferre. §. 1. ibi, si hæredus mentio,* & est optimum argumentum. *leg. quicquid.* quia promissor non tenetur ad id quod fuit omisum; quia stipulatio est stricti iuris, & ideo ad omisum non trahitur nec refertur. Cum ergo iudex secularis seu brachiumulare non contineatur in Rescripto delegati, siue Missio ad delegatum, de cuius sententia executioni mandanda tractatur, vel de cuius præcepto exequendo, nec eius executio ad id extendi poterit.

5 † Nec obstat quod dicitur *extra de offic. ord. cap. 1. & cap. quoniam, ad fin.* quia illa capitula loquuntur siue intelliguntur in iudice ordinario, vt colligitur ibi in rub. & *tex.* Et sic eadem ratione non obstant Canones antiqui in gloss. ordinaria ibidem inducti & maxime quia in literis Apostolicis inseritur & consuevit apponi, scilicet, *inuocato ad hoc si opus fuerit brachio seculari*: quod quidem non fit sine causa rationabili, seu rationis mysterio: quasi non in sit ipso iure in literis hoc beneficium siue auxilium: & sic clausula talis adiecta, aliquid operatur & operari debet. *vt l. si quando. ff. de leg. 1. & ad Municipal. l. 3. cum similibus.* alias si nihil operaretur frustra adiceretur.

6 † Secunda ratio est, quia fines mandati sunt diligenter custodiendi & non excedendi. *vt ff. mandat. l. diligenter & extra de rescript. cap. cum dilecti & cap. venerabilis.* *Extra de offic. & potest. iudi. delegat. & 3. quast. 7. in grauib.* vnde cum ille delegatus non habeat ex delegatione sibi facta quod possit inuocare auxilium brachii secularis, illud non poterit impetrare. Nam si id voluisset delegans, leue fuisset sibi hoc dicere, *vt de Cadu. tollen. §. fin autem.* & *Extra de decim. cap. ad deficienti,* sed hoc falso posito, quod ex vi delegationis, in qua non fit mentio de inuocatione auxilii, valeat inuocare, si forte potest intelligi de iure, videlicet vt ad id quod sit facti meri extendatur; scilicet ne violentia inferatur, non autem ad id quod sit iuris seu iurisdictionis, sicut est defendere in possessione, & exequi sententiam sui proximam, seu beneficii collationem factam cum tali, cui hoc mandatur, etiam si clericus, non habeat, multominus si sit laicus. *vt probatur, Extra de iudi. c. 2. 3. & 4.*

7 † Tertia ratio est, quia in literis quasi omnibus apponitur Clausula. *Contradictores & rebelles, nisi per censuram ecclesiasticam compellendo siue compescendo.* Quæ clausula continet tres articulos solummodo, id est, excommunicationem, suspensionem, & iurisdictionem, & eam pœnam quam

iudex delegatus de prædictis tribus videat expedire eam inferat & imponat, *vt Extra de verbo. signific. cap. conquerenti.* † vnde iudex ipse delegatus non habet nec potest compescere contradictores & rebelles, nisi per censuram Ecclesiasticam, quæ clausula continet supradicta tria, & non ius inuocandi brachiumulare: merito igitur non potest per se ipsum inuocare. Si enim non esset pœna apposta in lege vel canone, potest iudex pœnam indicare ex suo arbitrio. *argum. ff. de iure deliber. l. 1. in fin. & Extra de offic. deleg. cap. de causis. in fin.* Si autem sit expresse in Canone vel rescripto cautum, per censuram ecclesiasticam, Tunc iudex debet esse contentus ea. Ad hoc facit *lex optima. ff. de verbo. oblig. l. stipulatio ista,* nec potest † iudex mutare illam pœnam, etiam per dispensationem. *vt de offic. deleg. cap. de causis. & 3. quast. 4. §. notandum.* † & vt etiam alibi dicitur, facti quæstio, non iuris, est in iudicis potestate. *vt ff. ad Municipal. l. ordine, & de feriu. l. 1. primo responso. ibi, nec enim prætoris factum, iuri oportet derogare.*

† Quarta ratio est, quia etiam si in rescripto non sit illa clausula; *contradictores, & rebelles &c.* tamen delegans non intelligitur voluisse; immo potius prohibuisse, delegatum posse inuocare brachiumulare: hoc ipso, & eo solo quod omittit ponere in rescripto: quia ita deum videtur per ius Canonicum posse inuocare brachiumulare, si hoc velit superior qui delegat, & ob id semper Dominus Papa cum executione super beneficiis, & beneficiorum collatione alicui committit, ponit illam clausulam; *inuocato si opus fuerit, brachio seculari* in magnis & arduis causis: & maxime quando timetur scandalum, & imminet grande periculum, concordatur, & inferitur in literis & rescriptis. Ad hoc faciunt, & sunt argument. 2. *quast. 3. cap. vicaria,* vbi de tertio, & *Extra de transla. prala. cap. inter corporalia, ultra medium capituli.* vnde si circa translationem id fieri voluisset, quod de concessione dixerat, & de translatione poterat expresse dixisse; & quod non est &c. Ad idem facit. *C. de cad. tollen. l. 1. §. pœn.* † Sed posset quis opponere de quadam clausula; *si preces veritate nitantur*; quæ frequenter in literis apponitur, & apponi consuevit, & nihilominus subintelligitur, si non sit inserta, tamen delegans non intelligitur voluisse, immo etiam prohibuisse. Ad quod facit valde nouissima constitutio. Inno 4. posita sub titulo de iudici. *cap. inter ambiguum. & 25. quast. 2. cap. rescripta, & de rescript. cap. 2. vbi de hoc.* & sic videretur dicendum, & dici posse de illa clausula, *inuocato &c.* sed certe non est ita. Est enim verum, quod illa clausula; *si preces veritate nitantur*; est de substantia cuiuslibet rescripti, & ipso iure semper inest tacite in rescripto; quod sic probatur. † quod libet rescriptum impetratum per mendacium, est ipso iure nullum, etiam si sit legibus consentaneum, ad hoc *C. si contra ius vel vtil. public. l. prescriptione, & l. puniri, & l. & si non cognitio, & l. & si legibus.* quod quidem non dicitur, nec est in illa clausula, *inuocato ad hoc brachio seculari*, prout supra variis rationibus & pluribus iuribus conuincitur & probatur.

† Sed ad hoc oppono, & fortius; est enim cautum tam de iure canonico quam ciuili, quod

cui iurisdictio data est, & ea omnia concessa videantur sine quibus iurisdictio explicari non potest. *vt ff. de iurisdict. om. iudi. l. 2. & ex eo quod* † alicui causam committit, recipienti, super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, quo ad plenariam potestatem. *Extra de offic. deleg. cap. præterea. cum aliis multis concordantibus ibi depositis, & notatis.* Ergo cum delegatus non potest exequi, quæ sunt sibi per delegantem commissa, multo fortius non poterit inuocare brachium seculare: cum iurisditionem suam, siue sibi commissam, nequeat explicare: & ad causam ipsam spectare videatur talis inuocatio brachij secularis.

16 Ad hanc oppositionem sic respondetur; Diciturenim quod illa Decretalis, præterea intelligitur & loquitur de ijs quæ sunt substantialia, tam iurisditionis data, quam cognitionis faciendæ inter partes, scilicet in partibus ad iudicium compellendis, & in aliis substantialibus faciendis; faciendo partes respondere, & contumaces cogere auctoritate delegantis, & in aliis, quæ circa iudicij examen fieri exiguntur, & si diligenter inspiciantur verba dictæ Decretalis, præterea hoc sentit & ibi in gloss. not. per ea igitur quæ supra dicta & allegata sunt, colligitur & probatur & rationabiliter, & aperte, quod delegatus non debet, nec potest, inuocare auxilium brachij secularis, nisi in delegationis literis vel rescripto, contineatur; quod illud valeat implorare; non obstantibus ijs, quæ supra in contrarium allegata sunt.

Hæc quidem omnia quæ scripta sunt, habent locum quando iudex Ecclesiasticus, vel ecclesiastica persona implorat † auxilium publicum & seculare; verum quia & e conuerso, iudex laicus indiget auxilio & brachio ecclesiæ & iudicis ecclesiastici, & illud inuocat quandoque contra personas ecclesiasticas cum est opus. Idcirco volo huiusmodi materiam de inuocatione brachij secularis inchoatam perficere, quia non videtur aliquid ætatum & c. *C. ad Syl. l. fin.*

18 Sciendum est igitur, quod ab eodem principio processerunt sacerdotium & imperium à diuina Clementia. Illud quidem diuinis ministrans, scilicet sacerdotium, hoc autem humanis præsidens, scilicet imperium, ac diligentiam exhibens, ex vno eodemque principio, vtrique procedentia, humanam vitam exornant: sunt

19 † igitur istorum duorum Principum actus diuisi, & officia discretæ, & iurisditiones atque dignitates eorum distinctæ. Et summus Pontifex, præest & est Dominus in spiritualibus & diuinis, & Imperator præest secularibus & humanis, prout supra proxime dicitur, & probatur 10. *dist. cap. quoniam idem. & 97. dist. cap. cum ad verum.* Restat ergo probabiliter dici posse, quod iudex laicus possit cum opus fuerit, iudicis ecclesiastici, & ecclesiæ auxilium inuocare, pari & simili ratione, vel etiam eadem, qua Ecclesia & iudex Ecclesiasticus implorat, & inuocat à iudice seculari auxilium iuxta id, quod dici potest Ecclesiæ

ac iudici Ecclesiastico; patere legem quam tu ipse tuleris, & tu ipse iudex approbas. postulando auxilium seculare. Ad quod valde facit, *l. ratas in fin. C. de rescin. vendi. vbi dicitur, vt eadem lege conueniamini, quam vobis tribui postulatis.* Ad idem facit quod scribitur, *quod quisque iurum, & c. in rubro & nigro, & maxime in l. i. quæ dicit, quod hoc edictum summam habeat æquitatem, & sine alicuius aspernatione, iuxta illud, qui enim aspernabitur & c. quasi dicat, nullus, vel debet aspernari aliquis, vel etiam indignari: Ad hoc etiam faciunt optime verba Matthæi. vt in cap. 1. Corporum & voluminis Decretorum, quæ incipiunt, humanum genus & c. sic dicentis, omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, ita & vos faciatis eisdem; hoc enim præcipit & mandat Christus, qui est Rex Regum & Dominus dominantum, cuius vitam sequi debent ministri, & ambo mundi Principes supradicti: Concordat etiam quod legitur in lege Lombarda, *episcopi. cap. Comitibus, sibi inuicem auxilium præstent, in rub. & in l. i. volumus vt Episcopi & Comitibus concordiam inter se habeant, quæ lex fuit Imperatoris Guidonis.**

† Præterea facit optime id quod ipse Imper. 20 asserit, se tantum habere iurisditionem, & imperium vbi Christiana fides tenetur. *vt l. generaliter in fin. C. de epis. & cler.* vnde colligitur quod Romanum Imperium intantum protenditur; in quantum Christianitas extenditur, facit *l. cunctos populos. in princ. C. de sum. Trin. & fil. Catho.* De hac autem vnitatem quæ debet inter istos esse facit *auth. quomodo oportet. Episc. circa princ.*

† Vnum tamen addo, ad declarationem quod 21 quando dubitaretur, in quibus casibus possit iudex secularis impetrare brachium ecclesiasticum dico quod si clericus, vel persona ecclesiastica conueniat laicum sub iudice seculari, & laicus conuentus reconueniat personam agentem, cum missus sit in possessionem aduersarij, si iudex secularis velit executioni mandare sententiam possessoriam; & persona Ecclesiastica inobediens sit, & resistat: tunc iudex secularis potest ecclesiæ seu iudicis ecclesiastici auxilium implorare; dummodo iudex secularis fecerit contra clericum, vel personam ecclesiasticam quidquid potuit de iure, tam in personam quam in res, ita quod nihil ultra habeat facere, ad Exemplum iudicis ecclesiastici, qui desiderat brachium seculare. *vt in cap. cum non ab homine, Extra de iudici. & ibi hæc materialiter explicatur.*

† Et in istis reconventionibus iudices seculares 22 habent iurisditiones in personas ecclesiasticas. *vt in auth. & consequenter. C. de sen. & interlocutio. om. iudi. & cap. ex literis, Extra de mutu. peti. & cap. prudentiam. 3. quasi. 14.* Habent etiam in alijs de iure Ciuili, scilicet in ijs quæ pertinent ad instructionem pontium & viarum, & in tributis Imperialibus, & in oneribus patrimonialibus. *vt l. ad instructionem. C. de sacrosanct. eccles. & l. sacrosancta. & l. de iis. C. de epis. & cler. & ibi plene de hac materia tractatur.*

TRACTATUS DE BRACHIO seculari, & Ecclesiastico, vicissim implorando.

LVD OVICI RODOLFINI,
De Sabloneta Iur. Vtr. Doct.

S V M M A R I A.

- 1 Duplex est potestas, una ecclesiastica, altera secularis, quae ubi opus est, vicissim adiuvare debent.
- 2 Iudex ecclesiasticus potest implorare brachium seculare, cui secularis iudex illud impartiri debet.
- 3 Iudex ecclesiasticus potest implorare brachium iudicis secularis, quando invenit resistentiam.
- 4 Iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare causa cogendi schismaticos reverti in ecclesiam.
- 5 Iudex ecclesiasticus debet inuocare brachium seculare pro executione sua sententiae, quando fecit quicquid potuit excommunicando, & interdicens, & illam executioni mandare non potuit.
- 6 Iudex ecclesiasticus an debeat inuocare brachium seculare, quando exequitur sententiam suam in bonis laicorum.
- 7 Iudex ecclesiasticus potest implorare brachium seculare contra blasphemantes.
- 8 Iudex ecclesiasticus potest implorare brachium seculare contra decrepantes dare cautionem de non offendendo.
- 9 Brachium seculare potest inuocari contra negligentes confiteri semel in anno peccata sua.
- 10 Iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare contra contemnentem sententiam excommunicationis.
Et quando contemnere dicatur, ibi.
- 11 Iudex secularis, ac Domini temporales debent concedere ecclesiae brachium suum pro manutenendis ecclesiis, & iuribus spiritualibus.
- 12 Iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare, ut coniux compellatur redire, & habitare cum altero coniuge.
- 13 Iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare, cum eius potestas non timetur.
- 14 Prelati inferiores ab episcopo an possint inuocare brachium seculare?
- 15 Brachium seculare concedi potest, & debet à iudice seculari ex suo officio, etiam si petatum non sit.
- 16 Iudex ecclesiasticus potest in casu haeresis implorare brachium secularis etiam excommunicati, vel Tyranni, & qui de facto occupavit dominium illius loci, vel Magistratus, dummodo sine periculo mora non possit recurrere ad legitimos Dominos.
- 17 Iudex secularis non tenetur impartiri brachium imploratum per ecclesiasticum incompetentem, nec debet sibi praebere ministerium alicuius obedientiae, vel executionis.
- 18 Iudices exequentes sententias incompetentium puniuntur.
- 19 Episcopus non potest excommunicare templarios, & hospitalarios, & alios exemptos sibi non praebentes brachium suum, cum sit eorum iudex incompetens & non habeant superiorem, nisi Papam.
- 20 Episcopus potest supplicare Papae, ut compellat tem-

plarios, & hospitalarios, & alios exemptos ad praestandum brachium suum.

- 21 Iudex secularis non tenetur impartiri brachium suum ecclesiastico, quando ipse ecclesiasticus eidem seculari denegasset auxilium suum.
- 22 Quod quisque iuris in alium statuit eodem iure vii debet.
- 23 Vassallus denegans Domino ea, ad qua tenetur, excusatur, si primo Dominus vassallo denegavit ea, ad qua Dominus tenebatur.
- 24 Iudex secularis non tenetur praebere auxilium per ecclesiasticum inuocatum, interposita, & pendente appellatione à sententia ipsius ecclesiastici.
Intellige, quando illi appellationi nihil obstat, ibi.
- 25 Appellatione pendente nil innouandum est.
- 26 Iudex secularis non tenetur concedere brachium suum appellatione pendente à sententia ecclesiastici etiam ab eo non admissa, quae debebat admitti, quando à tali non admissione appellatum fuit.
- 27 Iudex secularis non tenetur impartiri brachium suum appellatione pendente à sententia ecclesiastici, etiam si agatur de re mere ecclesiastica.
- 28 Subditus resistere potest, si pendente appellatione iudex procedere velit.
- 29 Iudex procedens pendente appellatione peccat, & puniatur.
- 30 Iudex secularis non tenetur concedere brachium suum iudici delegato secundum nonnullos.
Contrarium recitatur ex communi sub nu. 32. & seq. Affertur distinctio, ibi.
- 31 Stilus, & mos iudiciorum facit ius, & seruandus est.
- 32 Iudex iudicando, & faciendo contra stilum facit legem suam, ac si faceret, & iudicaret contra legem.
- 33 Delegatus quoad causam sibi commissam est maior quolibet ordinario.
- 34 Iudex secularis non tenetur impartiri brachium suum iudici ecclesiastico procedenti extraiudicialiter, & non iudicanti prius ordine iudiciario seruato.
- 35 Iudex ecclesiasticus si requirit secularem ad carcerandum clericos pro debitis, & ipse ecclesiasticus habet potestatem carcerandi, & carceres habiles ad clericos detinendos, secularis non tenetur brachium suum impartiri.
- 36 Iudex secularis non tenetur brachium suum impartiri, quando ecclesiasticus nulliter processit, & sic quando processus, vel sententia est nulla.
- 37 Quod nullum est nullam meretur executionem.
- 38 Iudex secularis non tenetur brachium suum impartiri iudici ecclesiastico, quando processus, vel sententia est nulla, scilicet quando per probationes in promptu, vel ex tenore actorum constat de nullitate.
- 39 Nullitas, vel iniquitas quando est evidens, tunc impune iudici non patetur, sed si est latens, & occulta in dubio ei obediendum est.
- 40 Iudex secularis videns casum, super quo brachium seculare imploratur, esse iniustum, an teneatur brachium imploratum concedere?
- 41 Iudex secularis, an teneatur brachium suum impartiri, quando ecclesiasticus processit iuris ordine non seruato, ut quando non fecit quicquid potuit adhibendo remedia ecclesiastica.
Quid si agatur contra excommunicatum inordinatam in censuram ibid.
Et quid si de remere ecclesiastica ageretur ibid.

- 42 Iudex secularis potest brachium ecclesiasticum implorare.
- 43 Papa adiuvare debet Imperatorem, & domare suos rebelles, si ipse Imperator non sit negligens, & eius subditi sint sibi inobedientes.
- 44 Iudex secularis non tenetur prestare auxilium suum episcopo in criminibus mixtis, nisi sibi fiat fides de processu ex communi.
Declara, vt ibi.
- 45 Iudex secularis negligens brachium suum prestare, vt delinquentium audacia reprimatur iudicis arbitrio punitur.
Praxis quid admisit? ibi.
- 46 Repressalia concedi possunt, quando denegatur brachium seculare, petito tamen prius quod fiat iustitia secundum naturam repressaliarum.
- 47 Ad brachium seculare non pervenitur, nisi quatuor menses post latam sententiam lapsi sint.
- 48 Quadrimestre regulariter ad soluendum dari condemnatis consuevit.
- 49 Brachium seculare non admittit alias exceptiones, nisi eas, quas quilibet executor admittere potest.
- 50 Brachium seculare vbi inuocatur, an opus sit citari idne partis aduersa?
- 51 Citatio partis non requiritur in his, qua iudex ex officio facere potest.
Nisi iudex faceret ad instantiam partis, ibi.
- 52 Brachium seculare inuocatur, & conceditur contra contumacem.
- 53 Brachium seculare implorari, atq; concedi debet contra committentem falsitatem in literis Papa, etiam si delinquens non sit contumax, vel incorrigibilis.
- 54 Contumax habetur pro presente ad sui praiudicium.
- 55 Argumentum a primo ad vltimum validum est in iure.
- 56 Present regulariter non est citandus, & num. 62. ex magis communi.
- 57 Iudex est status, qui habet partem, vel testem in conspectu, & iubet nuncio, vt citet.
- 58 Clericus credens non possit perueniri ad effectum sua petitionis, nisi cum sanguinis effusione, an debeat inuocare brachium seculare, per quod secundum conscientiam petentis pervenietur ad sanguinis effusionem?
- 59 Episcopus debet adiuvare secularem per viam excommunicationis, cognito prius, an inobedientia Rei sit anima praiudicialis, & an tale sit delictum, quod illam poenam mereatur, & non procedat ad excommunicationem, nisi pramissa monitione.
- 60 Clericus reconueniri potest coram iudice seculari ex magis communi, limita tribus modis, vt ibi.
- 61 Iudex ecclesiasticus non impendens auxilium seculari, puniri potest per suum superiorem.
- 62 Vicarius, seu officialis episcopi implorans brachium seculare ad vtilitatem priuatam partis coram eo litigantis, debet vti literis requisitoriis, non perceptoriis.
- 63 Brachium seculare obtentum contra eum, qui primo possidebat, potest exequi contra eius successorem mediatum, vel immediatum, qui lite pendente rem, super qua litigabatur, emit, absque nouo processu.
- 64 Brachium seculare relaxatum per iudicem a quo pendente appellatione per intrusum a sententia in fauorem superstitis agentis contra interesse putantes per audientiam literarum contradictarum lata,

non dicitur attentatum, nisi iudici a quo fuerit inhibitum.

Amplia ibi remissive.

65 Appellatio an sit facienda ad superiorem iudicem inuocantis auxilium, an ad superiorem iudicem illud prebentis?

66 Qui causam damni dat, damnum dedisse videtur.

67 Forma implorationis brachii secularis qua sit remissive.

Nemo est, qui nesciat, in hoc mundo + du-
plicem esse potestatem, vnam ecclesiasticam, alteram secularem, quæ licet distinctæ, & separatæ fuerint à Iesu Christo Domino nostro, attrahunt cum ab eodem fonte processerint, inuicem adeo colligatæ, atque confederatæ sunt, vt si necesse fuerit, vna per aliam debeat adiuuari, vt ait glo. in cap. quoniam, in verbo, brachio seculari, de offic. ordin. & in c. statuimus, in verbo, potestatem, de maledic. & Petr. Bellug. in specul. Princ. rub. 11. §. tractandum, num. 1. ver. vulgariter dicitur, & Franc. Marc. in decis. 269. num. 1. in 1. par.

Verum sicuti vtriusque potestatis officia distincta fuere, ita etiam æquum est, vt distinctam huius rei tractationem habeamus. Quocirca in primis constituenda est conclusio, quod + iudex ecclesiasticus potest implorare brachium seculare, cui secularis illud impartiri debet cap. 1. & ibi omnes c. quoniam in plerisque, de off. ordin. c. statuimus, de maledic. Archidiacon. in cap. periculo, num. 5. de statu regular. in 6. & Gul. de Ludo. in sing. 51. & Paris de Puteo in tract. de sindicat. in verbo, brachium, in princ. num. 2. ver. vnus iudex, & Marant. in disput. 1. n. 26. ver. nono quia, & Roland. à Valle in consil. 37. dubitatio exoritur, num. 2. vol. 4. vbi dixit, quod iura canonica prouident in executione iustitiæ, episcopum debere implorare auxilium brachii secularis.

Et ideo inferitur primo, quod + iudex ecclesiasticus potest implorare brachium iudicis secularis, quando inuenit resistantiam, vt ait Matfil. in tractat. de bannit. in verbo, iudice, numer. 179. versio. item adde.

Secundo inferitur, quod + iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare causa cogendi schismaticos reuerti ad ecclesiam, vt ait Decian. in c. 68. nu. 6. lib. 5. rerum crimin.

Tertio inferitur, quod + iudex ecclesiasticus potest, & debet inuocare brachium seculare pro executione suæ sententiæ, quando fecit quicquid potuit excommunicando, & interdicens. & illam executioni mādare non potuit, vt ait Afflic. in procem. constit. Regni sub numer. 54. vel + quando exequitur sententiam in bonis laicorum, ex quo ecclesiasticus ipse suam sententiam exequi non potest, vt ait Felyn. in cap. significasti, num. 4. de offic. delegat. vbi dixit, hanc esse communem opinionem, quam subdit procedere de vrbinitate, & secus esse de rigore. Tutamen vide Ioan. Lup. in cap. per vestras, in notabilibus, notab. 2. §. sed est pulchra dubitatio per totum, de donat. inter vir. & vx. vbi sub num. 48. post longam disputationem concludit, quod iudex ecclesiasticus, qui ratione incidentiæ, vel alias cognoscit de dote, vel alia causa contra laicum non poterit eius personam, vel bona capere, nisi tunc demum quando probauerit legitime hoc sibi licere ex priuilegio, titulo, vel præ-

scriptione. Vide etiam Decian. in cap. 26. sub numer. 15. lib. 4. rerum crimin. ubi ait, quod ubicunque ecclesiasticus potest laicos condemnare, non tamen poterit pro executione suæ sententiæ auferre bona, neque eos carcerare, sed implorabit brachium seculare, nisi alia in contrarium extaret consuetudo, quod scilicet ecclesiasticus posset etiam laicos carcerare, subdens; hoc esse verum, & tenendum, quia in re videbis præterea Berrett. in consil. 6.

7 Quarto infertur, quod † iudex ecclesiasticus in casu, in quo procedit contra blasphemantes, potest implorare brachium seculare, quod impertiri debet, ut ait Decian. in cap. 4. num. 5 lib. 6. rerum crimin.

8 Quinto infertur, quod † iudex ecclesiasticus potest implorare brachium seculare contra decretantes dare cautionem de non offendendo sicut secularis brachium ecclesiasticum, ut Herculan. in tract. de caut. de non offen. cap. 5. nam 8.

9 Sexto infertur, quod † si Christianus negligens fuerit confiteri peccata sua semel in anno cogendus est per censuram ecclesiasticam, & postea ad ecclesiastici iudicis requisitionem per brachium seculare, ut ait Io. Lup. in cap. per vestras, in notabilibus, notab. 2. §. sed est pulchra dubitatio, num. 12. de donat. inter vir. & vx.

10 Septimo infertur, quod † iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare contra contemnentem sententiam excommunicationis, & dicitur contemnere, ex quo intra diem per hominem assignatum non satisfacit, ut ait Petr. de Anch. in cap. postulasti, numer. 1. de homicid. & ibi Felyn. numer. 1. ubi tamen ait, quod dicitur contemnere, si animo indurato eam tolerat per annum quia est suspectus de hæresi.

11 Octavo infertur, quod † iudex secularis, ac Domini temporales debent concedere brachium suum pro manutenendis Ecclesiis, & iuribus spiritualibus, ut ait Afflict. in proem. consil. Regni numer. 50.

Nono infertur, quod cum maritus, & vxor separati possint compelli præcise, ut in vnum, & simul redeant, cum ita obligatio descendat ex lege diuina, & humana, si † alter coniux non potest adduci, ut ad alterum redeat potest iudex ecclesiasticus implorare brachium seculare, ut compellatur de facto redire, & cohabitare, ut ait Io. Brun. in tract. de sponsalib. & matr. concl. 1. num. 8. & Burs. in consil. 207. proponitur, numer. 10. volum. 2.

12 Decimo infertur generaliter, quod † iudex ecclesiasticus potest invocare brachium seculare, cum potestas iudicis ecclesiastici non timetur, ut ait Petr. de Anch. in cap. postulasti, numer. 2. de homicid.

Ampliatur conclusio, qua dictum est, iudicem ecclesiasticum posse inuocare brachium seculare, ut non solum procedat in episcopo, verum etiam

14 † in aliis inferioribus Prælati, qui possunt recurrere ad auxilium seculare, ut ait Archid. loquens de Abbate in cap. periculo sub numer. 4. in verbo, inuocato, de statu regular. in 6. & ibi Ioan. And. sub numer. 4. in verbo, inuocato, & ibi quoque Franc. in §. & quoniam, in 3. notab. & Foller. in praxi crimin.

cano. in Miscellan. numer. 48. versic. prælati inferior, & Philip. Prob. ad Ioan. Monach. in d. cap. periculo, numer. 26. versic. sed quid quando, de statu regular. in 6. ubi ait, quod episcopi, & alii ordinarii inferiores iurisdictionem consuetudine, vel ex privilegio habentes possunt inuocare brachium seculare & sub numer. 18. vers. & per hoc non placet, ait, quod inferiores Prælati si habent potestatem excommunicandi possunt inuocare brachium seculare.

Contrarium tenuit Archid. sibi contrarius in cap. administratores, sub numer. 3. 23. quest. 5. quem sequitur Petr. de Anch. in cap. 1. sub num. 7. in fi. de offic. ord.

Secundo ampliatur dicta conclusio, ut procedat † etiam si brachium seculare non esset petitorium, nam illud iudex secularis concedere potest, atque tenetur ex suo officio, ut ait Archid. in cap. administratores, sub num. 3. in verbo, conueni. 23. quest. 5.

16 Tercio ampliatur, ut † iudex ecclesiasticus possit in casu hæresis implorare brachium secularis etiam excommunicati, vel Tyranni, & qui de facto occupauit dominium illius loci, vel Magistratus, dummodo sine periculo moris non possit recurrere ad legitimos Dominos, ut ait Gundisal. in tract. de heret. quest. 19. sub num. 8. ver. & est aliud speciale, & Decian. in cap. 20. num. 34. lib. 5. rerum crimin.

Limitatur autem primo supradicta conclusio, ut non procedat, quando † iudex ecclesiasticus esset incompetens, quia tunc secularis non tenetur eidem brachium imploratum impertiri, nec debet sibi præbere ministerium alicuius obedientiæ, vel executionis, ut ait Oldrad. in consil. 89. episcopus, numer. 3. versic. contrarium, & Bald. in l. criminali, numer. 3. versic. ultimo not. C. de iurisd. omni. iud. & ibi Salyc. numer. 2. versic. item quod exequentes, ubi admonet, iudicem seculare cautum esse debere, quando ab eo imploratur brachium seculare, ut videat, an ille sit iudex competens, vel ne, & Calcan. in consil. 119. sanctissimus, maxime sub numer. 5. ver. præterea & Roland. à valle in consil. 37. omisso multiloquio, numer. 4. versic. & subdunt, vol. 1. & Gail. in obseruat. 115. numer. 10. in fin. lib. 1. pract. obseruat. ubi dixit, brachium non habere locum in ecclesiastico, nisi prius iudici seculari fidem faciat de sua competentia, & idem tenuit Natta in consil. 529. iudex ecclesiasticus, num. 37. ver. non omitto etiam, vol. 3. & Menoch. in tract. de re in poss. remed. 3. sub num. 360 ver. debet tamen iudex.

Et tantum ista limitatio procedit, ut † puniantur iudices exequentes sententias incompetetium, ut ait Bald. in d. l. in criminali, num. 3. versic. ultimo nota. C. de iurisd. omni. iud. & ibi Salycet. numer. 2. versic. item quod exequentes, & Calcan. in d. consil. 119. num. 6. & Roland. à valle in d. consil. 37. num. 3. vol. 1. & Natta in d. consil. 529. num. 37. vol. 3.

Hinc est quod † episcopus nequibit excommunicare templarios, & hospitalarios, & alios exemptos, qui non habent superiorem nisi Papam, si noluit episcopo suum brachium impertiri, cum sit eorum iudex incompetens, ut scripsit Innoc. in cap. 1. numer. 3. versic. si vero talis sit, de offic. ord. & ibi Bald. numer. 18. ver. quaro nunquid, & Alciat. nu. 126.

ver. tertia quæstio est, quæ etiam ibi & num. 127. arguat contra hoc, subdit tamen esse cogitandum, & non recedendum à communi.

20 Aduertendum autem est, quod licet episcopus non possit excommunicare templarios, & hospitalarios, & alios exemptos, poterit tamen supplicare coram Papa; ut eos compellat ad præstandum sibi auxilium suum, ut ait Alciat. in d. c. 1. sub num. 126. de offic. ordin.

21 Secundo limitatur dicta conclusio, ut tamen non procedat, quando iudex ecclesiasticus denegasset auxilium suum iudici seculari, nam tunc postea in simili casu secularis non tenebitur in. certi brachium imploratum, ut ait Petr. Follet. in prax. crim. cano. in verbo, non comparentes, num. 69. ver. qualiter autem.

22 Quia tamen quod quisque iuris in alium statuit, eodem iure uti debet. ca. cum omnes, de constit. & rub. ff. quod quisque iur.

23 Pro quo facit illud, quod dici solet tamen de vasallo, qui excusatur, si denegat domino ea, ad quæ tenetur, si primo dominus denegauit eidem vasallo ea, ad quæ dominus tenebatur, quemadmodum notauit Decian. in cap. 49. nu. 28. ver. nam & vasallus, lib. 7. ver. am crimini.

24 Tercio limitatur, ut tamen non habeat locum, quando à sententia iudicis ecclesiastici rite, & recte interposita fuisset appellatio, & capenderet, quia tunc iudex secularis non tenetur præbere auxilium inuocatum, imo potest impune resisti, ut ait Oldrad. in consil. 89. numer. 3. & Marant. in disputat. 1. numer. 26. versic. hoc præsupposito, in fin. & Franc. Marc. in decis. 269. sub numer. 1. versic. si vero quis appellasset, in 1. par. & Alberic. in l. episcopale, numer. 3. versic. sed circa hoc quæro, C. de episcop. aud. & ibi Pau. de Castro sub numer. 4. in fin. versic. & dicit hic, & Iacob. Sbroz. in tractat. de Vicario episcopi, lib. 2. cap. 190. numer. 11. & Grammat. in consil. 109. in causa vertente, per totum, & maxime numer. 17. & seq. in ciuilib. & Vrsill. in decis. 24. de materia, numer. 16. & Decian. in cap. significasti, numer. 15. versic. secundo limitatur, de offic. delegat. & Gail. in obseruat. 115. numer. 4. versic. legitime exceptiones, lib. 1. pract. obseruat. & Abb. in cap. si quando, sub numer. 2. de offic. deleg. & ibi Felyn. sub num. 2. versic. fallit primo, & iterum Abb. in cap. 1. sub numer. 12. versic. & per hoc deciditur, de offic. ordin. ubi dixit, hanc esse communem opinionem, quam tenuit Afflict. in proem. constit. Regni, sub numer. 54. in fin. & Menoch. in tract. de retin. possess. remed. 3. sub numer. 360. in fin. versic. debet etiam animaduertere, ubi intelligit, hoc esse verum, quando illi appellationi nihil obstat, & ante ipsum sic declarauit Nauar. in cap. cum contingat, remed. 1. sub num. 5. de rescrip.

25 Quia tamen appellatione pendente nil innouandum est. l. 1. in princ. ff. nil no. appellat. pend.

Immo plus dixit Roland. à valle in d. consil. 37. numer. 13. versic. plus dicit, volum. 1. quod tamen si iudex secularis sciret fuisse appellatum à sententia iudicis ecclesiastici, & appellationem non fuisse admissam, quæ debeat admitti, & à tali non admissione appellatum, quod non deberet concedere brachiumulare, subdens, sic alias ex hoc fundamento fuisse votatum, & decusum in consilio Montisferrati contra Agentes pro Episcopo

Albæ, idem scriptum reliquit ante ipsum Afflict. in proem. constit. Regni, sub num. 61.

Amplia istam limitationem, ut tamen procedat, 27 etiam si agatur de re mere ecclesiastica, ut ait Alciat. in cap. 1. nu. 112. ver. tertia limitatur, de off. ord. ubi ait, sic transire communiter Doctores.

Amplia rursus, ut tamen subditus resistere possit, si 28 pendente appellatione iudex procedere velit, ut ait Alberic. in l. episcopale, sub nu. 3. in fi. C. de episc. aud.

Amplia quoque, ut iudex procedens pendente 29 appellatione peccet, & puniatur, ut ait Alberic. in d. l. episcopale, nu. 4. C. de episc. aud. & Oldrad. in consil. 89. sub nu. 3. ver. imo procedens.

Quarto limitatur prædicta conclusio, ut tamen non 30 habeat locum in iudice delegato, cui per iudicem secularem non est concedendum brachium imploratum, ut ait Alberic. in d. l. episcopale, numer. 5. versic. sed nunquid. C. de episcop. aud. & Calcan. in consil. 119. numer. 2. versic. relinquatur ergo, & Archidiaconus. in cap. ut officium, sub numer. 9. versic. denique brachii, de heret. in 6. ubi dixit, sic teneri, & obseruari per Curiam Romanam, & eum sequitur ibi Ioan. Andr. numer. 4. & idem tenuit Federic. de Senis in consil. 251. Iacobus de Cremona, numer. 4. versic. præterea brachium seculare, ubi sequendo Archidiaconum inquit, hanc opinionem approbati de stilulo Curia, qui tamen stilus facit ius. cap. licet, & cap. seq. 31 de crimin. fals. & Feder. de Senis in consil. 230. venit ad me, numer. 5. nam stilus Curia, & mos iudiciorum est ita seruandus, sicut leges scriptæ, adeo quod tamen iudex ita facit litem suam iudicando, & 32 faciendo contra stilum, sicut contra legem scriptam, ut ait, Calcan. in d. consil. 119. numer. 3. & dixit Ioan. Andr. in cap. significasti, numer. 4. versic. quid dicemus, de offic. deleg. quod si curia tenet hanc opinionem, non est plus instandum, & idem scriptum reliquit Gemina. in cap. ut officium. §. denique, numer. 3. de heret. in 6. ubi allegat Lapum pro hac sententia, quam amplexus est Felyn. in d. cap. significasti, sub numer. 2. versic. quarto, colum. 2. de offic. deleg. & hanc opinionem tenuit, & pluribus rationibus animose comprobauit Martinus de Fano. in tract. de brach. secul. imploran. num. 3. ver. quod autem delegatus, cum numeris seqq.

Contrarium tamen tenuit Innocen. in d. cap. significasti, numer. 2. de offic. deleg. & Specular. in tit. de iud. deleg. §. 5. numer. 6. versic. sed nunquid, ubi ait, quod si iudex ordinarius hoc potest facere, ut supra etiam dictum est, multo fortius hoc poterit delegatus, qui tamen quoad causam sibi commissam, maior est quolibet ordinario. cap. sane, il. 2. 33 de offic. delegat. cap. 2. de offic. legat. & hanc opinionem etiam tenuit Oldrad. in consil. 89. episcopus, in fin. & Zabarel. in clem. 1. numer. 14. versic. decimo quæro, & ibi Addit. versicu. nunquid executor, de offic. delegat. & Archidiaconus. sibi contrarius in cap. administratores, numer. 2. in verbo, ecclesiasticus, 23. quæst. 5. ubi dixit, hanc esse veriorem opinionem, quam sequutus est quoque Feder. de Senis pariter sibi contrarius in consil. 164. super inuocatione, sub numer. 3. versic. in contrarium, & Petrus de Anchar. in cap. 1. sub numer. 7. in fin. versic. & habent ista locum, de offic. ordin. & Felyn. in d. cap. significasti, numer. 2. versic. verum delegatus, de offic. deleg. & ibi Dec. nu. 14. ver. extra glossam quæritur, ubi dixit, hanc esse

communem opinionem, & ibi Hieronym. Gigas in addit. in verbo, executionem, & hanc conclusionem esse communem dixit quoque Bero. *ibid. nu. 24. v. extra glossam*, quam confirmat numeris seq. & huius opinionis fuit Bald. in *lin. crimin. num. 3. vers. vltimo nota. C. de iurisd. omn. iud. & ibi Salic. num. 2. vers. item quod exequentes*, & Fran. in *cap. periculoso. §. & quoniam*, in 3. notab. de statu regular. in 6. & in *cap. vt officium. §. denique*, in princ. de heret. in 6. & Natta in *consil. 529. num. 37. & num. 38.* & Gail. in *obseruat. 115. num. 10. vers. vtrum autem*, lib. 1. *pract. obseruat.* & Petr. Foller. in *prax. crimin. cano. in verbo, non comparentes contumaces*, num. 15. & Nauar. in *cap. cum contingat*, *remed. 1. num. 1. 2. & num. 3. de rescript.* & Boff. in *tit. de foro compet. num. 92.* vbi tenet hanc sententiam, dummodo seruetur forma tradita in delegatione, ad quam subiungit aduertendum esse, & Roland. à valle in *consil. 37. num. 1. vers. dico quod licet*, vol. 1. vbi dixit, hanc esse communem opinionem, idem dixit Didac. Couar. *libr. pract. quest. cap. 10. sub numer. 1. vers. ex quo tamen*, & Petr. Bellug. in *Specul. Princip. rub. 11. §. & qua dicta sunt*, sub numer. 1. vers. & ideo communis, vbi dixit, hanc esse veram, & communem opinionem, & de communi testatur Camil. Borel. ibi in addit. sub *litera d. in verbo manu militari*, ver. *communis tamen*, & Berett. in *consil. 4. numer. 24.* & Ioan. Lup. in *cap. per vestras*, in notabilibus, in 2. notab. §. *sed est pulchra dubitatio*, sub numer. 17. de donat. inter vir. & vx. & Menoch. in *tract. de retin. posses. remed. 3. numer. 360. ver. huc pertinet*, & Royas in *tract. de heret. in sing. 97. numer. 4.* & Franc. Marc. in *decis. 72. numer. 5. & in decis. 269. numer. 4. vers. nec obstat*, in 1. par. & pro hac opinione stetit Marfil. in *tract. de bannit. in verbo, commissario*, num. 53. *vers. quare notabiliter Abbas*, vbi dixit, quod non apparet ratio, quare delegatus, qui repræsentat personam Papæ, non possit inuocare auxilium brachij secularis in pertinentibus ad officium suum, sicut potest qui libet ordinarius, & Paul. de Castro, in *l. episcopale*, sub numer. 4. C. de *episcop. audien.* vbi dixit, quod Archidiaconus motus fuit ad dicendum contrarium propter stilum Curie Romanæ, & profecto motus est per alia iura, vt videri potest apud ipsum.

Tu vero ad conciliandas opiniones distingue hoc modo, aut personæ, vel possessiones, in quibus est executio faciēda, seu aliquid exequendū, vel faciendum, sunt omnino laicales, aut sunt ecclesiasticæ. Si sunt laicales, tunc iudex delegatus non nisi per modum requisitionis, recurrit ad brachium, id est, ad iudicem ipsarum personarū, siue possessionum. Si sunt ecclesiasticæ, tunc aut non est tanta violentia, quin ipse delegatus possit per se sufficere, & tunc non potest inuocare auxilium brachij secularis, quod non est inuocandū, nisi in subsidiū vbi opus est. c. 1. de offic. ord. Aut tanta est violentia, quod iudex ecclesiasticus, seu delegatus non posset per se sufficere, & tunc per ordinem requirēdus est primo ordinarius ecclesiasticus loci, & si ipse ordinarius per se, & per suā censuram ecclesiasticam sufficiat, non potest inuocare brachium seculare. Si vero nec per se, nec per ordinarium sufficiat, tunc inuocare poterit solemniter brachium seculare, & ista fuit originalis distinctio Gul. de Monte Lauduno in *clēm. vni. ca. de offic. deleg.* quam sequitur referendo eam de

verbo ad verbum Henric. Bolch. in *cap. significasti*, num. 2. num. 3. & numer. 4. de offic. deleg. vbi subdit, Archidiaconum generaliter verum dicere, alios vero in casibus specialibus. Et ita conuenisse videtur Felyn. in *d. c. significasti*, sub numer. 2. vers. *tertio allego*, & Menoch. in *tract. de retin. posses. remed. 3. sub numer. 360. vers. deinde aduertat*. Velest in arbitrio iudicis delegati prius requirere auxilium ordinarii ecclesiastici, vt ait Menoch. in loco mox citato. Probus tamen in *c. periculoso*, num. 18. de statu regular. in 6. tenet secundam opinionem tanquam communem, & negat iudicem delegatum debere prius recurrere ad ordinarium ecclesiasticum, sed affirmat debere directe inuocare brachium seculare, vt euitetur circuitus.

Quinto limitatur dicta conclusio, vt † non procedat, quando iudex ecclesiasticus processisset extrajudicialiter, & non iudicasset prius ordine iudiciario seruato, & vellet implorare brachium seculare, quia tunc iudex secularis exequens non tenetur ei parere, vt ait Franc. Marc. in *decis. 269. sub nu. 1. ver. & hoc verum*, in 1. par. & Afflict. in *proem. constit. Regni*, num. 61. & Alciat. in *c. 1. num. 117. vers. quarto limitatur de off. ord.* vbi ait, quod ita tenet Innocentius, eumque ceteri sequuntur, idem tenuit Decian. in *c. 9. num. 128. lib. 4. rerum crimin.* quia, vt subdit, in extrajudicialibus iudex ecclesiasticus non est maior seculari, sed par.

Sexto limitatur, vt non habeat locum, quando iudex requireret seculare ad carcerandum clericos pro debitis, & ipse ecclesiasticus haberet potestatem carcerandi, & carceres habiles ad clericos detinendos, quia tunc secularis non tenetur brachium suum ecclesiastico impartiri, vt ait Ant. de Butr. in *c. cum non ab homine*, sub numer. 12. vers. *per qua dixi de iudic.* & ibi Abb. sub numer. 7. ver. *& per hoc*, & Calcā. in *consil. 119. sub numer. 7.* & ita videtur innuere Iacob. Sbroz. in *tract. de Vic. episc. lib. 2. quasi. 190. sub numer. 10. ver. extenditur*.

Septimo limitatur, vt † non procedat, quando iudex ecclesiasticus nulliter processisset, & sic quando processus, vel sententia esset nulla, quia tunc iudex secularis non tenetur brachium suum impartiri, vt ait Roland. à valle in *consil. 37. nu. 14. ver. quinto & vltimo adducitur*, vol. 1. & Gail. in *obseruat. 115. sub numer. 4. libr. 1. pract. obseruat.* & Natta in *consil. 529. num. 9. vol. 3.* & Menoch. in *tract. de retin. posses. remed. 3. sub numer. 360. ver. debet etiam iudex laicus*, & Bertazzol. in *consil. crim. 200. executio*, num. 5. *vers. sic etiam*, vol. 1. & Iacob. Sbroz. in *tract. de Vic. episc. lib. 2. q. 190. sub numer. 7.*

Cuius rei plures sunt rationes, quarum prima est, quod † illud, quod nullum est, nullam meretur executionem l. 4. §. *condemnatum ff. de re iud.* cum simil. & hanc rationem adduxit Gail. vbi supra, reliquas vero recenset Roland. à valle in *loco practicato*.

Amplia istam limitationem, vt per Anchat. in *consil. 382. retento ordine*, num. 8. ver. *contra iura igitur*, & Gail. in *d. obseruat. 115. num. 5. ver. nam si sententia*, lib. 1. *pract. obseruat.* & Natta in *consil. 529. sub numer. 6. ver. & dicit etiam*, vol. 3.

Restringe hanc limitationem, & ampliatio- nem, vt non procedant, quando † non constaret per probationes in promptu, velex tenore actorum de nullitate, nam eo casu iudex secularis tene-

teneretur iudici ecclesiastico brachium suum concedere, ut ait Afflic. in proem. *constit. Regn. num. 55. ver. quid autem si tunc* & Roland. à valle. in *consil. 37. numer. 14. in fin. volum. 1.* & Gail. in *obseruat. 115. num. 5. versic. nam si sententia, libr. 1. pract. obseruat.* & idem tenere videtur Menoch. in *tract. de retin. possess. remed. 3. num. 360. ver. debet etiam iudex ecclesiasticus.*

Pro qua re facit illud, quod notauit Feder. de Senis in *consil. 251.* Iacobus de Cremona, fere ad fin. & in *consil. 163. super inuocatione, in fin. vbi dixit,*
39 quod si nullitas, vel iniquitas est euident, tunc impune iudici non paretur, sed si est latens, & occulta, tunc in dubio ei obediendum est, & sequitur Natta in *consil. 529. iudex ecclesiasticus, num. 5. vol. 3.* & Vrsil. in *decis. 24. num. 15.*

40 Octauo limitatur dicta conclusio, ut si non habeat locum, quando iudex secularis, cuius brachium imploratur, videt causam, super quo imploratur, esse iniustum, quia tunc non tenetur suum brachium impartiri, imo potest impune non parere, ut ait Oldrad. in *consil. 89. sub num. 3. versic. & ad denotandum, & Franc. Marc. in decis. 269. sub num. 1. ver. & hoc verum, in 1. part. & Marant. in *disput. 1. num. 26. ver. hoc praesupposito, & Roland. à valle in consil. 37. numer. 7. ver. tertio quia, volum. 1.* vbi dixit, quod iudex secularis debet adhibere aliquam causae cognitionem, an iustum sit quod petitur ab eo per ecclesiasticum, quod idem pariter notauit Anchar. in *consil. 382. retento ordine, num. 8. versic. item canon, & Feder. de Senis in consil. 251.* Iacobus de Cremona, sub num. 3. ver. quid plus in casu nostro, vbi dixit, quod si iudex secularis inuocatur, sententia nulla praecedente, non debet dare brachium suum, nisi iuste inuocetur, & summam hoc examinet. Et quod secularis non teneatur concedere brachium suum pro executione sententiae iniustae, voluit Innoc. in *c. 1. sub num. 2. de offic. ordin. & ibi Abbas num. 11. & Imol. num. 17. & Alciat. numer. 110. & Bertazzol. in consil. crimin. 200. executio, num. 5. versic. sic etiam, vol. 1. & Vrsil. in decis. 220. circa primum dubium, sub num. 9. vbi dixit, quod iudex secularis non debet exequi sententiam iniustam, & Marfil. in *sing. 367. nemo prudens, circa medium, vbi dixit, quod iudex secularis non tenetur exequi praecipuum iudicis ecclesiastici, si scit, vel suspiciatur de eius iniustitia.***

Contrarium tenuit Menoch. in *tract. de retin. possess. remed. 3. sub num. 360. ver. debet etiam iudex, vbi ait, Innoc. & Nauar. non admittit, quod laicus possit de iniustitia cognoscere, & si iudex ecclesiasticus nunquam adiunget laicum, nisi cognita iustitia, & iniustitia.*

Tudic, quod si iudex ecclesiasticus ministros tantum petat, ut ipsemet exequi possit, tunc iudex secularis cui de iustitia aliter non constat, ministros tradere non recusabit, ut ait Octavian. Vulp. in *tract. de libert. eccles. in 3. par. nu. 32. & Berett. in consil. 4. num. 15.*

Similiter exequi non detrectabit in causa haereticis, quae est mere ecclesiastica, cui ab ipso ecclesiastico executio demandatur, ut ait Octau. Vulp. in *d. tract. de libert. eccles. in 3. par. nu. 32. & dicam infra sub num. 41. ver. utcumque sit, & nu. 48.*

Intellige, nisi iudex secularis haberet conscientiam certam pro condemnato, vel sciret aliter sententiam esse iniustam, ut quia vidisset processum, eo

quia pars sibi ostendit, & cognoscit iniquum, quia tunc secularis non tenetur prestare auxilium, nisi ad ea, quae Deo placita sunt, prosequendum, unde si sciat, sententiam esse iniustam, non placet Deo, ut eam exequatur, ut ait Alciat. loquens in mere ecclesiastico. in *c. 1. nu. 110. & num. 111. de off. ord.*

Oportet tamen, quod iniustitia sit euident, ut dixi nu. 39. & addo Purpurat. in *l. magistratibus, num. 32. ver. nam quando. ff. de iurisd. omn. iud. vbi ait, quod quando praecipuum iudicis ecclesiastici est euidenter iniustum, non est ei parendum, sed si iniustitia est latens, & occulta, tunc in dubio obediendum est, ut dixi num. 39.*

Nono limitatur supradicta conclusio, ut si non procedat, quando iudex ecclesiasticus processisset iuris ordine non seruato, ut quando non fecit quicquid potuit adhibendo remedia ecclesiastica, quia tunc secularis non tenetur brachium impartiri, quod tantum conceditur in subsidium, & pro ultimo refugio, ut ait Oldrad. in *consil. 89. nu. 5. ver. dic tamen, & Alberic. in l. episcopale, sub nu. 4. versic. & dic. quod talis inuocatio. C. de episcop. aud. & Anch. in consil. 382. retento ordine, nu. 8. & Feder. de Senis in consil. 251. Iacobus de Cremona, sub num. 4. ver. item dato, vbi etiam dixit, quod iudex non debet incipere à cauda, sed à capite, cum iura loquentia de brachio seculari dicant, si opus est vel necesse est, & hanc opinionem tenuit Afflic. in *proem. constit. Regni, sub num. 54. vbi dixit, hanc esse communem opinionem, prout dixit Iacob, Sbrotz. in tract. de Vicar. episcop. lib. 2. quest. 190. nu. 6. & num. 7. & Roland. à Valle in consil. 37. omisso multiloquio, nu. 5. ver. secundo facit, vol. 1. & in consil. 37. dubitatio exoritur, nu. 2. & nu. 3. vol. 4. & cum hac sententia transiit Marant. in *disput. 1. nu. 26. ver. super quo tamen, & Dec. in c. cum non ab homine, num. 7. de iudic. & in c. significasti, sub nu. 14. ver. & retenta communi opinione, de off. deleg. vbi subdit, hoc maxime procedere, quando ex forma rescripti istud colligeretur, & Natta in consil. 529. nu. 36. ver. & si aliter diceremus, vol. 3. & Calcan. in consil. 119. num. 7. col. fina. vbi dixit, quod ad hoc ut brachium seculare habeat locum, oportet prius, quod ordinarius excommunicauerit aliquem, aggrauauerit, vel reaggrauauerit, & ille talis effectus fuerit incorrigibilis, & Ioan. Lup. in *c. per vestras, in notabilibus, in 2. notab. §. sed est pulchra dubitatio, nu. 17. ver. procedit ergo, de donat. inter vir. & vxor. vbi ait, quod procedi debet secundum quod canones censent, primo excommunicando, deinde anathematizando, & interdicens, postea cum ecclesia non habet ultra quid faciat, inuocatur brachium seculare, antequam ista fiant, non debet inuocari brachium seculare.****

Contrarium tamen tenuit Ioan. Segura Daualos in *direct. iudic. eccles. for. cap. 13. numer. 35. versic. & primum ex eo, cum numeris seq. in 2. par. vbi ostendit errorem communis opinionis inuehens aduersus Doctores, qui supradictam opinionem sequuti sunt, & probat, prius inuocatione, & captura, ac pignorum captionem vtendum esse, quàm ad censuras deueniatur, quicquid praedicti aliter opinati sint.*

Vide Quintil. Mandos, in *formulario commissio. num. commissio. 2. in verbo, auxiliumq; brachij secularis implorandi fere ad fi. vbi ait, quod vigore brachij secularis persona capi non potest, nisi aliter verba*

verba sonent, cum ad capturam ultimo deueniendum sit.

Vtunque sit prædicta declaranda sunt, vt non procedant, quâdo contra excommunicatum infordescens in censuris inuocatur brachium seculare, quia tunc concedendum est sine deuentu ad aggrauationē, & reaggrauationem, vt ait Borgas. in tract. de irregular. in 6. par. tis. an qui semel fuit excommunicat. nu. 32. ver. trigessimus secundus effectus est.

Insuper declaranda veniunt, vt non procedât, quâdo de re mere ecclesiastica ageretur, quia tunc si iudex ecclesiasticus sibi auxilium impetiri petat, cononistæ volunt, iudicem secularem teneri ad exequendum mandatum, nec aliter se in causa intromittere posse; legistæ vero id abnegant, & horum vtraque pars attestatur pro se communem opinionem esse, vt ait Ias. in l. magistratibus, nu. 10. ver. ultimo querit Bart. ff. de iurisd. omni. iud. & Alciat. in c. 1. nu. 100. ver. prima est, & nu. 107. de offic. ord. & ibi Imol. nu. 16. & Affli. & in proem. consti. Regni, num. 58. & Nic. Ant. Grauat. ad Vestr. in sua pract. lib. 8. c. ultimo. nu. 41. vide supra sub nu. 40. ver. similiter exequi, & infra num. 48. & opinionem canonistarum in delictis mere ecclesiasticis tenuit Decian. in cap. 9. sub num. 121. lib. 4. rerum crimin. & Clar. in §. fin. q. 96. vers. quero etiam, lib. 5. sentent. & Iacob. Sbrozz. in tract. de Vicario episcopi, lib. 2. q. 190. nu. 9. & Ioann. Bapt. Baiard. ad Clar. in dict. §. fin. quest. 96. num. 15. vbi ex mente Franc. Pegn. ait, hanc opinionem veram esse ex Doctorū autoritatibus, & ex constitutionibus Summorum Pontificum, quibus definitum est, quod iudices seculares absque remissione processus exequantur sententias latas ab Inquisitoribus contra hæreticos,

Si vero crimen non esset in veritate mere ecclesiasticum, secularis posset cognoscere, licet ecclesiasticus pronuntiasset tanquam de mere ecclesiastico, vt ait Alciat. in d. cap. 1. num. 103. vbi nu. 104. exemplum affert, de offic. ord. & Decian. loquens in crimine mixto, vt sacrilegio in c. 9. sub num. 121. in fin. lib. 4. rerum crimin.

Cæterum sicuti iudex ecclesiasticus, quoties opus est, potest inuocare brachium seculare pro sua iurisdictione tuenda, vel pro exequenda sententia.

42 Ita etiam † iudex secularis potest brachium ecclesiasticum implorare aduersus eos, in quos non habet coercionis ius, vt ait Hostiens. in c. 1. sub nu. 5. de offic. ord. & Alberic. in l. episcopale, sub nu. 2. ver. & e conuerso. C. de episc. aud. & ibi Paul. de Castro nu. 4. ver. allegatur etiam, & Feder. de Senis in consil. 164. super inuocatione, nu. 5. & Alexand. in l. Titia, sub nu. 8. ff. sol. matr. & Natta in consil. 529. nu. 8. & Gail. in obseruat. 115. nu. 8. lib. 2. pract. obseruat. & Martin. de Fano in tract. de brach. secul. imploran. sub num. 19. ver. restat ergo, & Couar. lib. pract. qu. cap. 10. sub nu. 1. ver. eadem ratione.

43 Et ideo † si Imperator non sit negligens, & subditi sunt sibi inobedientes, ita quod non potest facere iustitiam Papa debet eum adiungere, & domare rebellionem subditorum, vt ait Ias. in consil. 9. arbitror, nu. 2. vol. 3.

Pæterea si Imperator non potest cogere Duces, & alios eius vasallos propter eorum potentiam ad cauendum inter ipsos de non offendendo, poterit implorare brachium ecclesiasticum, vt ait

Herculan. in tract. de caut. de non offendendo. cap. 5. sub num. 8.

Adde quod † iudex secularis non tenetur prestare auxilium episcopo in criminibus mixtis, vt in sacrilegio, nisi sibi fiat fides de processu, & poterit vt executor cognoscere, vt ait Alciat. in c. 1. nu. 119. ver. secunda conclusio est, de offic. ordin. vbi ait, hanc esse communem opinionem, quicquid dixerint Angelus, & Salycetus, & Alciatum sequutus est Clar. in §. si. qu. 96. ver. quero etiam, in fi. lib. 5. sentent. & Iacob. Sbrozz. in tract. de Vicario episcopi, lib. 2. qu. 190. nu. 8. Vide Decian. in c. 9. nu. 129. lib. 4. rerum crimin. vbi ait, quod si iudex secularis suscepit mādātum ecclesiastici, vt exequatur sententiam suam, oportet, quod exequatur vti merus executor, quia iam suscepit mandatum, & intendit iam factum exequi, non de nouo indicare: si vero non suscepit mandatum, tunc forte cognoscere posset.

Subdit tamen Alciat. in d. c. 1. nu. 120. quod quâdo iudex ecclesiasticus vult exequi suam sententiam puniendo secundum canones, & simpliciter implorat familiam iudicis secularis, tunc iste non dicitur in aliquo executor, sed solummodo accommodare familiam, & ideo non potest aliquo modo cognoscere, idem tenet Decian. in c. 9. n. 127. lib. 4. rerum crimin. & dixi supra sub nu. 40. ver. tu dic.

Insuper dico, quod iudex secularis si negligat brachium suum prestare, vt delinquentium audacia reprimatur, iudicis arbitrio punitur, vt ait Menoch. in cas. 452. nu. 3. ver. ita quod existimarem, de arbitrio iudic. & Ioannes Segura Daualos in direct. iudic. eccles. fori. c. 13. nu. 32. in 2. par. vbi tamē subdit ex mente Menoch. in loco nuper citato, quod praxis solummodo admittit, vt inobediens excommunicatio ne plectatur, donec mandatis Ecclesiæ paruerit.

Et † possunt concedi repræsentationes, petito prius, quod fiat iustitia iuxta naturam repræsentationum, vt ait Boff. in tit. de foro compet. sub nu. 91. ver. tertio quod si non exequitur, vbi sub num. 88. ait, alias concessas fuisse contra Mercatores Mediolanenses.

Ad brachium † seculare nunquā peruenitur, nisi quatuor menses post latam sententiam lapsi fuerint, vt ait Nic. Anton. Grauat. ad Vestr. in sua pract. lib. 8. c. ult. sub nu. 41. ver. ad quod quidem seculare. quia, vt subdit, † quadrimestre regulariter ad soluendum dari condemnatis consuevit, idem dixit Felyn. in c. querenti, n. 2. de offic. deleg. & Iacobin. de S. Georg. in l. si debitoribus, nu. 19. ff. de iudic. vbi numeris seq. limitat hoc dictum septē modis, prout limitat Ias. in l. debitoribus, sub nu. 6. ver. in glossa, cum numeris seq. ff. de rei iud. & ibi Alex. num. 9. cum seq.

Et † brachium seculare non potest admittere alias exceptiones, nisi eas, quas quilibet executor admittere potest, vt ait Natta in consil. 529. nu. 15. v. mouet etiam, vol. 3. & Gail. in obseruat. 115. num. 9. lib. 1. pract. obseruat. quæ exceptiones, vt subdit, apparent in c. de cætero, de re iud. & dixit Franc. Marc. in decis. 269. sub nu. 1. ver. & vbi non apparet, in 1. par. quod si obijceretur coram iudice seculari aliqua exceptio, quæ sui natura consuevit impedire executionem, tunc poterit se informare, & superfedere, & referre superiori.

Rursus † in inuocatione brachij secularis opus est citatione partis aduersæ, vt ait Petr. Bellug. in Speculo Princ. rub. 11. §. tractandum, sub nu. 8. in fin. vers. & ideo, & Natta in consil. 519. nu. 14. cum pluri-

pluribus seq. vol. 3. & Gail. in obseruat. 115. sub num. 6. lib. 1. pract. obseruat. & Boff. in tit. de foro compet. nu. 88. ver. & quicquid sit.

Contrarium videtur dicendum, quia iudex secularis potest, atque tenetur ex suo officio concedere brachiumulare, vt supra dixi per Archid. in cap. administratores, sub numer. 3. in verbo, conueni. 23. q. 5.

51 At † in his, quę potest facere iudex ex officio, non requiritur citatio partis, vt ait post multos Marfil. in l. de vnoquoque, numer. 65. versic. sed teneas. ff. de re iud. nisi iudex faceret ad instantiam partis, quia quotiescunque iudex aliquid facit etiam ex officio, sed tamen ad instantiam partis, semper citatio requiritur, vt ait Benintend. in decis. 55. num. 2. ver. sed in talipetitione. Cogita, an istud fundamentum sit verum, cum videris ea, quę scripsit Anton. Gabr. in tit. de citat. conclus. 1. num. 329. versic. decimo quarto limita.

52 Præterea † brachiumulare inuocatur, & conceditur contra contumacem, vt ait Feder. de Senis in consil. 164. super inuocatione, num. 5. ver. cum ergo, & Per. Foller. in prax. crimin. cano. in verbo, non comparentes, num. 15. versic. item imploratur, & Martinus de Fano. in tract. de brach. secul. imploran. num. 2. versic. quando autem, nisi † in casu specialissimo falsitatis commissę in literis Papę, nam eo casu brachiumulare implorari, & concedi debet absque eo quod delinquens sit contumax, vel incoerigibilis, vt ait Martin. de Fano. in tract. de brach. secul. implor. sub num. 2. ver. alias nisi persona.

53 Sed contumax habetur pro præsentē ad sui præiudicium, vt est tex. in auth. qua in prouincia, in fi. C. vbi de crimin. agi oport. & ibi not. Bald. numer. 16. & voluit gl. in l. de vnoquoque, in verbo, præsentib. ff. de re iud. & iterum Bald. in l. cū fratrem, sub n. 8. sub ver. tu tene. C. de his, quib. vt indign. & Innoc. in c. præterea, sub n. 4. sub ver. vel dic melius, de dilat. & Maran in tit. de contum. nu. 28. ver. decimas etiam pœna est, in 6. par. de ord. iud.

54 Et præsens de necessitate non est citandus, vel monendus, vt statim dicam, ergo de necessitate non requiritur citatio in inuocatione brachij secularis, arguendo à primo ad vltimum, quod † argumentum validum est in iure, vt ait Euerard. in loco à primo ad vltimum in sua top. legal.

55 Quod autem † præsens regulariter non sit citandus, hoc voluit Specular. in tit. de libel. concep. §. 13. num. 16. ver. item dicunt aliqui, & Ioan. And. in c. fin. nu. 4. de elect. in 6. quia vt ipse dicit, cum effectus vocationis sit, vt veniat citatus, ex quo præsens est, cessat citandi necessitas, & hanc partem tenuit quoque Bart. in l. prolatam, n. 7. ver. causa autem cognitio. C. de senten. & Bald. in l. consentaneum, nu. 36. versic. in prima gloss. C. quomodo, & quando iudic. & in l. si accusatoribus, sub num. 13. versic. contrarium est veritas. C. de accusat. & in authen. offeratur, num. 9. versic. penio ad verbum. C. de lit. contest. & Ang. in l. & post edictum, num. 5. ver. nota quod iudex. ff. de iud. vbi ait,

56 quod † fatuus est iudex, qui habet partem, vel testem in conspectu, & iubet nuncio, vt citet.

Et quod præsens non sit citandus, voluit Mascard. in q. 5. num. 31. de probat. & Alex. in l. de vnoquoque, num. 2. versic. item nota. ff. de re iud. vbi dixit, hanc esse vetiorem opinionem, & Marfil. ibi num. 7. ver. modo vltius, vbi dixit, quod cum citatio fiat solū, vt citatus compareat, ideo si præsens citaretur, ta-

lis citatio nihil operaretur, & frustra expectaretur illud, cuius euentus nihil operaretur, & multos alios allegauit Ant. Gabr. in tit. de citat. conclus. 1. nu. 396. & nu. 398. vbi dixit, hanc opinionem esse non solum communem, sed etiam magis communem, & si aliqui pauci contrarium voluerint.

Et ideo non est mirandum si summus Pontifex fuit alias iratus, eo quod Senatus excellentissimus Mediolani requisitus pro brachio seculari citauit partem, aduersus quam requirebatur brachiumulare, vt narrat Boff. in tit. de foro competem. sub num. 88.

Sciendum præterea est, quod † si clericus a- 58 etor crederet nullo modo posse perueniri ad effectum suę petitionis nisi cum sanguinis effusione, tunc non est inuocandum brachiumulare, per quod secundum conscientiam petentis perueniretur ad sanguinis effusionem, sed potius res petita dimittenda est, vt ait Archid. in c. Maximiana, sub num. 3. 23. q. 3.

Contrarium tenuit Franc. Marc. in dec. 773. n. 1a & num. 2. in 1. per. dummodo præcedat protestatio clerici petentis brachiumulare ciuilitur, & ad effectus ciuiles, non autem ad pœnam sanguinis.

Illud etiam notandum est in hac materia, quod † episcopus debet adiuuare secularē per viam ex- 9 communicationis, cognito prius, an inobediens a Re sit animę præiudicialis, & an tale sit delictum, quod illam pœnam mereatur, & eodem modo non procedat ad excommunicationē, nisi præmissa monitione, vt ait Alciat. in c. 1. n. 125. ver. secunda questio est, de offi. ord. & las. in l. à diuopio. §. sententiam, n. 8. ff. de re iud. vbi ait, quod iudex ecclesiasticus non exequitur sententiam iudicis secularis, antequam cognoscat, an sit præiudicialis animę.

Et quando dubitaretur in quib. casibus possit iudex secularis impetrare brachium ecclesiasticum, dicit Martinus de Fano in tract. de brach. secul. imploran. n. 21. ver. vnum tamen addo, quod si clericus, vel persona ecclesiastica conueniat laicum sub iudice seculari, & laicus conuentus reconueniat personam agentem, cum missus sit in possessionem aduersarij, si iudex secularis velit executioni mandare sententiam possessoriam, & persona ecclesiastica sit inobediens, & resistat, tunc iudex secularis potest ecclesię, seu iudicis ecclesiastici, auxilium implorare, dummodo iudex secularis fecerit contra clericū, vel personam ecclesiasticam, quicquid potuit de iure tam in personam, quā in res, ita quod nihil habet facere, ad exemplum iudicis ecclesiastici, qui desiderat brachiumulare, vt in c. cum non ab homine, de iudic.

Nam † clericus potest reconueniri coram 60 iudice seculari, vt ait Maran. in 6. distin. princip. iudic. in 4. par. de ordin. iud. vbi dixit, hanc esse magis communem opinionem, quam tamen subdit nō procedere in tribus casibus. Primo si reconueniretur de causa spiritali, cuius est incapax iudex secularis. Secundo si reconueniatur de causa criminali, quę infamat. Tertio si laicus data opera iniuriatur clerico, ad hoc vt conueniatur coram iudice seculari ibidem eum reconueniat.

Adde etiam, quod † si ecclesiasticus non im- 61 pendat auxilium seculari, poterit puniri per suum superiorem, vt ait Alciat. in cap. 1. num. 124. de off. ordin.

62 Scias præterea, quod † quando Vicarius, seu officialis episcopi implorat brachiumulare ad utilitatem priuatam partis coram eo litigantis, debet vti literis requisitoriis, non autem præceptoris sub pœna excommunicationis, vt concludit Franc. Marc. in decis. 147. *quaritur quando Vicarius, in 1. par. quem sequitur Hieronym. Giachar. in addit. ad Clar. in S. fina. quæst. 37. in fin. libr. 5. sentent.*

63 Scias insuper, quod † brachiumulare obtentum contra eum, qui primo possidebat, potest exequi contra eius successorem mediatum, vel immediatum, qui lite pendente rem super qualigabatur, emit, abq; nouo processu, vt ait Lancellot. in tract. de attent. in 1. par. c. 3. de attentat. à tercio, num. 22. versic. hinc videmus.

64 Adde rursus, quod † brachiumulare relaxatum per iudicem à quo pendente appellacione per intrusum interposita à sententia in fauorem superstitis agentis contra interesse putantes, per audientiam literarum contradictarum lata, non dicitur attentatum, nisi iudici à quo fuerit inhibitu, vt ait idem Lancellot. in tract. de attent. in 2. par. c. 12. limit. 5. 1. num. 2. & num. 4. vbi num. 5. ampliat hoc dictum.

65 An autem † ad superiorem iudicis inuocantis auxilium, an vero ad superiorem iudicis auxilium præbentis, appellari debeat, si pars appellare velit? vide Auffer. ad Capel. Tholos. in decis. 412. sub num. 3. ver. quid autem in exequendo, vbi ait ex mēte Bartoli, quod aut iudex præstat auxilium facti, puta concedendo primo iudici familiam, milites, & similia, & tunc ad superiorem requirentis auxilium appellabitur, q̄a ipse primus iudex est ille, qui lædit ministerio alteri, merito ab eo appellabitur ad suū superiorem. Aut præstat auxilium iuris, puta excommunicando, interdicens, vel iurisdictionem denegando, & tunc ad superiorem iudicis auxilium præbentis appellabitur, quia actus ipsius iudicis auxilium præstantis, est ille, qui lædit, & ideo ab ipso appellatur ad suum superiorem.

Addit Abbas quoad hoc secundum membrum distinctionis, quod potest etiam appellari à primo iudice ad suum superiorem, quia etiam ipsemet grauat implorando iniuste auxilium iuris, nā † qui causam damni, vel excessus dat, damnum dedisse videtur. cap. fin. de iniur. & damno dato. l. qui

66 occidit. S. in hac. ff. ad leg. aquil. cum aliis similibus adductis ibi à gloss. in verbo, fecisse videtur, prout sic scriptum reliquit in cap. quod ad consultationem, sub num. 29. de re iud. & sequitur Ias. comprobando Abbatis opinionem in l. à Dino pio. S. sententiam, nu. 20. ver. quinto quatit. ff. eo.

Forma † implorationis brachij secularis habetur apud Petr. Foller. in praxi crim. cano, in verbo,

67 non comparentes, numer. 68. & apud Iacob. Sbrozz. remissive in tract. de vicario episcopi, quæst. 190. num. 2. li. 2. & breuiorem formam, seu practicam ponit Anton. Mass. Galef. in tract. de form. cam. oblig. in tit. de processu. S. dato igitur instrumento, num. 55.

Cæterea, quæ omīssa sunt, videto penes Doctores in locis supra citatis.

SEQVVNTVR DIVERSORUM Iurifconsultorum Miscellanea.

GERMANORVM

EX DECISIONIBVS

Adriani Gilmanni Lib. 2. decis. 58.

Qui Fundamentum Brachij proponit, In causa W. contra Z. Inuocationis brachij secularis.

S V M M A R I A.

1 Ecclesiastica potestas vbicunque deficit recurritur ad brachiumulare. Quod extenditur. num. 2. Hoc tamen quando demum obrineat. num. 3.

4 Brachiumulare quo casu recte inuocari possit.

5 Iudex secularis quando non tenetur impertiri brachium suum.

6 Brachiumulare, quando imploratur, tunc mandata cum, non sine clausula decernuntur in Camera.

Submissum est super cassatione mandati emanati in Camera, pro executione sententiæ iudicis ecclesiastici per implorationem brachij secularis, ad cuius submissionis decisionem videndum erit principaliter: Primo; An recte decretum sit mandatum. Secundo, casu quo sic; An causæ allegatæ, quare non releuantes sint, quare iterum cassari debeat? Ad primum quod attinet, dubium non est, quin iudex ecclesiasticus pro executione suæ sententiæ implorare possit brachiumulare, & quod iudex secularis teneatur illud ecclesiæ impertiri, per text. in cap. 1. & ibi Abb. num. 5. & 11. & communiter Dd. Extra. de offic. ordin. cap. quoniam eod. tit. c. 2. de maledic. c. nec licuit. 17. dist. vbi gloss. Quod vbicunque deficit ecclesiastica potestas, recurritur † ad brachiumulare, text. in cap. 2. de Cler. 1. excom. Marant. in suo Speculo. disput. 1. numer. 26. & seq. In tantum, quod si iudex secularis denegat † potest excommunicari, text. & ibi gloss. in d. ca. quoniam, de offic. ordin. tex. cum gl. in d. c. non licuit. 17. dist. c. 2. & ibi gl. de Maled. cap. administratores. 2. 3. q. 5.

Sed hæc tum demum locum habent & procedunt, quando iudex Ecclesiasticus † facit quicquid potuit, & non habet ultra quod faciat, alias secus. Ita limitat & declarat Oldrad. consil. 89. nu. 5. ponderat ad hoc omnia iura, loquentia de brachio, quod loquantur limitatiue, si necesse fuerit, si opus fuerit, &c. Circa quæ defectum nullum in casu nostro reperio.

Nam per acta constat, Iudicem omnia fecisse quæ potuit, excommunicando, aggrauando, re-aggrauando, &c. Et clare ex iisdem actis liquet, à citatis suam iurisdictionem contemni, quo casu † brachiumulare omnino inuocari potest. Per. 4 de Anch. c. postulasti. de homicid.

Sed cum iudex secularis † non teneatur brachium suum impertiri, si videt casum, super quo auxilium ipsius imploratur, esse iniustum, per notata Oldrad. d. consil. 89. num. 3. & 4. Marant. supra dict. loco. decernuntur hic mandata in Camera † cū, & non

non sine clausula, ad implorationem Iudicis Ecclesiastici, uti hoc nostrum mandatum est, unde legitimæ exceptiones in termino reproductionis admittuntur.

EX CONSILIIS

ERNESTI COTHMANNI IN CONSIL.

Academ. 7. num. 3. & sequentibus, de vicinis
Remediis.

Certi iuris est, vel ob diuersas iurisdictiones, vel ob defectum iurisdictionis, vel ob limitatas iurisdictiones, vel ob personarum qualitates, vel ob apparitorum inopiam, iudicem vnum alterius manum & auxilium iute implorare, & rogatum iudicem imploranti opem ferre & subuenire oportere, & nisi id faciat, grauiter eum delinquere, & seuerè puniendum, atque adeo excommunicandum esse, l. episc. C. de episcopali audient. ca. si vero quis. 5. Nouel. 134. ut nulli iudiceat habere loc. seruatur. clem. pastoralis. §. nos quoque. Extr. de senten. & re iudicat. c. 1. §. contrahentes. Extr. de for. comp. nu. 6. Oldr. consil. 83. nu. 1. glo. & interp. in l. pen. & l. ult. D. iurisd. Barthol. Soci. consil. 67. nu. 20. vol. 2. Andr. Gail. obseru. 56. nu. 5. & obseru. 115. nu. 1. lib. 1. Ioan. Tileman. in consil. Imp. paralip. pag. 14. & seq. Et hec literæ, quibus iudex vnus iudicis alterius auxilium inuocat, Iustiniano dicuntur publicæ, d. nouel. 134. aliquando dicuntur literæ requisitorie, Petr. Rebuff. tom. 2. tract. de lit. requisitor. Itemque literæ subsidiales. Andr. Gail. de pac. publ. c. 17. nu. 38. vel rectius subsidiariæ, aliquando, literæ rogatorie, Petr. Rebuff. tom. 2. tract. de lit. requisitor. aliquando & præsertim in foro nominantur literæ mutui compassus, Vldric. Zas. in paratit. D. de iurisd. nu. 21. & in l. à diu Pio. §. 1. num. 4. D. de re iudicat. Hartm. ab Eppingen obseru. lib. 2. tit. 1. obs. 6.

EX TRACTATV PETRI

Frideri Mindani de processib. in Camera
extrahend. libr. 2. De Mandat.

Jud. cap. 65. numer. 5.
& seq.

Porro pro obtinenda executione, non tantum executorialibus opus est literis, mandatis & processibus, sed non raro etiam requisitionibus, quas in duplici differentia constituo; vel enim fiunt per inuocationem brachij secularis, vel requisitionem, aut inuocationem iudicis tertij. Brachium seculare clericus implorat, à Camera, ab Imperatore, vel à proximo superiore magistratu, quando contra victum contumacem omnia fecit quæ potuit, censuras ecclesiasticas distringendo, quas nihilominus ille obstinate flocci facit, & aspernatur: tunc enim imploratus iudex secularis contra partem victam & contumacem mandata executoria dignoscitur; processus decernit; Idque sine clausula, prout in Camera fieri solet, sub pœna pecuniaria, cum annexa citatione ad docendum, videndumve in pœnas declarari, aut ad allegandum causas quare declarari non debeat: possunt

enim legitimæ exceptiones contra inuocationem opponi, quibus executio retardatur, quæ autem & quales exceptiones contra executionem opponantur, vide remissive Gail. d. obs. 113. nu. 5. & singulariter obs. 115. num. 4. An autem omisso medio iudice, omnium superior Camera, vel imperator, inuocari possit, quæsitum quoque est, & quævis cum veram 96. dist. cap. principes. 23. q. 5. & similes textus indistincte loquentes, iuxta generalem iuris rationem intelligendi merito sint, quod gradatim inuocatio facienda: tamen hoc in Camera non obseruatum notat Gail. d. obs. 115. num. 9.

An vero solus iudex ecclesiasticus, qui iudicauit & quidem ordinarius, vel & delegatus, aut etiam ipsa pars pro qua iudicatum est, auxilium Iudicis secularis recte inuocet? Et delegatum tunc demum recte aiunt inuocare, si fidem seculari faciat, de sua delegatione & competentia Del. ut ap. Gail. d. obs. num. fin. Sed quoniam delegatus executionem non habet, & simulatque iudicauit siue bene siue male, functus est officio, omnisque eius iurisdicatio finita est, text. in l. si ut prop. 4. & ibi Barth. C. quom. & quand. iud. c. in literis c. quarenti. de offi. deleg. & ibid. Felin. & c. cōsequens esse videtur, ut neque delegatus, multo minus pars ipsa brachium seculare possit inuocare; nisi singulare ipsi ordinatio, qui exequi debeat, mandatum sit concessum: Et ita quoque hoc consideratum in causa Westerholdt contra Halberstadt 25. Iun. anno 86. quamuis delegatum Papæ, & Principis recte magistratum secularem pro exequenda sententia requirere dicunt per c. sane, 2. c. significasti de offi. deleg. c. pastoralis. §. præterea & ibi not. de offi. ord. Mynsing. respons. 6. num. 6.

An etiam brachium seculare recte imploratur & impartitur pro executione sententiæ, de cuius cognitione laicus intrittere se non potest? Et hoc similiter in eadem causa Halberstadeni motum est. Quidam generaliter tenebant, præiudicia, in quibus Cameræ auxilium ab ecclesiasticis imploratum est, accipienda esse eo casu, quando cognitio quoque seculari competit, ratione sententiæ & iudicis illius, qui brachium inuocauit. Iam autem extenore instrumenti, copiaque sententiæ declaratoria, cuius potissimum executio vrgetur, constare, causam esse mere spirituales, de collatione præposituræ ecclesiæ Halberstadensis, & non ipsum iudicem executionem sententiæ, quæ principaliter in restitutione præposituræ consisteret, vrgeri, sed potius quod ipsa pars brachium inuocet: tum iudicem ecclesiasticum, qui sententiam tulerit, esse plane extraneum, ab imperio, ad cuius etiam mores & constitutionem nullatenus pateretur se astringi, qui in sententia longe extra limites imperij dicta, tali quoque vsus fundamento sit, quod in imperio, stante Religionis pacificatione, sustineri non posset. Vnde etiam executoriales denegatæ. Verum quatenus Executor, de Exceptionibus contra sententiam eiusque executionem opposuit, de qua ipsa causa cognoscere possit, passim tractatur apud Doctores. vid. Mynsing. resp. 6. nu. 13. & sequentibus. & cent. 3. obs. 69. Gail. i. obs. 113. nu. 6. & sequentibus. sed omnium latissime plenaque manu hæc quæstionem, quando datus executor de causa cognoscere possit, persequitur Menoch. de arbitrar. iud. quæst. quæst. 38.

b

EX TRA-

EXTRACTATV

I. Christiani Lubenthal, de Regimine Ecclesiastico,

CONCLVS. III.

De mixtis causis & rebus nonnulla ad usum Germaniae hac ratione faciendae tradit.

III. QVædam causæ spirituales dicuntur mixtæ, propterea quod præter spirituales causam etiam negotium civile annexum habeant. Sic Matrimonium, quamvis quoad institutionem & mysterium Ecclesiæ sit res spiritualis: interim tamen ratione formæ, quatenus in consensu & contractu perpetuæ habitationis consistit, est res secularis.

2. MATTHÆVS STEPHANVS
in Tractatu de Iurisdictione inter alia hac
tradit cap. 14. p. 1. lib. 3.

Licet etiam Episcopo & Iudici Ecclesiastico Implorare brachiumulare, ca. 1. §. fin. de offic. ordin. & ca. quoniam. de offic. ordin. c. Principes. 23. q. 5. c. cum ad verbum. 69. dist. c. 2. de maledic. Si ille sententiam latam exequi non possit. Nihil enim aliud est implorare brachiumulare, quam implorare, siue rogare iudicem, ut adiuvet exequi rite à se latam sententiam, Matth. in tract. de iurisd. p. 1. c. 49. & 50. cum 2. seqq. Origine autem brachij secularis iuri Canonico tantum adscribitur, cum nusquam in iure Civili brachij in ea significatione mentio fiat. Duplex autem esse brachium, canonistæ communiter tradunt; Ecclesiasticum &ulare: illud dextrum, hoc sinistrum vocant; Illud, cum Ecclesiasticus secularem; hoc, cum secularis Ecclesiasticum iudicem siue magistratum pro faciendae executione latæ sententiæ rogat siue interpellat, Ruger Ruland in tract. de utroque brachio c. 4. num. 1. Et quidem iura Civilia, recte statuerunt, vnum magistratum alteri manum suppeditare, vnamque per aliam adiuvare debere, l. 2. C. de his qui latro. Idque maxime circa executionem, ne scilicet sententia iuste lata reddatur elusoria ob defectum iurisdictionis in exequendo, atque ita executio differatur & frustretur. contra l. si Prator. ff. de iudic. c. commissi §. porro. de elect. in 6. Blarer. in l. Diffamari §. c. II. sub nu. 2. i. circa med. C. de ingen. & manum. Et quod vnius territorij iudex alterius iudicis sententiæ executionem rogatus, seu in subsidium iuris requisitus, executionem cæteris paribus facere teneatur, tradit Colerus, de process. execut. part. 2. cap. 3. nu. 18. Schuff. cent. 1. resp. 33. per tot. Mynf. d. resp. 6. nu. 3. & seqq. Quod ipsum quoque secuti sunt Canones, ut qui ad Exemplum iuris Civilis brachiumulare implorandum duxerunt necessarium, text. in c. nec licuit 4. dist. 17. c. principes 23. q. 5. c. administratores 26. caus. 23. q. 5. c. quoniam 14. de offic. iud. ord. c. statumus 2. in fin. ibi, per temporalem. de maledic. cap. si quis. 2. de Cler. excomm. cap. dilecto. in fin. de sentent. excomm. Vbi habetur, quod iurisdictione Ecclesiastica & secularis, suadente necessitate, sibi ad invicem suffragari, & in iuvamen alterius subuentione

mutua frequentius exerceri. Et quod Iudex laicus sententiam Iudicis Ecclesiastici ad requisitionem executioni mandare teneatur, patet ex notat. à Gall. 1. obs. 115. Menoch. de arb. iud. quest. casu. 452. nu. 4. & de retin. poss. remed. 3. nu. 359. & seq. Bapt. Alin. in praxi Florent. §. 3. l. c. i. ampliat. 15. Mynf. d. resp. 6. nu. 4. Cauarr. pract. quest. c. 10. Specula. tit. de execut. §. 2. & in tit. de iudic. delegato §. sequitur. Roland. à Valie conf. 65. vol. 1. Natta conf. 30. Lanfranc. de Oran. ad Clement. dispendiosam. numer. 9. de iudic. Cauallcan. de Brach. regio. p. 4. num. 267. & seq. Farinac. quest. crim. de inquisit. lib. 1. tit. 1. quest. 7. Paris de Puteo in tract. de Syndic. verb. brachium. Marta in tract. de iurisd. dd. locis. Quin itaque Ecclesiastico iudici liceat innocare brachiumulare, dubitari non debet; quod late refutatis contrariis probat Ruger Ruland. d. tract. cap. 1. per tot. Vti & in Camera Imperiali videmus, Ecclesiasticos Iudices per literas compasus requiri, ut bannitum Ecclesiastica censura cōstringant, referente Blarero in d. l. Diffamari c. II. sub nu. 21. Nec dici debet, Clericos esse maiores laicis, adeoque Ecclesiasticum non cogi iuvare. Iudex namque secularis non est inferior, maxime in processu, sed par iudici Ecclesiastico, secundum Pannorm. quem allegat Ruland. d. loc. c. 4. num. 18. ubi addit; id ipsum observatum in Camera Imperiali in causa Braunschweig contra Hildesheim Episcopum. Quin & ipsi Canonistæ dicunt, illos teneri iuvare; sed non posse cogi: Quasi vero is, qui tenetur, cogi non possit: Cum omnis obligatio substitutioni & executioni; in pr. Inslit. de obligat. Sic constat, Ecclesiasticum Iudicem posse secularem excommunicatione, ad auxilium sibi præstandum, compellere, Alciat. in c. perniciosam, de offic. ordin. Soarez. in recept. sent. lit. C. Mynf. d. conf. 6. num. 5. Et quod Iudex laicus brachiumulare denegans, Iudicis arbitrio puniri valeat; scripsit Menochius de arb. iud. quest. casu. 452. Wefenb. conf. 96. num. 42. Quidni ergo itidem etiam tenerentur Ecclesiastici, ne iustitia ab vna parte claudicare videatur.

EX DISPUTATIONIBVS, seu conclusionibus Theodorici Rei. king de Brachio Eccle- siastico & seculari.

I. DE ORIGINE, DESCRIPTIONE & diuisione num. 1. & seq.

CVm omnia vocabula, ex usu æstimanda: quæ Brachii in negotij huius terminis sit significatio, cuius prima fonte obuium esse posse nullus dubito; cum subiecta materia verborum amissis & canon sit indubitatus, rebus ex debito, verbis ex usus utimur beneficio, inquit Wazmund. ab Ehrenberg / lib. 1. de fœder. c. 1. n. 15. Quamobrem imp. æstimationem de vocabuli huius significatione & applicatione non multum desudabo. Nam Poeta teste: Turpe est difficiles habere nugas. Et stultus labor est ineptiarum.

Brachium in hoc negotio, mihi est, potestas ordinata à Deo, ut melius sit generi humano.

Brachium hoc circa duo occupatur, regionem
videlicet

videlicet & religionem; unde vel seculare vel Ecclesiasticum est, prout circa secularia vel Ecclesiastica occupatur.

Causa efficiens vtriusque Deus est; ideoque ordinata esse potestatem à Deo dixi. Prius itaque de seculari (non ut dignitatis sed arbitrii methodum sequar) deinde Ecclesiastico.

Seculare Brachium est ordinatio Dei, ad tuendum bonum & pellendum malum politicum. Per me, inquit sapientia, reges regnant & Principes dominantur. Virtus hæc est ab Altissimo *Sap. 6. ver. 4.* ministerium Dei in terris expediens *vers. 5. Rom. 13. ver. 2. & 4.* Unde Iustinian. Imp. à cœlesti Maiestate imperium sibi traditum asserit *l. 1. c. de ver. iur. enucl.*

DE PERSONIS BRACHIVM SECV-
lare exercentibus Conclusionem 14.

Personæ, Brachium seculare exercentes, sunt, Magistratus, quorum non eadem omnium est ratio. Quidam enim summam habent potestatem, & absolutam; quidam subordinatam, quidam ordinariam, quidam extraordinariam.

Summa & absoluta potestas primo, & secundum excellentiam, competit Imperatori Romano, qui summa rerum potitur à primo Iulio, Thom. Michael *de iurisd. conclus. 1.* qui tanquam stella matutina eminet inter omnes Reges, Bald. *in §. si. nu. 2. 4. de prohib. feud. alien. per Frider.* quem cœlestis Imperator cum adhuc in matris utero clausus, terræ Monarcham agnouit, eique censum, non solum non denegavit *Luc. 2. sed & dare iussit, Matth. 22. vers. 21.* Auctor de iure Principat. *Conclus. 83.* cui tanquam orbis Christiani capiti in *Aur. Bull. Carol. IV. cap. 2.* præ aliis regibus debetur præeminentia, nullique Principi tantam deberi Maiestatem quam Imperatori, dicit Purpur. *in l. quicumque nu. 116. de offic. eius cui mand. idque multis rationibus. 1. ratione Antiquitatis:* Quo enim quid antiquius, eo censetur in dignitatis ordine & suo genere nobilius. Nullum autem hodie in vniuerso orbe regnum est vetustius imperio, cuius origo ex Troiano pullulauit excidio, iuxta Iunonem apud Virgil. *l. 1. Æeid.*

Certe hinc Romanos olim voluentibus annis,
Hinc fore ductores reuocato à sanguine Teucri
Qui mare, qui terras omni ditione tenerent
Pollicitus:

Et paulo post

Hic ego nec metas rerum, nec tempora pono
Imperium sine fine dedi

Mecum fouebit

Romanos rerum Dominos gentemque togatam.

Vid. Valentin Forster. *lib. 1. histor. Roman. cap. 2. 2.* Ratione Amplitudinis, cui nullum olim regnum comparari potuit, licet hodie, siue fato, siue temporis iniuria, cuncta abligarientis & sub caducitatis iugum trahentis, siue tot Barbarorum incursionibus & intestinis dissidiis Amplitudo eius coangustari, & auctoritatis eius acies non mediocriter hebescere cœperit. Dignitas tamen semel acquisita non vna perijt. 3. Ratione taciti consensus omnium regum, qui ad Imperij Romani fastigium tanquam summum honoris culmen,

anhelarunt, & vltro ei primum dignitatis ordinem detulerunt. 4. Id vel ab Aduertarij, hæreditarij scilicet Christiani nominis hostis, Turcæ testimonio apparet, qui præminentiam Imperatori præ omnibus alijs, in titulo, stylo vtrique defert, in sequenti formula: *Auß den Pörentatent Jesu der fürnemste/ vnd zwischen dem Geschlecht te Jesu erwählter fürnemster Herr aller Christliche Völcker / ein Versorger vnd Administator der Gerechtigkeit/ vnser Nachbar vnd guter Freundt/ Matthias Cæsar, &c.* cuius copiam vide in *relat. continuat. histor. Jacob. Franci, de Anno 1614. pag. mibi 56.* quod etiam ex alijs vetustis scriptoribus probat Arnif. *lib. 1. de iur. Maieft. cap. 4. nu. 1.* Hoc ipsum Philippus bellicosus Hassæ Landgravius, inter singularia commoda, quæ Carolus V. ex Imperio habere Granuello obiciebat, reputabat, quod scilicet Imperium ipsi auctoritatem supra omnes reges conciliaret. Sleidan. *lib. 17.* Hinc etiam Equites & Nobiles ab Imperatore creatos, alijs eiusdem ordinis à regibus creatis præferri, testatur Petr. Calef. *in eleg. suo tractat. de equest. dignit. nu. 44. videamus. 5.* Multorum regum creator Imperatore extitit. Henricus V. Imperator Vratislaum Ducem Bohemiæ regio titulo exornauit. Dubrar. *lib. 9.* Otto III. Boleslao acri Poloniæ Principi summa regij culminis axiomata donauit Peuzer. *4. Chron. Frideric. I. Petrum Daniæ Ducem ad Regij honoris fastigium euexit, unde non immerito creator maior erit vel dignior sua creatura.*

Ab hoc tanquam fonte Augusto, reliquorum omnium in orbe Romano regnantium potestas, pullulat, profluit & promanat per concessionem, inuestituras, confirmationes & commissiones Paurmeister. *lib. 2. de iurisd. c. 4. nu. 22.* Ad eundemque per Appellationes, Nullitates & Querelas, tanquam ad Oceanum refluit & recurrit Thom. Michael. *de concl. l. lit. c. ex Bald. Angel. Pacian. & alijs.* Unde & absoluta appellatur, eius Potestas, tanquam in se reuoluta, à nemine nisi à Deo, & ad neminem nisi eundem se referens. Quare recte Iustinian. Imper. inquit: *hanc nos gratiam Deo referendam putamus, qui imperii nobis coronam imposuit. Nou. 28. c. 4. in fin.* Huius enim gratia reges regnant. adde *c. si Imperator l. cum ad verum dist. 96.*

Hactenus de Brachio, quatenus circa regionem versatur, restat etiam videre, quatenus circa religionem occupatur, quod Ecclesiasticum appellatur.

Brachium Ecclesiasticum consistit vel in ipsis rebus diuinis, vel in cura & prouisione rerum ac personarum ad Ecclesiam & personas Ecclesiasticas pertinentium. Illud proprie potestas Ecclesiastica: Hoc potestas circa Ecclesiastica dici potest.

Potestas circa Ecclesiastica, respicit religionis introductionem, & introductæ conseruationem ac protectionem, Hanon. *disp. Politic. 5. th. 40.* Romani olim religionem & sacra sua loco instrumenti habuerunt, ad conseruandum statum Reipub. Rittershus. *in Nouell. p. 1. c. 1. nu. 4.* Numa religionibus & iure diuino populum deuinxit, effecitque ut fides & iusiurandum ciuitatem melius, quam legum pœnarumque metus regeret, ut ait Tacit. *lib. 3. Annal. Quibus enim Dei assidus infidet metus,*

metus, illi & serio iussa Magistratum exaudiunt, nec se mutuo nec alios fallunt, pacta fidemq; studiose obseruant. Arnis. *Lib. 1. de iur. Maieft. cap. 6. nu. 3.* Nobis autem, quibus melior Diuinæ veritatis circa præcordia illuxit splendor, certum est, alium religionis scopum esse Principalem, & non tam publicum reipub. conseruandæ instrumentum, quam animarum salutis æternæ, quæ nobis eluxit de Sion, & quam filius, qui exiuit de sinu patris enarrauit nobis, *Iohan. 3. Rittershus. d. cap. 1. num. 5.* Potestas circa Ecclesiastica ad Magistratum pertinet, qui custos esse debet vtriusq; tabulæ. Certum enim est, Ecclesiam esse in reipub. non vero Rempub. in Ecclesia, arg. *Nou. 3. §. 6. ibi. & alio.* Vnde reges nutricij, reginæ vero Nutrices Ecclesiæ appellantur *Esaia 49.* ad ædificandos muros eius, *Esaia 60.*

EXEMPLA CAMERALIA.

VT aliarum nobilissimarum & non vbiq; obuiarum materiarum, exempla; Ita & huius exhibet, Christianus Barth. Adfessor in augustiss. Cam. Imperial. sentent. part. 3. Anni 1559. lit. F. Et Anni 1543. diuersis in Locis:

Desinunt Germani.

GALLORVM.

E Commentariis, ad ius Canonicum: Quintini Hedui D. & Professoris Ordinarii Lutetiæ in Analectis in *Tit. de verb. signif. cap.*

27, Nouimus.

I. SECVLARES NON ESSE DEBERE FACILES in corrigendis Clericis: 2. Nec nisi primo sint remoti vel suspensi 3. Et Grande Crimen adsit, & quid sit enorme delictum 4. & de verbis Potestatis, & secularis.

Clericus hoc ritu curiæ seculari traditur. Ab Ecclesiastico foro proijcitur ab ecclesia degradatus coram seculari potestate: cui denunciat ut in suum forum recipiat degradatum. Pro quo tamen intercedet ecclesia precibus quam poterit efficacibus, ut citra mortis periculum iudex in eum sententiam moderetur.

Verus illud est in diuinis oraculis, *Nolite tangere Christos meos. Psalm. 104.* Christos appellans, inibi, expositore Augustino, sanctos patres electos à Deo, ut sibi ministrarent in vera religione, quæ ne Accursio quidem ignota est expositio ad verb. *degeneri*, Psalmum illum citanti, & exponenti Christos, id est, sacerdotes, qui lege Dei defenduntur, propterea sancti sunt. *auth. de non alien. & c. §. vult illa.* Nocentes etiam & peruersos tangere formidabant, si damnum, delictum, vel iniuriam aliter vitare poterant. Saul iniquus, & malo agitatus spiritu, in quem tamen non est ausus manus injicere David, inquit, Quis enim extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit? *1. Regum. 26.* de quo rursus, *Quare non timuisti*

mittere manum tuam ut occideres Christum domini? *χριστος* græcis vnctum significat. Vnctio vero regum sacerdotumque dignitati communis est. *sup. de sacra vnct.* Conuenienter per Christos intelligimus sacris addictos & deuotos clericos. Depromptum hinc videri potest illud Innocentij secundi decretum, *si quis suadente 17. quæst. 4.* & quod more maiorum statutum cognoscimus de clericorum degradatione. Iudices suos Iustinianus noluit in presbyteros & sacerdotes ad mouere manus, nisi prius ab officio & dignitate sacerdotali separarentur. *Auth. vi. clerici apud propr. episc. §. illud palam est. & auth. de sanctis episc. §. si vero crimen.* In his, dum delinquant, puniendis, ordo seruandus est, ut primo corripiantur, deinde coerceantur. quod si plagis incorrigibiles non emendentur, hos oportet instituto veterum canonum per seculares opprimi potestates. Sed & criminis enormitas facit ut statim clericus degradetur, & curiæ tradatur seculari, *can. Nec licuit. 17. dist. 3. q. 4. can. Clericus. 11. q. 1. can. si quis sacerdotum. can. forte. 23. q. 4. cap. Quum non ab homine sup. de iudi.* Qui commertus penam debitam vitæ, nec impositam patitur, ac sæpius in crimen relabitur, vere est incorrigibilis, (ut hæc obiter exponam) contumax & rebellis, nec amplius inter Christi fideles habendus. *can. si qui sunt presbyteri. 81. dist.* Imperatoria lex est, quæ statuit, ut remissionem veniæ crimina nisi semel commissa non habeant: indigni sunt alij, qui impunitatem veteris admissi, non emendationi potius quam consuetudini deputant. *l. 3. C. de episc. audi.* Enorme crimen accipio graue, grande, magnum, quod Romanis appellatur atrox facinus. Hoc autem determinant ac definiunt aut persona, aut tempore, aut re ipsa fieri. *l. Prator edixit. §. Atroce. ff. de iniur. Instit. de iniur. §. atrox.* Vnde quod sit enorme crimen, vel atrox facinus, arbitrio iudicis est relictum. Propter incorrigibilitatem, & criminis atrocitatem clericus degradatus seculari curiæ traditur. Crediderunt aliqui tum demum degradatum ab episcopo tradi curiæ seculari, quando iubet hunc Episcopus per suos ad ipsum regium iudicem duci: quum traditio factum notet, nec verbatenus accipiat. *l. si rem tradi. ff. de verb. oblig.* Longe alius ritus, id est, mos & consuetudo tradendi seu relinquendi secularium potestatum iudicio viros ecclesiasticos, hic describitur. Verbalis tantum fit traditio, quod ostendit hæc litera. Pro cuius vera explicatione sciendum est, quinque significationes huius vocis potestas, à Paulo traditas in *l. Potestatis. ff. hoc tit.* quarum prima duntaxat huic proposito conuenit. Potestas est in magistratibus, & significat imperium quod gerunt, & auctoritatem quam in eos habent in quos exercent iurisdictionem. Accipitur & potestas pro magistratibus ipsis qui potestatem gerunt in alios. *l. 2. de execut. & exact. lib. 12. C. Appanitor illustrum potestatum, id est magistratum, praesidium, iudicum.* Apud Vlp. pignora capi iussa potestatis. Et apud Modestum. Fideiussor impetrauit à potestate. *l. fideiussor. de pign. l. 3. de rebus eorum & c.* quam significatione vocem non semel vsurpant ecclesiastici. Quod monui, quia canonisticam loquutionem credidere quidam, quum iudices qui sunt in magistratu, & potestatem super alios habent, appellamus potestates, ut hic, & alibi frequenter.

Potestas

Potestas secularis. Qui locus admonet etiam de seculi verbo, perquam inter nostrum. Seculum pro tempore quo vivimus, & quo sumus in humanis, accipiunt etiam Latini, scilicet pro cursu temporis, ætatis, & vitæ nostræ. Spacium vitæ humanæ longissimum, partu & morte definitum, Celsorius ait. Legi ut apud Ciceronem, *In huius errore seculi versari, & insolentia seculi.* Mundus pariter in sacris & euangelicis literis *seculum* dicitur. Seculo duntaxat, id est, vitæ mundique negotiis intenti vocantur *seculares* (Alioqui Latinis *seculare* dicitur, quod centesimo quoquo anno instauratur, ut ludi *seculares* Horatio: & Festo *seculum*, annorum centum spacium) Hieronymus latinus iuxta ac sanctus ecclesiæ Doctor, Augustinus, cæterique omnes in illo priore significato capiunt. Inde *seculares* pro mundanis, Eruditio quam nos *secularem*, illi autem *liberalem* vocant, ait Augustinus *cap. 2. libr. 6. de civitate Dei.* Et in libris nostris persæpe *civitas secularis* (civitas, quod & nos vulgo, pro Senatu & loco publici Consilij Cicero cepit) *potestas secularis*: Contra sacerdos Deo dicatus, hoc est, ad obsequium specialiter datus, abnegatis, quod oportet, *secularibus* desideriis, iam non est *secularis*, nuncupatur *ecclesiasticus*, ordinis inter Christianos (quorum duo sunt genera) penitus diuersi. *can. Duo sunt. 12. quest. 1.* Ab hoc autem gradu qui depellitur, vocabulo nobis peculiari *degradatus* dicitur: quemadmodum *priscis* *Deponant senes* appellabantur, autore Festo, qui de ponte deliciebantur. *Gradatus* apud utrumque Plinium legitur, id est, formatus in gradus. *Gradatio* figura rhetoribus familiarissima. *Degradatio* non auditum nisi inter nos verbum, quia inusitatum, indiget expositionis aliquantulæ.

EXTRACTATIBVS Ecclesiasticis.

RENATVS CHOPPINVS, IN SACRA
POLITIA. De mutuis utriusq; potestatis officiis,
in Proæmio.

Cum multa diuinitus ad Civilem societatem tuendam instituta sunt à Principibus Christianis: tum nihil præclarius, quam quod has duas res paribus inuicem studiis coli voluerunt, & Dei immortalis Religionem, & Iustitiam Politicam: quæ habent commune aliquod vinculum, ac cognatione veluti quadam inter se continentur. Non modo enim distinctis operis Pontifices, Religionem interpretando, Magistratus iura dicendo, Rempub. conferuauerunt: sed mutua quoque alter ab altero subsidia rerum gerendarum petere consuevit.

NAM (ut à Sacerdotibus ordiamur.) Hieremias pius vates monebat populum, haud dubie Numinis instinctu, ut pro Regis sui salute preces votaue effunderet. Daniel item interpret Diuum deslebat ærumnas Iudaicæ Reipub. edebatque grauissimas conciones de futuris Principatum, vel horum conuersionibus, vel illorum euerisionibus. Similiter apud Babilonios, Eze-

chiel haud leuiori angebatur reparandæ Urbis cura, quam Ecclesiæ restituendæ. Ex quo sollicitos de Politis mortalium sacros Vates possis agnoscere, Eadem quippe in Patriam propensa voluntate, Zacharias *Προφήτης* vrgebat peræque Ciuitatis; ut Aggæus Templi instauracionem: Christi dehinc temporibus; commendati sunt à B. Paulo Ecclesiasticis præcibus Ciuiles Gubernatores; ut sub eorum Ditione piam ducamus vitam ac tranquillam. Tunc enim conuenientes de more protochristiani, superos orabant pro incolumitate Romani Imperij, pro Caesarum ministris, & Potestatibus seculi, pro rerum quiete, pro mora finis, Ut Tertulliani verbis utar, in Apologetico aduersus gentes. Eoque spectarunt Christicolarum coitiones illæ antelucanæ, nocturnæve cœtus, quas Plinius Hæterias Græco vocabulo appellat, in Epistola ad Traianum, Christiani dogmatis de moribus ciuilibus probatrice. *libr. 10. Epist.* Hunc adeo ritum consecrari visa est posterior ætas, sumpto Agathensis Synodi exordio ab imploranda Christi Seruatoris ope pro vita Principis Romani, eiusque Imperio cœlestibus auspiciis adaugendo. Ariminensis nec non Concilij primates libello professi sunt ad Constantinum Cæsarem scripto, Episcoporum functionem versari in supplicationibus Numini habendis sanctisque Martyribus; ad pacem Populis, incolumen Augustis vitam exorandam. Ut est apud Theodorum Cyropolis Medorum Antistitem *Hist. Ecclesiast. libr. 2. c. 19. & 20.* Quo nomine etiam Constantius gloriam solebat, crebro expertus Rempub. firmitus Religione, quam officis corporisq; labore contineri. *In Cod. Theodosiano, de Episc. & Cler.* Nec dissimili argumento Athenagoras Christianus Philosophus Aurelio Antonino renunciauit, ac L. Aurelio Commodio Cæss. solentia vota concepi à Christianis indies, hymnosque in Numen concini pro illorum Imperio consueuisse, tali clausula, Ecquidem consequenter æquius ea petunt, quam nos hodie vobis deuoti additi que? Nos enim pro Imperio vestro preces ad Deum emittimus, & ut filius (quod iustissimum est) in Regnum olim patenti succedat, utque Imperium vestrum diutius amplius dilaretur, omnia demum ex animi sententia vobis eueniant oramus, Quod & nobis salutare fuerit, ut quietam tranquillamq; vitam degentes, vobis interim ad quælibet imperata prompte inferuiamus.

In Apologia Athenagoræ pro Christianis. Eleganter vero B. Fulgentius Trasimundo Vandalorum Regi, ORAMVS, inquit, DEVM, VT AVRES CLEMENTIÆ TVÆ VERBO VERITATIS PLACIDAS REDDAT, ET PIO CORDI TVO LVMEN SAPIENTIÆ SPIRITALIS INFVNDAT: VT FILIVM DEI DEVM DOMINVM IESVM CNRISTVM SIC HONORIFICES, SICVT HONORIFICAS PATREM. *Lib. 3. DE MYSTERIO MEDIATORIS CHRISTI, DVAS NATVRAS VNA PERSONA RETINENTIS.* Deniq; ut de nostratibus Francis obiter loquamur, metricus extat Libellus Theudalphi Aureliorum pontificis, seu, ut alii volunt, Ioannis Sapientissimi, ad Christum Deum pro Carolo Caluo Romanorum orbis moderatore: cuius *ἀντιπροσέγγιστος* Codicis versus sequuntur notatu digniores.

O Rex, præclaro qui lustras lumine mundum,
 Largitor Carolo prospera cuncta tuo.
 Da nostro Regi Karolo sua regna tenere,
 Quæ tu donasti patribus alnigenis.
 Inuidiam miseram fratrum, saeuumque furorem
 Digneris pacto mollificare pio.
 Hostiles animos, paganaque rostra repellas,
 Da pacem Populo, qui tua lura colit.
 Indulge famulo fragilis contamina vita,
 Ut valeat purus cernere Regna tua.

Vnum his subiiciam, Rigordum, Philippi Augusti vitæ scriptorem, qui in libro nondum edito, ECCLESIA (infit) MERITO DEBET ORARE PRO CHRISTIANISSIMO REGE PHILIPPO, QUIA ISTE EST QUI ASSIDVE STAT PRO IPSA ECCLESIA, PROTEGENS EAM AB INIMICIS. EXTERMINANDO IVDÆOS, PROPVLANDO HÆRETICOS. BONA ENIM ILLIVS OPERA STABILITA SVNT IN DONINO, ET IDEO FACTA EIVS ET DICTA DEBET ENARRARE OMNIS ECCLESIA SANCTORVM. Cuius Lib. talis est Epigraphæ, DE GESTIS CHRISTIANISSIMI REGIS PHILIPPI A DEO DATI.

REGES vicissim paria referunt Ecclesiastico Ordini, communicata piis huiusce decretis Manu Regia ac potestate: in qua sacrorum simul *μνησθεων* custodiam tutelamque collocarunt Dei Principis Oracula. Deuteron. cap. 17. Testis est Hebraeus rex Dauid, qui recensitis Leuitis omnibus ac presbyteris, eos in classes aliquot ideo distribuit, ut alternis quæq; vacarent Dominici phani ministerio, *Chronicon*. 1. Cuiusmodi renouandæ Politicæ auctor fertur Zacharias, æmulusq; Herois illius Politici extitisse. 2. Reg. cap. 18. Solomonem vero palam est conseruasle Dominicum delubrum, ac solenni lustratum ceremonia sancte deuouisse supremi Numinis venerationi, *Regum lib.* 1. Posteris tamen seculis actum penerat de sacra ea Basilica, quod fœde polluta fuisset Ethnicorum Ludibriis, prophanisque manibus: ni Iudas Machabæus Israeliticæ Dux militiæ eandem curasset à sordibus repurgandam per nouos Sacrorum Præfectos, quos in id præsertim muneris idoneos cooptarat. Et hæc nondum passo Christo, quid luce Euangelica collustrato Orbe? Imperialium sanctionum de Ecclesiasticis rebus plenæ sunt Bibliothecæ, legumque Ciuium, quæ de Sacra Politia conditæ versantur in ore posteritatis. Ex *Theodosiani Cod. Lib.* 16. & *Iustiniano Volum.* τὸν Νεαγῶν. Ac propterea sensu Optatus Mileuitanus, non esse Rempub. in Ecclesia, sed Ecclesiam in Repub. id est, in Imperio Romano: Quasi Rempub. pars Ecclesia sit, cum in illius sinu veluti coalescat. *Lib.* 3. ad *Parmenianum de Schismate Donatistarum*. Scediuerfo; Imperatorem esse in Ecclesia, non supra Ecclesiam, docet B. Ambrosius, de negotio fidei ad Cæsarem scribens. ATQVI diuinum cum Ioue (inquit) habet imperium Cæsar, & vulgari Heroico.

Edicunt Reges, indicit Festa Sacerdos.

Vti, e contra, Apostolico Canone 82. *Επίσκοπος, ἡ πρεσβύτερος, ἡ διάκονος κρατεῖα σχολάζων, καὶ βελάμενος ἀμφότεροι κατέχεν, ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, καὶ ἰερατικὴν διοίκησιν καὶ πρεσβυτεῖαν. τὰ δὲ τῶν Καίσιρος, Καίσερος: Καὶ τὰ τῶν Θεῶν, Θεῶν.* Hæc quidem agnosco ingenue omnia, sed ita, ut Regia tamē potestatis præsidio, tanquam firmissimo Ecclesiam muro septa

esse putem oportere: Cuius alioquin iura mouentem nos Ciuilem Magistratum minime probarem. Hanc sententiam firmat vetus Byzantij Pontificis electio, quæ dissentientibus partium suffragiis anceps dubiaq; turbas inuexisset in Ecclesiam grauiissimas, aliis videlicet Isidorum Nestarij successorem legentibus, aliis Ioannē Chrysostomum: nisi cum tumultum pacasset Archadius Imp. mandata Chrysostomo Byzantium Hierarchia, quem & ab Episcopis in Synodum euocatis postulauit ordinari. Ut refert Theodoretus *lib.* 5. cap. 27. Cum Sozomeno *lib.* 8. cap. 2. Ac ne mirum cuiquam hoc videretur, efficit D. Augustini *Epistola*. 68. dicentis, Constantino Cæsari attributam fuisse Ecclesiasticarum litium cognitionem. Adde innumeras Principum Romanorum constitutiones, aduersus sacrificia Paganorum latas, apud eundem Augustinum *Epist.* 48. Proin Regiis etiam Edictis instructi Clerici ac monachi funditus diruere sepulchrales Phœnicū Lucos, Chrysostomo procurante. Ex Theodoriti *lib.* 5. cap. 29. At interim Valentem Cæsarem quis non reprehendat, eo prouectum audaciæ, ut *μολὼντας* militare iuberet? Anno post salutiferum partum trecentesimo duode octogesimo. Sic enim monachos vocabat in lege à se condita, *Quidam ignauia sectatores*. De *Decurion. lib.* 10. *Cod.* Idque P. Diaconus in literas retulit *lib.* 12. Illum quippe tanto odio persecutum monachos tradit Eutropius, ut multas ipsorum ex Eremitis abstractas myriades barbaris obiecerit trucidandas, eo in prælio, quo aduersus Gotthos infelicitè dimicauit.

MITTAMVS Valentem & Valenti similes, Christianæ non tam Politicæ rectores, quam Religionis hostes: quum Regia isthic vere in Ecclesiasticum Statum officia à nobis & exempla quarantur. Regiam nimirum auctoritatem Ecclesiæ solum metimur commodis, tantumq; ipsi tribuimus, ut sacro cœui quæ adiumento esse debet, offendiculo non sit, neue cuius adiutrix ornandæ illa quondam fuit, Ecclesiasticæ opprimat libertatem. Haud secus ac Horatiani equi auxiliator in ceruum, cuius implorata ope, frænū dorso, non frænū depulit ore. Ita ergo Magistratum vtrumque constituimus in hac Ciuitate Dei, Pontificiū ac Regium, veluti concentum quendam ex distinctis collectum sonis, & dissimilium alioqui vocatione eam Reipub. moderationē retinentem, in cuius conseruatione salus quoque Regni posita est. Quemadmodum à Leone. I. P. P. Scriptum legimus ad filiam Archadij Imper. natu maiorem. *Epist.* 29. & ad Leonem Augustum, *Epist.* 73. Quæ assuuntur *Tom.* 1. *Concilior.* Ab iis non dissidet beatus Augustinus, ad Macedonium *Epistola* 54. & Isidorus, à quo desumptus sacer canon, *Principes seculi*. 23. *Quæst.* 5. Vnde Ciuilis & Ecclesiastica potestas sunt *ἀντιστοιχίαι* quodammodo variisque modis circa eadem versantur, ac sese mutuo iuuant.

IDEM CHOPPINS

De crimine in Ecclesia commisso, an sit mixti fori. *Tit.* 4. *num.* 24. *lib.* 3.

OFFERENTE sacras libationes plebecula, emerfit dissidium in Templo inter Curionē, Sacelli cuiusdam sacrificulum, & profanos aliquot paræcos, qui ab huius sacellani partibus stantes

stantes quum tumultuarentur, Ecclesiasticum Numinis cultum interturbant. Hi propterea cum Sacellano promiscue rei citantur Pontificio iussu. Regij deinde fori præscriptione summoti prouocant abusus titulo ad Ordinē ampliss. Prouocationem fulciebat plebea, profanaque appellantium conditio, quibus ideo sacer magistratus ius dicere pro imperio non poterat. Diuini enim cultus perturbationem mixti fori crimen esse annotat Baldus in l. si quis in hoc genus. Cod. De Episc. & Cler. Talis igitur perturbationis reus si profanus sit, videtur ad regium Tribunal vocandus: si sacerdos, ad Episcopale. Parochus è contrario allegabat, Iuridicū Ecclesiasticum violati sacri ministerij vindicem esse indiscriminatim. Basili. Conc. Tit. de iis qui tempore diuin. offic. vagantur per Ecclesiam. §. prohibeatur, ne diuina officia tumultuosi quoruncunq; per Ecclesiam discursus impediunt aut perturbent. Et ibi Guimerius Interpres. Licite enim pontificius gladius cuius intentatur sacrum officium conturbanti Cap. Dilectū. De Appellat. Huiusmodi tumultus sacro in loco proxime ad impietatem accedere, velutique ad hæresim quandam, Pontificie crimen notionis, & animaduersionis. Ut lib. superiore à nobis explanatum est. Nihilominus Curia hoc genus delicti mixtum esse, seu mixti fori pronuntiauit. Arresto Prædicti Kalendar. Ianuar. Anno 1549. Arbiennio post, similem pene quæstionem Senatus pleniori commisit de liberationi. 13. Kal. Decembr. Anno 1551.

IN CRIMINALIBVS.

Ex Tractatu Petri Ayrault Præsidis
Andegauensis cui Titulus, *L'ordre,
Formalité & Instruction iudiciaire
in civilibus & Criminalibus.*

QUANDO, ET IN QVIBVS DELICTIS
in effigie fiat executio. Item de Executione seu pœna contra
Collegium Sorbonense ob admissam disputationem, de
hac propositione, An Papa potestatem habeat
Regem Gallie excommunicandi.

Quant à l'exécution: nous y auons trouue ceste forme de les executer par effigie: que nous auons, peut estre, tirée des sacrifices, & triumphes anciens: scauoir est, que, comme en lieu de sacrifier l'homme, on sacrifioit quel quefois l'effigie, dict Seruius, sus Virgile: dict Plutarque, en la XXXII. & LXXXVI. demande des Choses Romaines: & comme les Romains menoient en triumphe les portraicts & iniages de choses qu'ils ne pouuoient transporter: comme les fleues, des montaignes, Villes, Chasteaux, Roys, & Capitaines tuez en guerre (cum simulachro captarum Syracusarum, omnia instrumenta bellilata, dict Tite Liue, parlant du Triumphe de Marcellus) aussi qu'és exécutions de iustice, pour vn plus grand exemple, nous auons introduict ceste façon de punir par figure & effigie. Car cela est ordinaire, que la representation affecte plus, & ce qui est exposé aux yeux, comme spectacle: que ce qui n'est proposé qu'à l'esprit: & à l'entendement, comme histoire & chose morte. Certes sion peut estre honoie

par effigie, apposition & erection d' image: on peut bien aussi y recevoir de la punition, & de la honte. Mais que pour cela les Romains, ou autres Anciens, vlassent de ces peines imaginaires: i'ay opinion qu'il ne s'en pourra rien trouuer, outre l'exemple de Celsus le Tyran, qui est en Trebellius Pollio, lequel après auoir esté tué & mangé des chiens, fut pendu par effigie à sicence, mais l'Historien dict, que cela fut fait nouo iniuria genere: & par vn peuple transporté d'affection vers l'Empereur Gallienus. Que si on vouloit reculer plus hault, & dire, qu'estre condamné à combattre contre des bestes, c'estoit vn grand supplice: & qu'il se trouue que Cicéron, en l'oraison pro Cornelio, auoit parlé de quelques hommes de foin qu'on y exposoit. Ce n'estoit pas que ces effigies en representassent aucuns, qui eussent esté condamnés à ceste peine. C'estoit pour irriter ces bestes brutes, & les rendre plus ardentes contre ceux qu'on leur proposeroit sans feintise. Asconius le dict en ces termes: Simulachra, effigiesq; hominum ex feno fieri solebant: quibus obiectis, ad spectaculum prabendum tauri irritarentur.

Or nous auons dict cy dessus en passant, ce qu'il vaut mieux dire encoir vn coup en cest endroit (car c'est icy son propre lieu) scauoir est, que ceste condamnation & execution par effigie, ne se pratique que pour les contumax. don nous inferions, que ce nous est vne ancienne remarque, qu'après leur condamnation ils n'estoient plus reueuables à rien dire. Car sinon qu'elle emportoit vne necessité de les punir en leur personne, s'ils se trouuoient, sans c'entrer en autre congnoissance de cause: pourquoy n'en vserions-nous aussi contre les morts, lors qu'ils se peuvent punir: si ce n'estoit qu'on ne les peut plus apprehender, pour estre la sentence executée selon la teneur? Si ce n'estoit qu'ceste figure ne peut aduertir aucun des s'en saisir pour les représenter, ou executer? Nous l'inferons encores pour l'observation qui y est, de n'imposer autre peine par effigie, que la mort. Car si ce qui a introduict de punir corporellement les contumax, a esté, non la contumace, mais l'atrocité des meffaits: il s'en suit, qu'en tous autres cas où le crime ne merite la mort, il fait demeurer en ce qui fut premièrement reçu contre eux: scauoir, ne les punir que ciuilement. & où il l'a merité: que le iugement en doibt estre permanent & stable. parce qu'il ne procede pas de la contumace, mais du delict. Que l'on n'impose donc point de peine par effigie autre que la mort, ce n'est pas tant, par ce que seroit chose ridicule d'estre fouetté, ou faire amende honorable en peinture (car estre pendu, ou decapité de mesme: le quel vaut mieux?) comme c'est, parce que l'absent ne doibt iustement estre condamné en peine corporelle, si le crime ne merite la mort. La contumace, pert les biens: le crime, la vie la renommée.

Il se trouue bien, que la Cour de Parlamēt, pour faire faire amende honorable à la Sorbonne (punition dont les Lacedemoniens ont vſé. Car enuironner vn certain Autel, & chanter tout à l'entour vne chanson à son vitupere: qu'est-ce autre chose?) parce que la Sorbonne de Paris auoit endure durant les premiers troubles, qu'un Bachelier de son Eschole eust propose à

disputer, S' il estoit en la puissance du Pape d'excommunier le Roy de France: mettre son Royaume en proye, & affranchir ses subiects du serment, que naturellement & diuinement ils luy doibuent: ordonna que le Bedeau de la Sorbonne, habillié d'une chappe rouge, declareroit, en presence des principaux de la Faculté, que follement & temerairement ceste proposition auoit este soutenue, & qu'en haine de ce, on ne disputeroit d'n quatre ans en Theologie au College de Harcourt, où ceste question auoit este agitée deuant eux. L'arrest (que rapporte Monsieur Pasquier, Aouocat du Roy en la Châbre des Comptes) est du quatriesme Decembre, mil eniq cens soixante & vn. mais telle execution n'estoit pas en figure. C'estoit vne vniuersité punie en vn des siens.

Si me semble-il encores que ces executions par effigie, ne se deuroient pas mettre à tous les iours, mais qu'il les faudroit garder aux cas les plus signalez. In n'en trouue qu'vn en toutes noz ordonances: sçauoir est, en celle du Roy François I. faicte pour les Legions des gens de pied, qu'il auoit establies par les Prouinces. Là sus la fin, parlant de ceux, qui abandonnant leur Legion, se seroient retirez à l'ennemy: où ils ne pourroient estre prins (dict-il) ils seroient banniz perpetuellement du Royaume: leurs biens confisque: leurs enfans declarez incapables de tous honneurs & dignitez, & exclur, de toutes successions directes, collaterales, ou autres: & neantmoins par figure seront mis en quatre quartiers: & chascun d'iceux quartiers, mis es lieux plus insignes de là où sera la lezion, a fin que les autres y puissent prendre exemple. Veritablement ce qui s'applique à toutes faulces, tourne en mespris, & en risée. Hucusque Galli.

HISPANORVM.

I. Tractatus Canonici.

MICHAEL AGIA, DE EXHIBENDIS
auxiliis.

An magistratus politicus, compelli possit Ecclesiasticis censuris, vt suum impertiat auxilium, Ecclesiastico Iudici petenti, absque eo quod sibi fiat fides de processu?

POLITICVM magistratum, censuris compelli posse, vt suum impertiat auxilium ecclesiastico iudici petenti, certum est, & de Iure definitum, cap. 2. de maledi. & tradit communis Canonistarum schola, Abbas in cap. 2. numer. 2. de officio ordinarij. Ias. in l. à Diuo Pio. §. sententiam Roma nu. 16. de re iudic. & alij, quibus addit Menochius de arbitrar. libr. 2. casu 452. numer. 4. posse magistratum politicum puniri arbitrio iudicis ecclesiastici, quotiescumque neglexerit suum auxilium illi impertiri. Sed hæc sententia vsu recepta non est, vt tradit Aualos in director. iudic. ecclesiast. 2. pars. cap. 13. numer. 32. Praxis enim solum modo vsu recepta, vt inobedientes, & contumaces mu-

crone Ecclesiæ (excommunicatione scilicet) fortiter feriantur, donec mandatis ecclesiasticis humiliter pareant.

Quare ecclesiastico iudici præcipienti sub merito obedientiæ, vel sub pœna excommunicationis lata sententiæ, magistratui Ciuili, vt exequatur sententiam, quam tulit contra hæreticum, vel Symoniacum, aut alium cuiuscunque criminis mere ecclesiastici reum, tenebitur index secularis illam sententiam exequutioni mandare, sub reatu peccati lethalis, & pœnarum ecclesiasticarum. Hoc idem dicendum est in exequutione sententiæ, pro crimine mixti fori, cuius cogitationem præuenit ecclesiasticus. Quare si in exequendis huiusmodi mandatis Ecclesiam contempserit, minimeque parere voluerit, censuram excommunicationis incurrer, habendusque erit, tanquam ethnicus, & publicanus, Matth. 18.

Si vero excommunicationis censura feratur ab episcopo, vel eius Vicario pro exequenda sententia, quam tulit contra clericum pro crimine mere profano, veluti homicidio, proditione; vel pro crimine mixti fori, veluti sacrilegio, concubinato, &c. tunc distinguendum est: aut enim clericus traditur degradatus, iuxta text. in cap. de gradatio. de pœnis. in 6. (differitque Panormitan. in c. nouimus. Extra de verbor. significat.) vt efficiatur de foro magistratus Ciuilis: & tunc non tenetur exequi sententiam Episcopi, nisi sibi prius fiat fides de processu: quia clericus ille, vt modo dixi, de iudicis secularis foro efficitur, eumque non vt merus exequutor, sed tanquam iudex, & vt sibi subditum, iudicare debet, vt in eod. §. si vero crimen. in Authen. de Sanctissim. Episcop. collat. 9. Est opinio communis legistarum, vt tradunt Butr. & Abbas in cap. 1. de obligat. ad ratiocin. Neque in hoc casu (nisi mea me fallit opinio) sententia excommunicationis ligabit iudicem secularem, saltem in foro interiori, nisi prius sibi fiat fides de processu; cum constet, ex parte causæ eam esse iniustam, tradunt Gerson Alphabet. 15. lit. L. M. considerat. 5. & 2. Medina libr. 1. instruct. capit. 11. §. 2. Corduba libr. 1. quest. 43. casu. 3. punct. 3. Panormitan. Cardinal. & Felin. apud Couarru. in cap. alma mater. §. 7. numer. 7. Si vero clericus traditur magistratui Ciuili condemnatus, non tamen vt efficiatur de eius foro, sed solum vt iudex secularis exequatur sententiam ecclesiastici, tunc absque eo quod ei fiat fides de processu, tenetur illam exequutioni mandare, si non vult excommunicationis pœnam incurrere.

Reliqua quæ circa propositam huius quæstionis materiam desiderari possunt, ex fundamentis, tum etiam ex conclusionibus, facile haberi poterunt: præsertim Conciliatio illarum omnium distinctionum, quibus Doctores in explicanda hac quæstione passim vtuntur, quæ sunt numero decem. 1. Aut reus remittitur condemnatus, aut condemnandus. 2. Aut crimen est mere ecclesiasticum, aut mixtum, aut mere profanum. 3. Aut inuocatur brachium seculare iudicialiter, aut extraiudicialiter. 4. Aut ecclesiasticus petit iuste, vel iniuste. 5. Aut reus est persona ecclesiastica, aut secularis, aut exempta. 6. Aut iudex, cui facta est remissio, est ordinarius, siue mixtus,

mixtus, aut merus exequutor. 7. Vel iudex ecclesiasticus processit iudicialiter, & seruato iuris ordine, vel extraiudicialiter, & non seruato ordine iuris. 8. Vel iudex remittens est superior ad illum, cui fit remissio, vel ei par. 9. Vel reus remittitur, vt efficiatur de foro iudicis secularis, vel non remittitur, vt efficiatur de eius foro, sed solum vt exequatur contra ipsum sententiam, quam taliter ecclesiasticus. 10. Aut poena est infligenda, aut infligenda. Sed hæc vltima eadem est cum prima, & multæ ex prædictis in idem ferme coincidunt.

II. TRACTATVS CIVILES.

Franciscus de Escobar de Ratiociniis.

I.

Quando alicui per legem, respectu certæ causæ, tribuitur iurisdictio, quod sub illa dispositione, comprehenduntur clerici actiue & passiuæ: Et 131. casus esse refert, in quibus iudex secularis, de causis clericorum cognoscit.

S V M M A R I A.

- 1 Iurisdictio quando respectu certæ causæ per legem ciuilem alicui vniuersaliter attribuitur, sub illa dispositione comprehenduntur clerici actiue & passiuæ in quibus viget illa qualitas in qua fundatur iurisdictio.
- 2 Bobadilla in sua politica cumulat 131. casus in quibus clericus coram iudice laico potest conueniri.
- 3 Propter defectum vel negligentiam iudicis ecclesiastici, clericus trahi potest coram iudice seculari, pro reddenda ratione.
- 4 Potestas ecclesiastica, si defuerit in corrigendis clericis, potest potestas secularis illos corrigere.
- 5 Exemptio clericorum à potestate seculari, an sit de iure diuino?
- 6 Clerici ratione temporalium rerum, an sint Regia iurisdictioni subiecti.
- 7 Iudex ecclesiasticus, si per censuras procedat aduersus iudicem secularem, qui Clerici bona temporalia pro reliquis tutela, cura vel depositis secularibus executauit, vim illi facit.
- 8 Clericus qui à iudice ecclesiastico, vel eius pralato, fuit ter monitus, vt à negotiis secularibus abstineret, & hoc non obstat negotiis secularibus se immiscuit, non gaudet priuilegio fori, circa illa negotia secularia quæ tractauit.

PRO cuius sententiæ confirmatione adduco dictum Abbatis in cap. Caterum. nu. 6. de iudiciis, vbi notanter dicit, quod quando respectu certæ causæ, per legem Ciuilem alicui vniuersaliter attribuitur iurisdictio, sub illa dispositione comprehenduntur clerici actiue, & passiuæ, in quibus viget illa qualitas, in qua fundatur iurisdictio, etiam in præiudicium ordinariæ iurisditionis, quam sententiam firmavit Iason. in l. de quibus nu. 39. ff. deligi. idem Iason. in præludiis feudorum. 1. questione principali. Et eius sententia comprobari videtur ex decisione text. in l. 57. & 59. tit. 6. part. 1. quibus

in locis plures dinumerantur casus, in quibus iudex secularis non solum clericos coram se trahere, verum etiam illos multare ac punire poterit, ibique plura in confirmationem huius sententiæ, cumulat Gregorius Lupus, & plures alios casus, in quibus iudex secularis clericos coram se trahere potest, enumerat Bertachinus d. num. 95. & 96. Vigiñtietiam casus cumulat Auferrius in clementia. 1. de officio ordinarii, in additione ad ipsos ibidem factus: ac rursus alios triginta & quatuor casus ipse refert ibi in regula secunda. Melius tamen & accuratius rem hanc scrutauit Castellus à Bobadilla, nuper causarum fiscalium patronus creatus, omnium bonarum literarum acerrimus scrutator, in sua politica pratorum, vbi in lib. 2. cap. 18. Centum ac triginta & vnum casus aggregauit, in quibus iudex secularis de causis clerici cognoscere & iudicare potest, inter quos casum de quo agimus annexit. numer. 130. & 227. Tu tamen amantissime Lector supra dicta digito ligabis, quia forte nullibi ita late diffuse scripta reperies, & vide de hoc Azeuet. in l. 7. tit. 18. libr. 9. recopil. numer. 14. Vnum tamen in proposito omitendum non erit, quod si tales depositarius, tutor, vel curator clericus, pro reddenda prædictæ administrationis ratione, coram iudice Ecclesiastico fuerit conuentus, & ipse Ecclesiasticus iudex, in administratione iustitiæ negligens sit, à tali grauamine poterit appellari (ratione illatæ violentiæ) ad curiam siue cancellariam, & ibidem peti poterit, vt causa retineatur, & proculdubio retinenda erit, quia ratione negligentia iudicis ecclesiastici, clericus potest trahi coram iudice seculari, vt in cap. princeps seculi, 23. quest. 5. Vbi gloss. dicit, vbi potestas ecclesiastica deficit, in administratione iustitiæ, laicus potest corrigere clericos, idque manifeste suadetur ex text. in cap. sunt quadam enormia. Eadem causa & questione. idque tenet Abbas, in cap. ac si clerici, de iudiciis, Gregor. Lupus. in l. 59. tit. 6. part. 1. Mexia in pragmatica panis, conclusionem. 5. numer. 66. Bobadilla, vbi supra. nu. 93.

Ex quibus singulariter infertur, exemptionem clericorum, à iurisditione seculari, non esse de iure diuino, prout hoc late defendit Couarruias. d. cap. 31. nu. 2. vers. contraria opinio, quod ego proculdubio verissimum reputo, maxime quo ad bona temporalia ipsorum clericorum. Ratione namque temporalium bonorum clericorum regibus suis subditi existunt, vt eleganter tenet Petrus à Monte in sua Monarchia conciliorum. quest. 4. numer. 2. Et rationem huius conclusionis ponit eleganter gloss. in l. munus. §. patrimoniorum, verbo. Pontifex. ff. de muner. & honoribus, ibi, quia vt prædia possideant à lege humana est, & rursus ibi, & ideo proprio principi pro suo Episcopo subsumunt. Et hanc sententiam tenet Innocentius in cap. postulanti, de foro competen. quatenus ibi dicit quod constitutio Imperatoris liget possessiones clericorum in suo territorio.

Ex quibus elicio conclusionem, in praxi notabilem, scilicet; quod si iudex ecclesiasticus procedat per censuras, aduersus iudicem secularem, eo quod aduersus clericum tutorem, vel depositarium reliquarum, procedit via executiua, capiendò eius bona temporalia, vim ille inferre dica-

dicatur; cum ex supra relatis (pro concordia opinionum sibi aduersantium) capax sit iudex secularis huius iurisdictionis, aduersus tales clericos, vltro sese secularibus administrationibus immiscens. Quam conclusionem verissimam & indubitabilem reputo, quando prædictus clericus, ante susceptam administrationem secularem, fuit per iudicem ecclesiasticum ter admonitus, ne se tali administrationi immisceret, & prædicta hac admonitione, de facto administrationem illam secularem acceptauit. Ex tali enim inobedientia, fori priuilegium amittit, vt sentit Abbas in capit. 2. numer. 6. ne clerici vel monachi, idque tenet Boniconius in tractatu de priuilegiis credito. numer. 12. volum. 4. Bertachinus in dicto tractatu de Episcopo. loco superius citato. numer. 26. Straca de mercatura. 3. p. numer. 9. Securius tamen erit, vt iudex secularis, requirat iudicem ecclesiasticum, pro hac executione facienda, vel pignoribus clerici capiendis, pro reliquis, vt euitetur conflictus opinionum sibi aduersantium, vt sentit Gutier. d. cap. 1. num. 9.

III. EX PROCESSV ET Practica Ecclesiastica. Gonzali Suarez de Paz.

DE FORMA ET MODO PROCEDENDI,
in foro Ecclesiastico circa causas ibi pertra-
ctandas.

S V M M A R I A.

- 1 Spiritualis potestas à seculari non perturbatur, sed fouetur, & è contra altera ab altera est distincta.
- 2 In subsidium iudex ecclesiasticus, qui propriis viribus suam sent. exequi non potest, secularibus vtitur, hique ecclesiastica potestati auxilium præbent, & nu. 4.
- 3 Prædictum ius in delegato seruandum iudice.
- 5 Ecclesiasticus iudex potest secularem ad sibi exhibendum auxilium compellere: at, vt ipse præstet, non compellitur à seculari iudice, sed eo postulante à superiore suo.
- 6 An stetur processui à seculari iudice facto, quando reus ad ecclesiasticum remittitur: & quid in praxi seruetur.
- 7 Secularis iudex ab ecclesiast. inuocatus, tanquam merus executor, auxilium præstare, absque eo quod de causa iusticia cognoscat, tenetur: sed quando ipse inuocat, etiam nu. 6.
- 8 Quæ dicta sunt, non procedunt in causis criminalibus, quarum cognitio est misti fori: quia tunc secularis iudex poterit de nouo cognoscere, cum sit suus subditus.
- 9 Si iudex Ecclesiasticus vult exequi suam sententiam & simpliciter implorat à seculari, vt suam familiam sibi concedat, tunc secularis non potest cognoscere, sed tantum suam familiam debet accommodare.
- 10 In criminibus, quorum cognitio non pertinet ad secularem, sed tantum ad ecclesiasticum iudicem, si ab

eo imploretur brachium seculare, non debet se intromittere iudex secularis in cognitione huiusmodi criminum, sed nullo alio quesito, sententiam ecclesiastici exequi tenetur.

P R O O E M I V M.

CVM spiritualis secularisque potestates vsque adeo sint distinctæ, vt non debeant ad inuicem se impedire, nec perturbare, vt probat text. in cap. cum ad verum. c. duo sunt, c. si imperator. 90. dist. & in c. causam, quæ el. 2. qui filii sint legit. & in c. nouit. de iudic. & in l. 4. & 5. tit. 3. libr. 1. Recop. & in l. 3. tit. 1. libr. 4. Recop. & in ordinationibus Lusitanorum. libr. 1. tit. 44. §. Ezeian auisados. Quinimo prædictæ potestates debent se ad inuicem coadiuuare, vt prædicta iura probant, & firmat gloss. in cap. 1. verb. publicum. de officio ordinarii. & gloss. in cap. 2. de male. verb. Potestatem & docent Panorm. in d. cap. nouit. Villadiego in tract. de heret. præuit. quæst. 19. col. si. vers. ex quo poterit. & Couar. in Pract. qq. cap. 10. numer. 1. Quod tamen auxilium & fauor ab vtraque potestate in subsidium præstatur, secundum Oldrad. consil. 89. numer. 5. Quo fit, quod postquam iudex ecclesiasticus aduersus clericos vel laicos suis censuris vsus fuerit, neque earum virtute poterit suam sententiam exequi, nec iustitiam ministrare, requirere poterit iudicem secularem, vt ipse captis rebus & persona rei, sententiam ecclesiastici iudicis exequatur, vt expresse probat text. iuncta gloss. verb. public. de officio ordinarii. per quem text. ita tenent ibi Panormit. & Alciat. Probatur etiam in cap. postulat. de homic. & in cap. 2. de male. & in l. episcopalem. C. de episcopali audi. & in cap. vt officium. §. compescendi. de heret. libr. 6. Idemque iuris observandum erit in iudice delegato, argument. text. in cap. dilecto. de sent. excomm. in 6. per quem & alia iura ita tenent. Specul. in tit. de iud. deleg. §. sequitur. numer. 6. Innoc. Ioan. Andr. Panorm. numer. 8. & Fel. numer. 2. in cap. significasti. de officio deleg. & late Nauar. in cap. cum contingat. remed. 2. de rescript. & Aegydius Bossius in pract. crimin. tit. de foro comp. numer. 92. & Auil. in cc. prator. cap. 20. numer. 27. Similiter è diuerso secularis iudex inuocare poterit auxilium ecclesiastici pro sua sententia exequenda aduersus eos, in quos coercionem non habet, iuxta text. Authen. sed hodie. C. ad l. Iul. de adult. & facit tex. in d. cap. dilecto. in fin. & tradit Socin. in cap. cum sit generale. numer. 28. de foro comp. Quia in re illud discrimen erit obseruandū, quod iudex ecclesiasticus suis censuris & pœnis spiritualibus compellere poterit secularem iudicem ad sibi exhibendum auxilium vt probat text. d. ca. 11. de malef. At vero secularis non poterit ecclesiasticum compellere, sed adire debet eius superiorem, ab eoq; petere, vt iudicem ecclesiasticum inferiorem cogat, ad præstandum sibi auxilium pro suæ sententiæ executione, secundum Innoc. Panorm. & Alc. n. 26. & n. 123. in d. c. 1. de officio ordinarii. Erit & aliud discrimen obseruandum, nempe q. quando secularis iudex remittit aliquem reum ad iudicem ecclesiasticum, vel inuocat eius auxilium, pro executione suæ sententiæ, vt in exēplo posito per Alciat. in d. c. 1. n. 25. de officio ordinarii. ecclesiasticus iudex non tenebitur ita processui facto coram seculari, sed de nouo debet cognoscere, secundum communem opinionem Dd. ex Decio in c. at si clerici de iudi. & Thomæ

Thoma Grammatico in *conf. crim.* 42. m. 1. & Vinio, in *lib. commun. opi. verb. iudex laicus.* & Autila, in *cc. prar.* cap. 20. num. 20. In praxi tamen obseruatur, quod processus gestus coram seculari extrahitur à protocollo tabellionis secularis, & coram ecclesiastico producit, ad eius instructionem in causa: quod ita faciendum esse, consilium omnibus iudicib. ecclesiasticis, Bern. Diaz in *pract. crim. Canon.* c. 116. Ceterum quando iudex ecclesiasticus inuocat brachium seculare pro executione suae sententiae, in causis civilibus, secularis iudex, alio non requisito, tenetur auxilium exhibere & sententiam ecclesiasticam exequi absque eo, quod de eius iusticia cognoscat: competit tamen sibi illa cognitio, quae mero executori datur, iuxta. not. in l. 1. c. de iur. & fact. ignor. Ita resoluit Ioan. de Imola in d. ca. 1. col. pen. & antep. & sequitur Aegydius Boff. in *pract. crimin. tit. de foro comp. a nu.* 87. resoluens, condemnatum saltem citandum esse per iudicem secularem, ad videndum an aliqua exceptio sibi competat ad impediendam, vel moderandam executionem. At vero in causis criminalibus, quarum cognitio ad secularem spectare posset, ut in criminibus missi fori, si auxilium secularis petatur à iudice ecclesiastico, non tenebitur secularis stare processui facto coram ecclesiastico, nec prestare eidem auxilium, sed ipse de nouo poterit cognoscere, & facere, quod sibi fiat fides de processu, ut cognoscat & intelligat, an sententia iuste lata fuerit: nam tunc secularis in isto casu iudicat, & in subsidium, secundum Panor. in d. c. 1. & Alcibi. 119. de offi. ord. per text. in *Auth. de sac. et. episc.* §. si vero crim. & resoluit Aegydius Boff. vbi sup. nu. 87. Iul. Clar. lib. 5. sent. §. fin. quest. 96. nu. 7. & Bern. Diaz. in *pract. crim. c.* 133.

9 Quod tamen limitant Panor. & alii Dd. secundum Alciat. vbi sup. nu. 120. quando iudex ecclesiasticus ipsemet vellet exequi suam sententiam & poenis ecclesiasticis punire, & simpliciter imploraret à seculari, ut suam familiam sibi concederet: nam tunc secularis nullo modo poterit cognoscere, cum non dicatur executor, sed tantum debeat familiam accommodare. In criminalibus, v. mere ecclesiasticis, quorum cognitio non pertinet ad secularem, si ecclesiasticus eius auxilium postulet, non debet se intromittere in cognitione illius criminis: sed tenetur exequi sententiam ecclesiasticam, nullo alio quaesito, secundum communem opinionem. Dd. ex Alciat. in d. c. 1. nu. 100. & Boff. vbi sup. num. 87. Iul. Clar. in d. qu. 96. nu. 7. Quod tamen limitat quatuor modis Alciat. vbi supra, à nu. 103. Quam resolutionem existimo veram esse, quamuis Bernar. Diaz. vbi sup. & Au l. in *cc. prar. c.* 20. nu. 20. teneant, secularem cognoscere posse in quocunque crimine de iusticia sententiae iudicis ecclesiastici, eius auxilium inuocantis, praeterquam in crimine haereticis: quicquid Didacus Per. in l. 4. tit. 1. lib. 3. Ord. in glo. 3. indistincte dicat, secularem iudicem debere summarie cognoscere de iustificatione praeepti iudicis ecclesiastici, priusquam auxilium eidem exhibeat.

ITALORVM.

Ex Tractatu D. Martæ, de Iurisdictione. Qui quatuor membris hanc materiam completitur.

I. Membrum, Cap. 49. fol. 143. Editionis Coloniæ Allobrogum. 1620.

Cur Principes laici rogati ab Ecclesiasticis, teneantur impertiri brachium seculare.

S V M M A R I A.

- 1 Brachii secularis tractatio in quatuor partes est diuisa.
- 2 Principes laici cur teneantur impertiri brachium seculare.
- 3 Orbis Christianus est vna Ciuitas clericorum & laicorum.
- 4 Caritas mutua debet esse inter Ciues Christiana Ciuitatis.
- 5 Principes seculi tenentur ex charitate impertiri brachium seculare.
- 6 Principes tenentur impertiri brachium ex debito officii.
- 7 Reges, & Principes tenentur impertiri brachium ex necessitate iuris.
- 8 Principes seculares qui praescripserunt contra imperium non possunt praescribere contra priuilegium Ecclesiae.
- 9 Imperiorum mutatio, & subuersio oritur cum mutatione religionis.

De impertitione Brachij secularis.

Quia solet Ecclesia ut plurimum rogare Principes laicos pro auxilio executionis, siue defensionis, quae materia dicitur imploratio, & impertitio Brachij ꝑ secularis, ideo superest de hac pertractare: & diuido tractationem in quatuor capitula: In primis videndum, cur Principes teneantur impertiri brachium. Secundo in quibus casibus impleretur, & impertiat: Tercio an Principes laici rogati de brachio possint cognoscere de viribus sententiae exequendae; Quarto an Principes rogati, si non impertiantur, possint poenis temporalibus, & spiritualibus affici, atque diffusius pertractabimus, quam sit adhuc à quocquam descripta. Orbis ꝑ totus Christianus vna debet esse conuersatio, mutuumq; auxilium, commodorum etiam pariter, & in commodorum communio, & participatio, secundum conuenientem unicuique mensuram, quae est multitudo, & iuris consensu, & vtilitatis communione sociata, quae non linguis, aut rationibus, non prouinciis distincta, non m. aenibus, aut fossis, non fluminibus inclusa: Nos vnum sumus vniuersi, ad Gal. c. 3. omnes enim vos vnus estis in Christo Iesu. Idem habetur Ioan. cap. 17. & ad Roman. c. 12. & 1. ad Corinth. cap. 12. Mutua igitur charitas ꝑ est fundamentum huius nostre Christianae Ciuitatis, dum mutuis sese omnes officii tuetur, & aliorum alij vicissim opem desiderant, & impertiuntur. Quae de re D. Hieron. verba sunt ad Nepotianum, in epistola, quae incipit, *Petit à me,* &c. Non omnia possumus omnes, alius in Ecclesia oculus, alius lingua, alius manus, pes, venter, &c. Si igitur Principes ꝑ seculi, quorum est proprium, implorati, non mouentur contra rebelles, &

contu-

contumaces ecclesiæ, & contra ipsos eorum seculare brachium non impertuntur, quomodo reddent rationem de Imperio suo, ita dicit D. Augustin. quem citat Francisc. Arrias in tractatu de bello, & bellatoribus numer. 101. quomodo officium suum, in quo sunt à Deo deputati in communem utilitatem huius Christianæ ciuitatis conferre dicuntur, sicut debent; quia vna pars ipsius sunt sicut ecclesiastici, ex quorum omnium mutua charitate hæc Christiana ciuitas constitui dicitur.

6 Secundo principaliter † tenentur impertiri brachium ex debito officij; Quia ipsi dicuntur Romanæ Ecclesiæ defensores, ideo religionem armis tutari debent, cap. boni principes. distinct. 96. ca. tributum. cap. principes 23. quæst. 8. c. Maximianus 23. quæst. 3. cap. Christianus 11. quæst. 1.

7 Tercio tenentur ex necessitate Iuris. Nam † Iustinianus in l. Sanctissimarum. prope fin. Codi. de episcop. & clericis. mandat omnibus sub pœna subditis Imperio, vt auxilium, & opem ferant Ecclesiasticis, sub his verbis: Addentes & hoc, quod & ipsi si opus sit omne ferant auxilium piissimæ ciuitatis episcopis ad huiusmodi facta coercenda, & si qua negligentia eos vfos esse interuenerit, manifestam eam nobis proprio faciant iudicio, vt vtiq. omnes recognoscant, & quæ ab ipsis seruari debeant, & ex negligentia definitam pœnam, &c.

8 ergo si Principes † seculares iure viuere volunt, dum cognoscunt se esse orbis Romani partem, vt probaui supra cap. 20. & ita Romanis ligati legibus, ad beneficium Ecclesiæ, ex necessitate iuris debent impertiri brachium:

Denique probatur exemplis: Res enim religionis, cum violatur impune, & cum in ea cuilibet audendi ex arbitrio conceditur facultas, minatur Principatibus & Imperiis † vna cum religionis mutatione subuersionem, ideo Linius in lib. 24. dicit, negotium Marco Emilio prætori Urbis à Senatu datum, vt à religionibus externis populum liberaret, quibus publice & priuatim populus tenebatur, contempto ritu Romanorum: Æmilius autem in concione Senatus consultum recitauit, atque edixit, vt quicumque libros Vaticinos, precationelue, aut artem sacrificandi conscriptam haberet, eos libros, literasque ante Kalendas Aprilis deferret; Caius Cornelius Hispallus Prætor peregrinus, edicto etiam, Chaldæos intra decimum diem abire ex vrbe, atque Italia iussit, leuibus & ineptis ingeniis, fallaci Syderum interpretatione, quæstuosam mendaciis suis caliginem iniicientes, vt refert Valer. Maxim. in cap. 3. ibidem notat, Lutatium, qui primum Punicum bellum cōfecit, à Senatu prohibitum fortes fortunæ Prænestinæ adire. Ideo Leo Papa in epistola 29. ad Pulcheriam Augustam, relatus in cap. res autem humana 23. quæst. 5. dicit, Res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia, & Sacerdotalis defendat auctoritas. Et in libro Iudicum c. 16. habetur. Quare facile Michæ incidit in Idolatriam, & fecit sibi Idola, & Sacerdotem, & adiculas sacratas eis, in diebus, inquit, illis non erat Rex in Israel, sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur faciebat. Idem habetur, in c. 18. in fin. & in cap. vlt. in finalib. verbis. Quare ipsi Principes rogati ab Ecclesia non minus debent esse diligentes in rebus ecclesiasticis, quàm in rebus propriis. Nam vt probatum est, hoc plurimum

adiuuat ad manutentionem regnorum & statuum.

II. Membrum, ex Cap. 50. Eiusdē tract. Martæ de Iurisdic. In quibus Casibus impleretur brachium seculare, & ostenditur Episcopos posse habere familiam armatam.

S V M M A R I A.

- 1 Brachium seculare imploratur ab Ecclesiastico iudice ordinario in subsidium.
- 2 Brachium seculare est remedium extraordinarium, & subsidiarium.
- 3 Gladio temporali est vtendum post pramissum spirituale.
- 4 Remedium ordinarium vbi potest intentari, cessat extraordinarium.
- 5 Episcopus potest tenere familiam armatam, & habet proprios ministros.
- 6 Inquisitores sancti officij possunt habere familiam armatam, & tamen inuocant brachium in subsidium.
- 7 Brachium seculare an sit inuocandum in subsidium pro falsitate literarum Papa.
- 8 Brachium seculare an inuocetur pro Simoniaca electione Papa.
- 9 Brachium seculare quando inuocetur ad adiuvandum & auxiliandum.
- 10 Brachium seculare inuocatur à delegato directo, & ab initio.
- 11 Delegatus à Papa prius inuocat auxilium Episcopi, quam brachium seculare.
- 12 Brachium seculare an possit inuocare delegatus si non habeat expressam de eo clausulam in literis.
- 13 Brachium seculare potest inuocare subexecutor contra detentorem.
- 14 Delegatus potest exequi suam sententiam.
- 15 Brachio implorato quando iudex possit examinare causam.
- 16 Clausula, cum potestate inuocandi auxilium seculare, quid operetur.
- 17 Argumentum à delegato ad ordinarium non valet circa implorationem brachii.
- 18 Iudex laicus an inuocet brachium iudicis ecclesiastici.
- 19 Sententia in causa reconuentionis contra clericum, data per laicum, mandatur executioni per iudicem Ecclesiasticum.

Sequitur videre de casibus, in quibus brachium seculare est implorandum, quod caput distinguo per articulos.

Primus articulus est; Iudex ecclesiasticus † ordinarius inuocat brachium seculare pro executione suæ sententiæ in subsidium, Nam brachium huiusmodi est iuris remedium † extraordinarium, & subsidiarium, glo. in ver. remediū. post text. in clem. 2. de religio. domib. Vbi Bonifacius exclamat contra Auditorem Cameræ, & contra officialem

etalem Auenionensem qui hoc non expectaro, statim implorant auxilium brachij secularis, & ad hoc est rex. in c. 1. de offic. ord. in verb. cum opus fuerit, & in c. 1. de statu regular. lib. 6. & in c. 2. de maledict. in vers. si necesse fuerit. & ibi gl. si. & in c. 2. de cleric. excom. minor. & firmiter communitur omnes in c. cum non ab homine de iudiciis. Hostien. Ancharan. Abbas, Zabarella, Collestar. Felyn. & Dec. pro quo probando facit, quia non est utendum temporalis gladii; nisi præmissis spirituali, c. pen. de heretic. ca. postulat. de homicid. Probus in additionib. ad Ioan. Monach. in d. c. 1. de statu regular. lib. 6. Martinus de Fano in tractat. de brachio implorando. Staphileus in tract. de literis iustitiæ. §. & sciendum est. nu. 20 Sed ubi remedium præordinarium potest intentari cessat extraordinarium, l. quedam ff. de eden. & ibi Bartol. num. 1. gloss. in l. virum. ff. si cert. pet. Item cessat officium iudicis, quod etiam est extraordinarium, Corn. in Conf. 18. nu. 11. vol. 3. nam ipsum datur in subsidium, cum deficit actio, ut notatur in l. Marcellus ff. de fideicomiss. Bartol. in l. qui collusionem §. pretii ff. de action. empt. & in l. quaro in princip. ff. locat.

Limitant aliqui hanc nostram conclusionem: Primo, ut ordinarius non in subsidium, sed imprimis debeat inuocare auxilium brachij secularis, in casu specialissimo præ falsitatis literarum Papæ, per text. in cap. ad falsarium. de crimine falsi. ita dicit Martin. de Fan. in tractatu de brachio implorando, numer. 2. & sequuntur moderni Babylonici, dicentes dictam nostram conclusionem non procedere in grauib. delictis, prout est crimen falsi. Sed ista limitatio non procedit, quia in d. c. ad falsarium. Iudex Ecclesiasticus fecit quod potuit quia degradauit clericum, & tradidit seculari, ut incorrigibilem, ideo non sumus in casu implorationis ab initio.

5 Considerandum est, præ an possit dicta conclusio limitari in casu Extraneantis Iulij Papæ II. de simoniaca Papæ electione, in illis verbis: ad cuius quoque confusionem, possint Cardinales, qui prædicta electioni se opponere voluerint, si præsumpserint, se regimini Ecclesiæ Vniuersalis, pretextu talis electionis, ingerere, auxilium brachij secularis contra eum implorare. Quæ verba, ut prudenter Andreas Gambara in illius textus relectione exponit, de notoria Simonia intelligenda sunt, & de his qui se opponunt ante adorationem, sed post inronizationem aliter dicendum est, ut ibi per eum. Ideo declaranda est hæc conclusio, Brachium præ seculare aliquando imploratur ad adiuvandum & auxiliandum, quia forte timet Ecclesiasticus de potentia rei, ne fugiat, vel quid simile, & tunc proprie est imploratio auxilij secularis, ut per Abb. in cap. quoniam. in fin. de offic. ord. Et hæc inuocatio, etiam si in principio facta fuerit, dicitur in subsidium fieri, cum Episcopo, vel aliis Ecclesiasticis indigentibus necessaria visa fuerit: Aliquando imploratur, ut puniat degradatum, & incorrigibilem clericum, seu alium corporali poena efficiat, cui poenæ non decet Ecclesiam manus apponere, & dicitur etiam fieri in subsidium, & ita omni respectu conclusio remanet verissima.

7 Secundus articulus est, Iudex delegatus præ ab initio; & directo potest inuocare auxilium brachij secularis, probatur, quia non potest habere proprios executores, & familiam armatam, & ita

dicat esse communem opinionem Palatius Rubens in dict. cap. per vestras in 1. notab. num. 5. cum aliis per eum adductis. de donationib. inter virum & uxorem. Sed debet præ prius inuocare auxilium Episcopi iudicis ordinarij, quam implorare brachium seculare, Cardin. in Clem. 1. in 10. quæ. de offic. deleg. Roland. in consi. 37. nu. 6. vol. 1. Aleiat. in c. perniciosam. nu. 17. de iudic.

Et licet aliqui dicant, quod iudex delegatus præ non possit inuocare brachium, nisi specialiter habeat in commissione, cum facultate inuocandi auxilium seculare, quatenus opus sit, ut tenet Abbas antiquus in c. significasti. de offic. deleg. qui testatur, quod sic seruet curia, & sequitur Guilelm. de Monte Laudun. in cap. 1. de offic. deleg. cum aliis relatis per Martin. de Fano in dict. tractatu de brachio à nu. 4. vsque ad 14. tamen verior opinio est, quod directo possit inuocare brachium, quam firmiter in d. c. significasti. Innocent. Hostien. & Ioan. Andr. Cardin. Petr. de Ancharan. Abb. Felyn. & Dec. Ar. Dec. & Cardinal. testantur esse communem opinionem. Et hanc tenent Specul. de offic. delegat. §. sequitur. colum. 3. vers. sed nunquid seculare. gloss. in cap. 1. de offic. deleg. lib. 6. in ver. conseruationes. in fin. quæ concludit, ipsos conseruatores, qui delegati sunt, posse brachium implorare, Archidiacon. in dict. cap. administratores per illum textum 23. quæst. 5. Federic. de Sen. in consi. 163. incip. super inuocatione, & petitione. Oldrad. in consi. 89. in fin. & consil. 19. num. 5. in fine, ubi quod nedum delegatus, sed etiam sub-executor possit inuocare brachium ad expellendum detentorem, Idem tenet Guilelm. de Monte Laudun. sibi contrarius in Clem. vnic. colu. 5. vers. si rem nunquid. de offic. delegat. & ibi Ioan. de Immol. num. 33. dicit communiter teneri, executores posse inuocare brachium seculare, Bald. in margarita. Innoc. in ver. delegatus. colum. 1. & additionib. ad Specul. ad titul. de offic. delegat. De qua Comuni non est dubitandum, quia in causa delegata præ obtinet vicem delegantis, in omnibus ad causam pertinentibus, inter quæ est executio, ut per Ias. in cons. 10. volu. 3. & quia delegatus potest exequi suam sententiam, dict. cap. significasti, ergo circa illam potest omnia facere quæ potest delegans.

Aliqui putant hunc articulum debere declarari. Nam tenendo, quod clausula, cum facultate inuocandi semper debeat aliquid plus operari, aliter frustra eius quod inest expressio fieret. Dicunt, quod si delegatus sine hac clausula, impleret brachium, præ poterit iudex exploratus examinare. cap. administratores, in ver. examinent. 23. quæst. 5. ergo, ut euitetur Ecclesiastici sententiæ per seculares recognitio, clausulam prædictam adiiciendam esse dicunt; cum vero appositæ sit, secularis requisitus duntaxat exequitur, atq; statim brachium impertitur. Ideo in c. ut officium §. denique. de heretic. lib. 6. clausula præfata adicitur, sic igitur ex natura causæ, & clausulæ, secularis requisitus exequitur, & quia semper d. clausula apponitur, propterea distinctio euanesceat. Sed ego credo, quod per dictam clausulam, præ quæ de stylo curiæ semper apponitur, non dicitur de nouo dari facultas, sed ipsa potestas excitari, cap. licet. de offic. ordin. nec est absurdum exprimere clausulas, quæ in sunt, ut notatur in c. mandatum. de rescript. & hanc opinio-

opinionem tenet Federic de Senis in *cons.* 163. in-
cip. *super Inuocatione*. Propterea declaratio tota
euanesceat.

Ex supradictis primo inferitur, errare eos, qui
argumentantur à secundo articulo ad primum,
† & confundentes terminos, & iura quæ alle-
gant, dicunt, si delegatus potest inuocare dire-
cto, ergo & ordinarius: siquidem ordinarius, vt
probatum est, habet suos proprios ministros, &
executores, per quos exequi potest, ergo non in-
uocat directo, sed in subsidium ad coadiuandum,
vel quando degradatum tradit iurisdictioni lai-
corum. At delegatus propriis ministris caret,
ideo inuocat directo, & ab initio, licet, vt dixi,
primo debeat inuocare auxilium ordinarij eccle-
siastici, deinde secularis.

Secundo inferitur errare eos, qui dicunt, iudi-
cem laicum † in casibus, in quibus habet iurisdic-
tionem in ecclesiasticis, puta in reconuentione
cum ipse iudex laicus fecerit, quicquid potue-
ris, contra bona, & personas ecclesiasticas conde-
mnatas, vt suam exequatur sententiam, tunc in
subsidium debet inuocare brachium iudicis ec-
clesiastici, vt illos exequatur, ita firmavit Martin.
de Fano in *tract. de brachio. num.* 21. Quia sententia
lata † per iudicem laicum in causa reconuen-
tionis contra clericum, nunquā executioni man-
datur per iudicem laicum, sed per iudicem eccle-
siasticum duntaxat executioni demandatur, ad
requisitionem iudicis laici, prout ita firmanunt
Anton. de Butr. & Socin. in *cap. 1. de mutua petitione*.
Ancharan. in *cap. 1. in 4. notab. in fine, de cleric. conu-
gat. lib. 6.* & post alios, quos allegat Viuius in *decis.*
49. *num. 6. lib. 1.* attestatur se ita in pluribus cau-
sis vidisse obseruari; ergo laicus † iudex non im-
plorat brachium ecclesiastici in subsidium, sed di-
recto, quo casu iudex ecclesiasticus ex integro
debet reuidere causam, prout latius scribo de hoc
in *questionibus practici in parte 4. casu 15. l. 1. & casu 160.*

III. Membrum ex ca. 51. d. tractatus. An Principes laici rogati pro imper- titione brachii secularis, possint cognoscere de viribus sen- tentia exequenda.

S V M M A R I A.

- 1 Brachio implorato, contra hereticos, laicus nil cognos-
cit.
- 2 Iudex secularis, non cognoscit contra clericum de-
gradatum.
- 3 Degradationis qualitas, non potest controuerti per iu-
dicem secularem.
- 4 Iudex laicus imploratus à partibus pro executione
sententie, quando cognoscat de illius viribus.
- 5 Sententia parit actionem iudicati, & in fa-
ctum.
- 6 Officium Iudicis non ambulat, de vno tribunali ad
alterum.
- 7 Officium Iudicis est remedium extraordinarium, &
quando cesset.

- 8 Executio non datur extra territorium ius dicen-
tis.
- 9 Executio quando petitur coram iudice, ille est mixtus
executor.
- 10 In Executione facienda fauendum est, reo.
- 11 Principes ex debito officii tenentur conseruare iusti-
tiam, inter subditos.
- 12 Iudex nulliter procedens, dicitur spoliare.
- 13 Iudex executionis, an possit cognoscere, de nullitatibus
sententie.
- 14 Executor merus, nil cognoscit, de causa & de nul-
litatibus.
- 15 Executione commissa de sententia nulla, est rescriben-
dum committenti.
- 16 Sententia nulla non est executioni mandanda.
- 17 Sententia non est exequenda, vbi suspicatur de in-
iustitia.
- 18 Executio non est permittenda, à mero executeore,
quando est appellatum.
- 19 Brachium seculare, quare non imploretur super exe-
cutione sententie in criminibus mixti fori.

Nunc videndum an laici rogati de impertitione
brachij possint cognoscere de viribus senten-
tia, quod expediendum est per quatuor ar-
ticulos, in quibus consistit totum negotium.

PRIMUS articulus est; Iudex secularis † im-
ploratus de brachio contra hereticos, vel de
heretici suspectos, in causa inquisitionis pro exe-
cutione sententie latae contra quoscunque, siue
clericos, siue laicos, siue etiam ad adiuuandum, &
capiendum, tales facinorosos, non potest aliquo
modo cognoscere, neque de sententia, neque de
processu, aut iudiciis contra ipsos:

Secundus articulus est, Iudex secularis † im-
ploratus super brachio impertiendo contra cleri-
cum actualiter degradatum, & sibi traditum, non
cognoscit de viribus sententie, quia iudex secu-
laris fundat suam iurisdictionem, in Clericum
degradatum, per qualitatem degradationis, *cap.*
*degradatio, de penis lib. 6. Abb. in ca. nouimus de verb. si-
gnific. Dec. in cap. cum non ab homine. nu. 68. de iud.*
ergo nisi constet, vel præsupponatur † dicta 3
qualitas, nimirum iusta degradatio, nulla compe-
tit iurisdictioni l. 2. §. sed si dubitatur ff. de iudic. l. si quis
aliena ff. eod. tit. l. 1. §. an prætor ff. ne quid in fl. m. publ.
l. prætor. §. docere. ff. de vi bon. rapt. Bart. in l. multum,
ff. de condit. & demonstrat. & in l. finita §. Iulianus ff. de
damn. infect.

Tertius articulus est; Iudex laicus imploratus
† à partibus, pro executione sententie latae, inter 4
laicos à quocunque iudice, in concernentibus v-
tilitatem priuatam, potest de viribus sententie
cognoscere, & intelligi parte replicante, contra
quam est exequendum, aliter executio impediri
non debet, vt firmanunt Belluga, in suo speculo
Princip. rubric. 11. nu. 4. vbi de imploratione bra-
chii tractat, Paris. de Put. in tractatu de Syndicato, in
ver. brachium, Andr. in 1. constitutione reg. 1.

Nam sententia † gignit actionem in factum, 5
vel iudicati, l. intra dies ff. de re iudic. in vers. ex iudica-
to agi. verbum agere, denotat ordinariam actio-
nem, & requirit litis contestationem, l. licet, §. si
plures, ff. de procurator. l. 1. ff. de edend. quo casu iudi-
cium est ordinarie peragendum, l. item veniant. §.

item

item recte ff. de petit. heredit. l. i. C. quando ex fact. tut. & hanc tenent Bart. in d. l. intra dies. & Specul. in tit. de execut. sentent. §. breuiter. in princip. Ioann. Baptista de sancto Blas. in tractatu de actione, & eius natura, cent. 2. num. 71. & ex ea agitur iudicis officio, quia imploratur executio, l. a diuo Pio. §. si super rebu. ff. de re iudic. Sed officium iudicis non ambulat de vno tribunali ad alterum, Bald. in l. fin. num. 3. C. de testib. tanto minus de tribunali non subdito eidem Principi, & tunc iure ordinario deseruiunt 6 dictae actiones, & cessat iudicis officium, tamen quam remedium extraordinarium, l. quedam. in princip. & ibi Bald. ff. de edendo. gloss. penult. in l. rimum ff. si cert. pet. Bald. in l. fin. §. si autem, num. 2. in princip. C. de furt. Corneus in consil. 18. col. 1. vol. 3. Bart. in l. qui collisionem. §. preti. ff. de actionibus emp. Item executio 7 t extra territorium non datur, gloss. in ver. cum paratur. in 2. expositione. in l. fin. ff. de iurisdiction. om. iudic. quam sequitur Andr. in titulo de controuersi. inter me & Domin. de beneficio, num. 7. & si q. Et ad hoc est textus, in l. cum vnus. §. penult. ff. de bon. auctor. iudic. poss. dend. Quia e iam bis causa reuideri potest a diuersis iudicibus alterius iurisdictionis, casus est, in §. si vero crimen. in auth. de sanctis. Episcopis.

8 I em hic supplicatur executio coram iudice, t ergo mixtus est executor, non merus, neq; nudus minister, gloss. i. clem. 1. & ibi Cardinal. in quest. 13. de offi. delegat. Bartol. in l. i. in princip. ff. de re iudic. & supplica. ut ob defectum iurisdictionis, quae est in iudice sententiae, d. l. si ff. de iurisdiction. om. iudic. quo casu iudex postulatus habet omnem cognitionem, Bartol. in d. l. a diuo Pio. numer. 5. Abb. in cap. de cetero num. 4. ver. secundo membro, de re iudic. Item quando executio sententiae petitur coram diuerso iudice, 9 statim pars opponit, cui in executione, t fauendum esse iura clamant, l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. cap. cum non sint. eod. tit. lib. 6. Bartol. in l. si quis intentione ff. de iudic. Ipse iudex reum debet iudicare vt subditum Abb. in cap. i. num. 12. de offi. ordinari. & d. §. si vero crimen. auth. de sanctis. Episcopis.

10 Principes t iccirco reductus a subditis iuste percipiunt, vt inter eos iustitiam conseruent in terra, D. Thom. in 22. quest. 62. art. 7. alias tenentur ad fructuum perceptorum, restitutionem; Interest publice habere vasallos diuites, & ab aliis contra iustitiam non spoliari; sed iudex nulliter procedens, t & ideo iniustitiam faciens, dicitur spoliare, Crauet. in consil. 118. num. 8. Socin. sen. in consil. 12. volum. 1. Pontanus in tract. de Spolio. lib. 3. num. 107. Iccirco non debet arctari ad exequendam sententiam alterius iudicis latam inter suos subditos, & de negotio de quo potest ipse cognoscere, d. §. si vero crimen, in auth. de Sanctis. Episcopis. quae textum ita communiter citant Doct. antiqui, Guilielm. de Cuneo, in l. magistratibus. ff. de iurisdiction. om. iudic. & Bartol. ac Bald. ibidem. & hoc tenet Baldus per illum textum in auth. clericus. C. de Episcopis. & clericis. & Angel. in d. l. magistratibus.

12 Aliqui dicunt, quod si d. sententia exequenda, t lata effecta iudice superiore illius ditionis, cui est subditus, iudex imploratus, pro executione, tunc potest de nullitatibus, d. sententiae allegatis, cognoscere, non vt pronunciet sententiam exequendam non esse, sed vt supersedeat, atque remittat ad ordinarium iudicem, qui illam prouulit,

hic est casus, in l. si prator. §. Marcellus. ff. de iudic. & firmanunt Innocent. & alij in ca. de cetero. de re iudic. quod secus esset, si illi committeretur expresse a suo iudice superiore, quia tunc esset merus executor, t Bald. in l. & si non cognito. C. si contrarius, i3 vel vtilit. public. Cardinal. in cap. pastoralis. §. quia vero. de offi. delegat. & inclement. 1. §. penult. quest. de foro compet. Innoc. in cap. cum olim. de priuileg. Angel. in l. si vt proponit. C. de execut. rei iudic. Alex. in consil. 77. col. 2. vol. 2. & ibi late Apostilla. & consil. 95. eod. vol. 2. Guido Pap. in decis. §. 74.

Sed ego teneo, quod etiam si esset commissa executio t sibi a suo superiore, de cuius nullitate constat, non sit exequenda, sed debeat ad superiorem rescribere per regulam, cap. si quando, de rescript. quod comprehendit etiam laicos, vt inibi docet, Nauarr. & est textus de iure ciuili, in §. deinde competens, in auth. de mandatis Principum. Et quod non debeat sententiam t, nulliter latam exequi, i5 firmanunt, Innoc. in cap. ad aures, de arate & qualitat. Bart. in l. diu. ff. de custod. reorum. Anchoran. in consil. 372. vbi subdit, quod nedum nullitas impediat illius executionem, sed etiam eiusdem iniquitas, Franc. in cap. dilecto, num. 73. de appellat. qui dicit esse casum, in cap. constitutus, num. 3. de testib. Anton. de Butrio, in cap. tuam. in fin. de ordine cognis. & est decisio Francisci Marci 269. part. 1. Imo etiam si suspicaretur de iniustitia t sententia non deberet i6 exequi, Ioann. Andr. in cap. cum iureperitus. de offi. deleg. & in dict. cap. 1. de offi. ordinari. Thom. Ferret. in sua causela 54. qua incipit. si coram aliquo iudice. Felyn. in cap. cum sit generale, col. 6. versic. limita quinto. de foro compet. sicut non est permittenda executio ab inferiore iudice, etiam nudo, & mero t executio 17 tore, quando a sententia est appellatum, Abb. in d. cap. i. col. pen. & final. de offi. ordinari. Bart. in d. l. diu. Oldrad. in d. consil. 89. quod procedit, etiam si appellatio non fuisset admissa, Grammatic. in consil. ciuili. 109. numer. 5. quia si hoc casu posset impune resisti, l. quoniam iudices. C. de appellat. & notant ibi Innocent. & Abb. Item Felyn. in capit. si quando, de offi. deleg. ergo multo magis debet permitti ministro, qui non exequatur, sed supersedeat, & rescribat, d. cap. si quando, de rescript.

Super executione sententiae t in criminibus i8 mixti fori, non est opus tractare de imploratione brachij secularis, vt nostri aemuli ad diminutionem huius capitis opponebant; quia de ipsis delictis mixtis tracto in tota secunda parte, & plus mille articulorum exarantur inter vtrumque iudicem. At si Ecclesiasticus personam praeuenierit, cum suam possit exequi sententiam per proprios ministros, vt probaui supra, in capit. 50. ideo brachio seculari non indiget, & si praeter capturam personae, praeuenierit causam, & impediretur a laico iudice, inhibitionibus, & censuris, atque aliis remediis suam iurisdictionem, & praeuentionis causam, defendet, de quibus scribo in d. secunda parte; Nec licet, nisi toto opere perspecto, sententiam dicere.

IV. Membrum, Cap 52. d. Tractatus. fol. 151. An Principes laici, & eorum iudices rogati, si non impertiantur brachium, possint ab Ecclesiasticis pœnis temporalibus, & spiritualibus affici.

S V M M A R I A.

- 1 Brachio denegato, vel neglecto, seculares possunt excommunicari.
- 2 Feudatarii Ecclesia sub qua pœna non possint denegare brachium seculare.
- 3 Iustum præsumitur quod à Principe ordinatur.
- 4 Vassallus est obligatus obedire Principi directo domino.
- 5 Homagium quid importet circa obedientiam.
- 6 Ingratus dicitur qui non obedit domino præcipienti super feudis, & eorum Vassallis.
- 7 Feudatarius non obediens præcepto domini sub pœna indignationis suæ, feudo priuatur.
- 8 Brachium impetiri recusantes, sub pœna indignationis Petri & Pauli, possunt beneficii priuari.
- 9 Vassallus vassalli mei, non est vassallus meus.

Ultimo videndum est, qua pœna puniantur seculares implorati de brachio, si in auxilio præstando contumaces, aut negligentes fuerint. Respondendum est primo, quo ad pœnam spirituales excommunicari posse, capit. ad abolendum §. pen. cap. excommunicamus §. moneantur. de heretic. & probat D. Penna, super directorio in 3. parte. super quæst. 57.

Quo vero ad pœnam temporalem, distinguendum est. Nam si feuda immediate non retineant ab Ecclesia, poterunt honore, & quacunque dignitate priuari, ut probant supra dicta iura: si vero feudatarii sunt ecclesiæ, statim eis obediendum est.

Primo, quia iustum est præsumitur, quod à Principe supremæ potentie ordinatur, Roman. in consil. 436. numer. 12. versic. & si dicatur, quod in principe. Socin. in consil. 273. numer. 11. versic. & si dicatur. volum. 2. Iason. in l. si testamentum. numer. 5. ultimo limita. C. de testam. Crauert. de antiquit. part. 1. §. non omitto circa præmissa. numer. 23. versic. limitatur nunc prædicta conclusio. Grammatic. in consil. 100. numer. 17. Capyc. in decis. 51. Abb. in capit. cum olim. numer. 17. de re iudic. & in capit. cum venissent numer. 8. de iudic. Præsertim ratione subiectionum, qui sunt eiusdem supremi Principis dominatione, Felyn. in capit. qua in Ecclesiis. numer. 60. & plur. seq. & ibi Abb. numer. 15. de consil.

Non est in facultate Vassalli recusare obedire superiori, qui vassallus ligius principaliter obligatur obedire viculando eius personam, & in consequentiam veniant bona, accessione ad personam, tanto magis illa bona, quæ à supremo

hoc Domino præcipiente recognoscuntur, quæ reali onere in primum Dominum sunt affecta. Hoc importat et præstare homagium, si non obediuerit Domino, dicitur ingratus, & licet super ingratitudine certa definitio dari non possit, ut dicitur textus in titulo, quibus ex caus. feud. amitt. Tamen vassallus, qui non obedit Domino iuste præcipienti super feudis, vel feudorum vassallis, satis dicitur et ingratus, putat enim habere, ex seipso, quod ab alio habuit, quæ fortior est ingratitudo, ut dicit Alexander Anglus, in suo distructorio vitiorum, part. 6. capis. 4. col. 2. & quasi negare videtur, se esse vassallum, quo casu, potest feudo priuari, c. si vassallus. si de feud. defunct. fuerit controuers. inter dom. & agnat. Innoc. in cap. ceterum. de iudic. Guido Pap. decis. 436. Caccheran. decis. 29.

Et si præceptum factum et fuerit sub comminatione pœnali indignationis suæ, poterit illum obedire recusantem feudo, vel dignitate priuare, ita tenet Bald. in c. 1. §. porro quæ sit prima caus. benefic. amitt. quod quando in literis apostolicis, pro quarum executione imploratur brachium, imponitur sub pœna et indignationis Petri, & Pauli, quam se nouerint incursum; talia verba comminatoria important, quod obedire recusantes, poterunt priuari propriis beneficiis, de qua pœna indignationis loquitur idem Bal. in l. cunctos populos. C. de summa trinit. & in Auth. Statuimus in 9. quæst. C. de episcop. & cleric. Et quod vassallo non obedi-
ente cuiuscunque mandato facto à superiore Domino, sub indignationis pœna, feudum cadat in commissum, in specie decidit Chassar. in catalogo gloria mundi, parte 5. consideratione 13. num. 4.

EX TRACTATIBVS CIVILIBUS: DE PROCESSU per viam censurarum, & inuocationis brachii secularis.

ANTONIUS GALESIVS MASSA,
Ad formulam Cam: oblig. part. 2 §. Reliqua
de processu.

In causis aliis, in quibus ad executionem proceditur via censurarum, & postremo inuocationis auxilii brachii secularis, proceditur tali modo, quod si declaratus infra decem dies sequentes, non paruerit, deinde cum interuallo aliorum decem dierum ab vniuscuiusque sequentium actuum publicatione, proceditur citato ipso reo declarato ad aggrauationem, reaggrauationem, interdictum & brachii secularis inuocationem. Quæ forma procedendi quam causam habeat, considerare possumus ex antedictis in vers. Præteritum ergo &c. Videlicet, ut crescente contumacia, crescat & pœna. Sed eius initium tempus, & auctorem, & cur potissimum decem dierum numerus institutus fuerit, non memini legisse, nisi quoniam is procedendi modus (quantum ego meminiisse quædam) non ponitur à Speculatore, sed habet eius mentionem Paulus Cast. credi potest, illo intermedio tempore fuisse per vltum Rom. Curiam ita institutum. Verba Pauli in consil.

41. antiqua impressione, quod est secundum uouam impressionem in prima parte 321. incipien. Visis actis & actibus, vers. In quantum vero dicta captura fundatur super litera Pantaleonis, in quantum inuocat brachium seculare, adhuc clarius videtur debere trui; quia prapostore facta fuit, & non seruata forma dicta litera in duobus. Primo dicta litera dirigitur personis ecclesiasticis, mandans eis, quod debeant prefatum Thomasi denunciare excommunicatum, grauari, & reaggrauare, iuxta solitum Stylum, Postea subditur in litera: Demum vero si dictus Thomas adhuc animo indurato, & sua salutis immemor, & cetera. Et subiicitur, in dictum casum inuocato auxilium brachii secularis, ut ex tenore litera patet. Non ergo potuit recurri ad secularem Iudicem, nisi postquam ecclesia non habebat quid ultra faceret: quia tunc prefatus Thomas deductus fuisset in profundum malorum, iuxta not. in cap. cum non ab homine. de iudic. & sic, postquam dicta aggrauatio, & reaggrauatio per Iudices ecclesiasticos facta fuisset: quia sic postulat ordo tam dicta litera, quam etiam iuris. Haecenus Paulus. Ipsi autem aggrauationis, quae suo tempore erat in usu, causam simul, & formulam ponit Spec. in tit. de sententia. §. de diuersis sententiarum formis, nu. 31. per hanc herba. Verum quia excommunicato in sua contumacia perdurante, Iudices volunt quandoque suam sententiam aggrauare, ut contumacia crescente, crescat & poena. cap. quoniam. de offic. ordin. & quinquagesima distinct. quia. Extra, de cohabit. cleric. & mulier. cap. clericos. in fin. C. de ser. fugi. §. quicumque in princ. ff. de poen. l. relegati. §. quia quinta, quando ad fin. poterunt tunc procedere ad suspensionem, vel priuationem perpetuam & officij, & beneficii, ut Extra de atar. & qual. c. cum bona. de test. cog. cap. cum super causa 32. dist. c. prater hac. de appell. c. Pastoralis: de cohabit. clem. & mul. cap. clericos & cap. sequi vel etiam ad depositionem, ut Extra de do. & contr. cap. veritatis. Cuius sententiae Formata erit.

Cum tunc P. Dei miseratione Episcop. talis Ecclesiae talem sua exigente contumacia, olim excommunicationis vinculo duxerimus innodandum, ipseque contemptis clauibus Ecclesiae, velut filius inobedientiae, adhuc in graue animae suae praedictum, & scandalum fidelium pertinaciter in sua contumacia perseueret, & excommunicationis sententiam, qualigatus est, animo sustineat indurato, idcirco, ne de sua contumacia valeat gloriari, & ne facti sui peruersitas transeat praesumptio in exemplum, sed potius poena eius sit aliorum metus, nostram sententiam aggrauantes iuxta meritum culpae illius, eum ab officio & beneficio duximus suspendendum: ut in praedictis concord. & Extra. de vis. & honest. clericor. c. ut clericorum. §. si quis igitur. & de iudic. cap. ut si clerici. de excess. pralat. cap. tanta, de homic. cap. pro humani. lib. sexto.

† Ex quibus colligi potest, quod ubi iudex ecclesiasticus habet facultatem exequendi de facto per se ipsum, non cogitur in aggrauatione procedere via censurarum, sed potest procedere via facti, ad suspensionem, seu priuationem officij, seu beneficii. Et idem dicendum est de inuocatione auxilii brachii secularis. Quod ut clarius liqueat videtur paulo altius esse repetendum.

Secularis potestas quandoque inuocatur, ut puniat degradatum, aut incorrigibilem clericum, seu alium corporali poena afficiendum, cui poenae

non decet ecclesiam apponere manum. † & dicitur in cap. cum non ab homine. de iudic. Quae quoniam non est nostri subiecti, de illa non videtur hic amplius esse dicendum: Neque tunc proprie dici potest inuocari auxilium, sed dicitur reus tradi potestati seculari. † Quandoque vero inuocatur auxilium ad adiuvandum, auxiliandumque iudicem ecclesiasticum, si forte timet derei potentia, vel ne fugiat, aut quid simile. Et tunc proprie est inuocatio auxilij, ut declarat Abb. in dicto capitulo, quoniam. in fin. de offic. ordin. allegat. cap. ut fama. de sen. excommuni. & cap. i. end. tit. de offic. ordin. † Et haec inuocatio cadit interdum in obligationis nostrae executionem, interdum non est necessaria: & ubi non est necessaria, non est facienda; quoniam iura de ea loquentia semper videntur verbis: si necesse fuerit: si opus erit: & similibus. Ut declarat Oldr. in consilio 89. in fin. & practica eius inuocationis faciendae ponit, Hostien. in cap. postulasti, de homic. in gloss. verbi simpliciter: ut si iuxta terminos illius cap. dicat clericus potestati seculari: † Tales Parrochiani mei sunt mihi rebelles, excommunicauimus eos, sententiam contemnunt, non habeo ultra quid faciam, recurro ad vos, ut ipsos distringatis, & mihi satisfacere compellatis. † Ex quibus (redeundo illuc, unde digressi sumus) ubi iudex ecclesiasticus potest per se ipsum facere executionem in beneficiis, seu aliis bonis, vel in persona, & non indiget auxilio secularis potestatis, non est necessaria aggrauatio excommunicationis, & improprie dicitur brachium seculare inuocari: cum magis conveniat, propriumque sit immediate decernere mandatum executiuum. † Verum tamen, ut vniformis esset procedendi modus, ad euitandamque varietatis confusionem (ut ego quidem existimo) in huius obligationis executione media quaedam via fuit electa: nam praeteritis a publicatione supra dicta decem diebus vno eodemque contextu, reus citatur ad videndum excommunicationem contra se fulminatam, aggruari; & reaggruari, literasque aggruatorias, & reaggruatorias, usque ad inuocationem auxilii brachii secularis, inclusive decerni, & concedi: & ita in termino citationis omnia simul decernuntur, & conceduntur, reproducta prius publicatione literarum declaratoriarum: & super tali decreto conficitur instrumentum, cuius virtute postea proceditur ad realem executionem. Quae omnia ex peruulgato ipsorum instrumentorum contextu facile intelligi, & cognosci possunt. † Si obligatio facta sit cum susceptione censurarum, & mandati executiui, de qua saepe superius loquuti sumus, & quo iure illius usus possit sustineri, (ut puto) docuimus: tunc dato eius instrumento autentico, & liquido: & (si per alium notarium, quam per illum qui futurus est auctorarius, sit rogatum) recognito, non requiritur alia citatio, nisi in ipsa obligatione (prout multo cautius agentes, dum se obligant, poni volunt) dictum fuerit, quod debeat procedi citatione praemissa; sed immediate creditor petit, obtinetque extrahi, & sibi dati instrumentum censurarum, & mandati executiui: Attamen ex urbanitate interdum pro reum, & personarum qualitate, Iudex

mandat citari debitorem ad satisfaciendum, alias videndum extrahi, & concedi censuras, & mandatum executium.

to, concedendum non est, cum ab eius sententia appellari constat. Oldrad. *consil.* 89. Alb. in l. *Episcopale. C. de episcop.* Roland. à Vall. *consil.* 37. numer. 10. vol. 1.

EX LECTVRIS

Petri Andreae Gammari Bononiensis.

IN REPETITIONE EXTRAVAGANTIS
Iulii 2. De Sym. Papa Electione, num. 195.
De fundamento huius materiae agit.

BRACHII SECVLARIS. De quo per Innoc. 6. in *significasti, de offic. del. ratio est*, quia Principes seculares dicuntur Rom. Eccles. defensores, cum religionem armis tutari debeant. c. *boni principes, 23. q. 8. c. Maximianus, 23. q. 3. cap. Christianus, 11. q. 1.* quamobrem cum infertur iniuria clericis, ea est vendicanda non per clericum, cuius proprium est ignoscere, & sic ignoscendo gloriam quaerere, sed per seculares Principes. l. *si quis in hoc genus. C. de Episcopis & cleric. l. episcopale C. de Episcop. aud.*

EX CONCLVSIONIBVS & sententiis: in quibus Varia de vtroque brachio rapsodice coaceruantur.

I. Ex Emilio Marco Monoloffa, in addit.
ad Bertachinum.

BRACHIVM seculare Iudex Apostolicus delegatus, ut sententia sua executioni mandetur, communi sententia implorare potest, quamvis in delegatione nullum hac de re sit verbum. Illustr. Cardinal. Hostien. in cap. 1. de offic. delegat. Buttr. in capitu. *statuimus, eod. de offic. deleg.* Archi. in cap. *administratores, 23. q. 5. Innocent. P. M. Illustr. Cardinal. Alban. Felyn. Deci. & alii in capitu. postulasti, ead. clem. de offic. delegat.* Abb. in capitu. *si quis contra clericum. col. penult. de foro comperen.* Illustr. & Reuerendiss. Cardinal. in cap. 1. *quasi, 10. de offic. delegat. in clement. Baldus, & Salicet. in l. in Criminali. C. de iurisdic. omnium iudic. Paul. de Castr. in leg. Episcopale. C. de Episcop. & cler. Oldrad. consil. 89. in extra. consil. 319. in extre. Feder. de Sen. consil. 163. Roland. à Vall. consil. 37. nu. 1. vol. 1. etiam si aliud Alb. tradidit. in d. l. episcopale Feder. de Sen. consil. 251. Calcan. consil. 119.*

Brachium seculare Iudex ecclesiasticus implorare non debet, nisi cum nihil aliud sibi agendum superesset, omniaque alia se frustra expertum videret, cap. 1. de offic. ordin. cap. 1. de statu monach. in 6. Doct. in cap. cum non ab homine. de iudici. c. *significasti, de offic. deleg.* Alb. in l. episcopale. C. de episcop. Afflict. in constit. regni. in preem. rub. num. 44. Oldrad. consil. 89. col. 2. Calcan. consil. 119. col. fin. Rolan. à Vall. consil. 35. n. 5. vol. 1.

Brachium seculare iudici ecclesiastico delega-

BRVNONIS A SOLE IN Repertorio in VERBO:

BRACHIVM SECVLARE.

BRACHIVM † seculare potest implorari per Iudicem delegatum sedis Apostolicæ, pro executione sententiæ, quamvis expresse in sua commissione hoc sibi non concedatur, ut per Archid. in cap. *Administratores, 23. q. 5. Oldrad. consil. 89. incip. Episcopus. in fin. post. Host. in cap. 1. de offic. deleg.* idem Oldrad. consil. 319. in fin. post Bernar. in cap. *statuimus de offic. deleg. Feder. consil. 163. Bald. & Salyc. in l. in criminali. C. de iurisd. omn. iud. Castrenf. in l. Episcopale. C. de Episc. aud. & in consil. 39. secundum antiq. impres. Card. in clem. 1. quasi. 10. de offic. deleg. Innoc. Abb. Felin. & alii in c. postulasti. de offic. deleg. vbi Dec. dicit hanc esse communem, quam etiam firmat. in cap. *significasti. de homicid. col. 2. vers. extra gloss. quæritur.* post Innocent. Host. Ioann. Andr. Cardinal. Anch. Abb. & Fel. ibi quam etiam amplectitur, Abb. in cap. *si quis contra clericum. colum. pen. de foro comp. reprobata opinione Arch. in cap. ut officium, de heret. in 6. Fed. consil. 251. Alber. in d. l. Episcopale. & Calcan. consil. 119. qui voluerunt, eum non posse seculare brachium inuocare, nisi in concessione hoc sibi permittatur, & ita curiam seruare dicit Abb. in capit. significasti de offic. deleg. refert Roland. consil. 37. omisso. nu. 1. par. 1.**

Quid † autem sit in Episcopo, an scilicet pro Executione iustitiæ debeat implorare auxilium brachii huiusmodi? pendet hoc ab illa questione, an scilicet Episcopus qui iurisdictionem ordinariam habet, possit habere officiales armatos pro Executione suæ iurisdictionis, de qua Abb. in dicto cap. *significasti. de offic. deleg.* super qua remitto ad Gundisal. de heret. q. 11. nu. ibi. & 17.

Brachium † illud inuocandi talem credit esse formam, Ant. Mas. Gales. ad formam Camer. oblig. super vers. *reliqua de processu, num. 53.* Tales parochiani mei sunt mihi rebelles, excommunicauit eos, sententiam contemnunt, non habeo ultra quid faciam, recorro ad vos ipsos distringatis, & mihi satisfacere compellatis, ex Hostien. in capit. postulasti, de homicid. in gloss. super ver. simpliciter.

Eius † tamen inuocatio facienda non est vbi non est necesse, quoniam iura de ea loquentia, semper vtuntur verbis, *si necesse fuerit, si opus fuerit, ut declarat Oldrad. d. consil. 89. in fin.*

Tunc autem proprie fieri dicitur, cum inuocatur ad adiuvandum iudicem Ecclesiasticum, si forte timet de rei potentia, vel ne fugiat, aut quid simile, ut declarat, Abb. in cap. quoniam, in fin. de offic. ordin. per c. 1. eod. lit. & C. vt fama. de sentent. excommunic.

Ad † illudque ut dixi recurrendum est in oportunitatibus, cap. 2. in fin. de cler. excommunic. missum cum concord. ibi. & per Ioan. à Capisti in Spec. consil.

consil. 7. num. 208. ne tamen passim & indistincte concedi debet, sed in casu, quando scilicet iudex ecclesiasticus fecit quod potuit, & non habet ultra quid faciat, cap. cum non ab homine. de iudici. & capit. 2. de malef. ibi, si necesse fuerit. vt & sup. dixi. idque asserit Staph. super comm. & lit. iust. versic. primo sciendum. numer. 20. Lælius. Iord. de Rom. sedis Orig. cap. 8. numer. 42. & 43. Vbi de materia, de qua supra, ver. quid autem sit in Episcopo. 2.

8 Et potest & implorare contra detinentes decimas, si detinentes compelli non possunt per censuras ecclesiasticas, Host. Ioan. Andr. & alij in cap. in aliquibus. de decim. argumen. dict. cap. postulasti. de homic. Rebuff. de decim. quasi. ult. numer. 48.

9 Et & ad dicta sup. in vers. eius tamen inuocatio. 4. Vide text. in cap. vt officium. §. denique, ibi. si opus fuerit inuocato. & de heret. in sexto. & in capitulo primo. §. & quoniam. ibi, inuocato ad hoc, & de stat. regul. in sexto. ad quæ etiam facit text. & ibi Bard. Bald. & Castr. in l. si quis in hoc. C. de Episcopis & Clericis. facit etiam text. in capit. 2. ibi. & Episcopus minime. & de cler. excomm. ministr. & text. in capit. 2. versic. per temporalem, ibi, si necesse fuerit. de maled. quem ad hoc citat Oldrad. dicto consil. 89. quod etiam dixit Bald. post Iacob. de Buttig. in lege secunda. in versic. fin. autem. C. de his qui latron. occult. Feder. dicto. consil. 251. Staphil. de lit. grat. rubr. de signat. lit. iust. numero quinto, versic. vbi quis per. excec. proc. Quo & vtendum, dixi superius,

10 quando Ecclesiasticus fecit, quod potuit, & non habet viterius quid faciat, & sic præmissio prius spiritali, capit. penult. de heret. d. cap. postulasti. de homic. & ibi Abbas 1. not. clement. 2. in versic. remediis. de relig. dom. Alberic. in d. l. Episcopale. colum. 2. numer. 4. versic. & dic. quod talis inuocatio. Angel. in l. qui restituere. colum. 2. numer. 5. versic. in eadem glossa. nisi in subsidium. de rei vendic. Fran. in capit. dilecto. de sentent. excomm. in sexto. 2. not. & in d. capit. postulasti. de homic. Cardinal. post Laud. in clement. 1. questione 10. in fin. de offic. deleg. Impertendum & tamen esse, vbi iuste petatur: secus vbi iniuste, dixit Oldradus, in d. consil. 89. colum. 2. per rationem text. in capit. 1. de officio ordin. ibi; Et, cum opus fuerit, publicum conuocent auxilium, non ad præiudicandum, sed potius ad ea, que Deo sunt placita prosequendum. & ibi Innoc. Bald. & Abbas

11 qui infert & ad questionem de Episcopo volente visitare quandam Prælatum inferiorem, qui assererat se exemptum, & ideo appellauit ad summum Pontificem, quem Episcopus excommunicauit, cui, quia petebat iniuste, fuit denegatum brachium seculare, quod etiam ante Abbatem tenuit ibi Ioan. Andr. hancque sententiam communem asserit ibi Abb. colum. 4. vers. & per hoc deciditur. late Alber. in d. l. Episcopale. Alex. consil. 130. colum. 2. in princip. volum. 4. vers. præterea.

13 Vbi & dicit, quod vbi brachium alterius inuocatur, non est denegandum, nisi & euidenter constet id iniuste implorari.

15 Quid & autem sit, quando Ecclesiasticus implorat brachium seculare, an iudex secularis debeat illud impertiri, causa à se indiscussa, vel eam prius discutere debeat? magna est controuersia propter text. in Aut. de Sanctu. Episc. collat. 9. in §.

si vero crimen. ibi secundum leges litteræ examinans: causam finem imponat, Cuius discussione pro nunc ommissa, pro summaria resolutione distinguendi sunt tres casus. Primus, quando agitur de crimine mere ecclesiastico. Secundus, quando de crimine non mere ecclesiastico. Tertius, quando de crimine mixto. PRIMO casu & nullæ sunt partes iudicis secularis, nisi impertiendo brachium ecclesiastico, ad eius requisitionem, exemplum ponunt Doctores in crimine hæresis, & quod, cum sit mere ecclesiasticum, cap. vt inquisitionis §. prohibemus. de heret. in 6. nullo modo potest de eo secularis cognoscere, sed simpliciter exequi ex iuris dispositione tenetur, d. §. prohibemus. capit. presidentes. eo. tit. & ita ex text. in d. §. prohibemus, tenet Bald. in Auth. clericus. C. de Episcop. & clericis. dum dicit in fine, si vero crimen sit ecclesiasticum, episcopalis erit examinatio & castigatio, Ang. in l. Diuus. colum. fin. ver. & dixit Bart. de custod. reor. & in l. 1. C. de exhib. reu. Salyc. in l. ea quidem. colum. 6. quasi. 10. C. de accus. Iason. in l. magistratibus. colum. fin. numer. 10. ver. vltimo quarit. Bart. de iurisdic. omn. iud. quod & omnes ibi tenent, reprobata Bartoli sententia, vt per Dec. ibi. numer. 13; vers. vltimo Bart. pro quo vid. Boer. quasi. 90. numer. 4. Siman. de heret. tit. 66. qui alios refert: Purp. in d. l. magistratibus. col. vltim. Royas. sing. 107. numer. 4. vbi alios adducit. & nedum in hoc, sed in quolibet alio mere ecclesiastico, vt ait Dec. vbi supra & in cap. at si clerici. col. 7. versic. Sed hoc idem esset. de iudic. numer. 100. post Abb. in capit. 1. col. 1. de off. ord. SECUNDO casu & Abb. in cap. nouimus de verb. sig. dicit, non oportere iudicem secularem de ipsius punitione tractare, nisi sibi fiat fides de processu, quia ille de iudicis secularis foro efficitur, eumque, non vt mernus executor, sed vt iudex, & vt sibi subditum iudicare debet, vt in §. si vero crimen. in Aut. de Sanctu. Episcop. vbi vero non traderetur seculari, vt sit de eius foro, sed ecclesiasticus peteret vt secularis exequeretur, tunc secularem exequi teneri, licet non fiat sibi fides de processu ait Abb. in dict. c. 1. de off. ord. & text. in c. 1. de excep. in sexto. post Innoc. ibidem. Et huius & casus datur exemplum in degradatione clerici, iuxta text. in capit. degradatio. de poen. in sexto. in executione enim iusticiæ inferior videtur iudex secularis, cap. Princeps. & in cap. administratores. 23. quasi. 5. Hoc tamen & intellige, nisi iudex secularis sciret sententiam ecclesiastici iniustam: quo casu non teneri illam exequi, saltem in causa criminali, ait Abb. in dicto capitulo primo. Cum & non debeat esse executor ad malum, contra conscientiam, sequitur Ang. in l. 1. C. de exhib. reu. ex Innocent. in capitul. pastoralis in versic. iniustam. de offic. deleg. & in capit. cum in iure. columna prima. versicul. si autem vnus eod. titul. TERTIO casu, & quando scilicet agitur de crimine mixto, vt de sacrilegio, & simul. de quibus gloss. & Doctor. in capit. cum sit generale. de foro compet. tunc secularis non tenetur stare processui facto ab ecclesiastico, dicto §. si vero crimen. quem ita magis communiter intelligunt Doctor. in dicta l. magistratibus. nam in & huiusmodi casibus vterque iudex cognoscere potest, dicto capitulo, cum sit generale.

- 24 Et sic remissus reperitur de foro iudicis secularis, & iudicari debet, vt subditus, Abb. in d. c. i. colum. penult. Alexand. Dec. & alii in dict. l. magistratib.
- 25 & Dec. in d. c. at si clerici. nu. 100. quia † hoc casu delinquens duas personas offendere videtur: iudicem scilicet secularem & ecclesiasticum. Bald. in l. placet. colum. vlt. C. de Sacrosanct. Eccl. Hoc † tamen casu habet locum prauentio, argum. l. i. de offi. consul. faciunt text. in l. vbi acceptum. & in l. si quis postea.
- 26 de iudic. Et ideo † si Ecclesiasticus cognouit & iudicauit, & pro faciliiori executione committat executionem seculari, videtur quod secularis debeat exequi commissionem simpliciter, in re de
- 27 qua cognitum fuit: & † hoc, nisi iudex secularis vellet nouum processum inchoare ad alium finem, tunc enim punitus in foro canonico, potest etiam puniri in foro seculari, vt not. Bald. in d. l. placet. circa fin. in vers. sic ergo, vbi inquit, quod pena spiritualis non tollit temporalem, nec e contra, & not. Abb. in c. tua. col. pen. de procur. & probatur in c. felicit. §. per hoc quoque. de pen. in sexto. cum similib. vt tradit Felin. in c. de huius. col. fin. de accusat. Dec. in d. l. magistratibus. in fin. Boer. decis. 289. quæritur an condemnatus, de qua materia late scripsi in qq. meis q. 17. Verum † quia omnia præmissa videntur habere locum in iudice ordinario, pro complemento dictorum supra in principio, de delegato, & pro practica ibi allegata, ex Abb. antiq. videt. in dicto c. vt offi. in §. denique. de heret. in sexto. & ipsius Abb. dictum sequitur Guiell. de Mont. Laud. in c. i. de offi. deleg. in sexto. Collect. in c. i. prope fin. eod. tit. in antiq. pro quo vide Felin. in d. c. significasti. de offi. delegat. & Card. in clemen. i. eod. tit. Quare † autem Ecclesia inuocet brachium seculare, cum habeat & ipsa gladii potestatem, prosequi ommitto, remittoq; ad Gam. in extrauag. Iulii secundi. de Simon. Papa. elect. nu. 195. & seq.

III. CARDINALIS TVSCI: in Conclusionibus practicis Con- clus. 125. sub Lit. B. p. i.

BRACHIUM SECVLARE QVANDO
inuocari possit, & concedi de-
beat.

- 1 BRACHIUM † seculare inuocari potest à iudice Ecclesiastico ordinario, quando ipse fecit quantum potuit, expendendo remedia Ecclesiastica. Oldrad. conf. 89. circa fin. Felin. in c. significasti. de offi. deleg. † Contrarium, quod imo etiam antequam expendit remedia spiritualia, possit vt gladio temporalis, & brachium seculare obtinere. Calder. conf. 95. nu. 4. alias 1. de treuga & pace, qui dicit communem. Felin. in cap. significasti. de offi. deleg. † Declara, quia Princeps, seu iudex secularis non tenetur concedere brachium seculare Ecclesiastico pro executione suæ sententiæ, nisi prius Ecclesiasticus expendit censuras, & remedia, quæ habet ca. i. de offi. ordin. & ibi scribent. & in cap. 2. de malef. & in cap. cum non ab homine. de iudic. vbi Felin. in r. not. Federic. de sen. consil. 251. Casus talis est, in fin.
- 4 † Hodie cessat hæc difficultas; quia Concillium Tridentinum sessio. 25. cap. 3. de reformat. dat nouā

formam, vt imo ecclesiasticus abstineat à censuris, & excommunicatione, sed vel exequatur per se ipsum, etiam contra laicos in casibus ad forum Ecclesiasticum spectantibus, vel inuocet brachium seculare faciendo exequi per alienos exequutores. † Declara, quia ante Concilium non est vera illa conclusio, quod possit denegari brachium seculare Ecclesiastico, nisi prius expendit censuras, & remedia Ecclesiastica; quia communis opinio est in contrarium, de qua Calderin. dict. consil. 95. num. 4. alias 1. de treuga & pace, sed in omnem casum tenentes opinionem contra Ecclesiasticum, debent intelligi, quando Ecclesiasticus petit brachium seculare pro executione personali, secus si pro reali, quia omnino debet concedi, & ita esse distinguendum etiam inter iudices seculares, & in hac materia dicit Bald. conf. 165. libr. 5. per totum. † Amplia, quia delegatus etiam potest inuocare brachium seculare. Oldrad. relatiue dict. conf. 89. in fin. Vbi se remittit ad Guil. de Monte Laud. distinguentem in c. i. de offi. deleg. in 6. & in conf. 278. in fin. num. 9. dicit, quod de iure potest, sed de obseruantia Curia Romanæ contrarium obtinetur, & quod possit de iure, idem Oldrad. conf. 319. in fin. & plenissime Federic. de Sen. consil. 163. in Christi nomine, Amen, per totum. vbi tollit contraria, & hanc partem tenet Felin. in c. dilecta, in princip. vers. & iusta, de maior. & obed. † Declara melius, quia etiam cessante prouisione Concilij Tridentini, vera est conclusio, quod contra personam Ecclesiasticam non debet Episcopus, & Ecclesiasticus inuocare brachium seculare; quia est species iniuriæ, dare Ecclesiasticam personam in brachio seculari; si vero est contra laicum, inuocat statim, & non adhibetur vlla distinctio. Hostiens. in c. 2. de foro competenti. circa fin. vers. sed caueat Episcopus, allegat cap. vniuersitatis, & c. vt fama §. laici. de sentent. excomm. † Contrarium de obseruantia Curia Oldrad. dict. consil. 278. in fin. num. 9. Federic. de Sen. consil. 251. nu. 4. vers. praterea, allegat Archid. in cap. inquisitionis, in fin. de heret. † Amplia, quod brachium seculare possit, & debeat inuocari contra laicum pro crimine Ecclesiastico. Oldrad. conf. 86. † Amplia, quod brachium seculare potest inuocari contra continentem sententiam excommunicationis. Anchar. in c. postulasti, de homicid. & dicitur contemnere, eo quod intra terminum non facit, quod debet, cap. ex publico, de conuersio. coniug. Apostill. ad consil. Oldr. 319. in fin. ver. nedum brachium. † Declara, quod vbi-
cunque brachium seculare potest inuocari à iudice Ecclesiastico, debet inuocari solum, quando remedia Ecclesiastica deficiunt, & ordine seruato; quia non est incipiendum à cauda, sed à capite. Federic. de Sen. consil. 251. Casus talis est. Iacobus. nu. 4. ver. item dato. † Extende hanc declarationem in tantum, vt si iudex Ecclesiasticus inuocet brachium seculare nulla præcedente sententia, non debet secularis dare suum brachium, nisi iuste inuocetur, & summam hoc examinabit. Federici. de Sen. dict. consil. 251. numer. 3. in fin. vers. quid plus. † Limita, quia Episcopus habens temporalem iurisdictionem potest vt gladio, & brachio seculari, & bellum mouere, etiam si primo non sit usus gladio spirituali. Calderin. consil. 95. num. 4. in princip. alias 1. de treuga & pace, vbi dicit communem. † Limita, quod iudex Ecclesiasticus non potest inuocare

inuocare brachiumulare, quando pender appellatio, & inuocat, eo calu potest denegari per
 15 iudicemulare. Oldrad. *consil.* 89. † Limita, quia si iudex Ecclesiasticus non iuste decernit, nō tenetur iudex secularis illi parere in prophanis, c. *administratores*. 23. *quest.* 5. Oldrad. *consil.* 89. Episcopus inuocat. Ancharan. *consil.* 382. Angel. *consil.* 286. Afflict. *decisio*. 220. In causa Domini Ioannis. numer. 9. Felin. in cap. cum sit generale, num. 8. de foro competen.
 16 † Declara, quando ex verbis sententiae constaret de iniustitia, alias secus, quia non potest secularis de iniustitia cognoscere, neque de nullitate, nisi sit euident nullitas, quo casu remittit ad Ecclesiasticum, non autem potest aliquid pronunciare. Roman. *consil.* 51. Attentis iis, per totum. Vide, Iudex secularis qualiter exequatur sententiam iudicis Ecclesiastici. Concl. 429. Vide, Iudex secularis quando nō praestet brachium Ecclesiasticum. Concl. 430. Vide, Exequutor sententiae quam cognitionem habeat, Conclusio 484.

IV. ARISMINVS TEPATIVS Lanceanus Sabaudus in sententiis Iuris variis. De causis mixtis agens.

LAICUS vxorem habens, & cōiens cum Moniali, à iudice seculari puniri potest, si praueuerit. Oza. *decis.* 103. Connexitatis ratione, laicus simul obligatur cum Clerico, & occasione clerici, laicus coram Ecclesiastico Iudice conuenitur. *ibid.* num. 3. & 10. Iurisdicctio an spectet ad Iudicem Ecclesiasticum vel secularem, ubi dubium est, vide *ibid.* num. 4. & Bart. in l. 6. C. de Sacrosanct. Eccles. in additio.

Sacrilegi possunt sub quouis Iudice Ecclesiastico, & seculari conueniri: quia tale crimen dicitur mixtum, quo ad pēnas corporales, & contentiosas. Oza. *de decis.* 103. num. 7. vide Fran. Marc. *quest.* 816. & seq. *part.* 2. Papon. *lib.* 2. *tit.* 3. Roland. *consil.* 34. *vol.* 2. num. 14. Quid de sortilego, vide Ioan. Gal. q. 241.

Punitus per Iudicem Ecclesiasticum, an possit etiam puniri per iudicem secularem, vide *ibid.* Oza. num. *fin.* Boer. *decis.* 289. Afflict. *decis.* 219. num. 4. Fran. Marc. q. 907. num. 6. 7. Et contra, vide Iason. in l. cunctos Populos. C. de sum. Trinit. & *ibid.* Bald. Abb. in cap. tua. Ext. de Procurato. & Marc. *quest.* 806. *part.* 2.

Iudex secularis procedit super testium falsitate commissā coram iudice Ecclesiastico, (etiam adhuc pendente lite Ciuili coram ipso Iudice Ecclesiastico) in quare testes falsum deposuerunt, & hāc vera sunt, si secularis iudex praueuerit saltem per citationem. Afflict. *decis.* 219.

In cognitione percutientis clericum est locus praueuentioni inter Iudicem Ecclesiasticum, & secularem. Ioan. Papon. *lib.* 1. *tit.* 4. *arrest.* 6.

Iudex Laicus potest cognoscere de periurio, & adulterio: quia talia crimina sunt communia. Guid. Pap. *quest.* 178. Fallit in Clerico, qui solum punitur à iudice Ecclesiastico. *ibid.* Delicta com-

munis, seu mixti fori, quā sint, vide Clar. in sua *Pract. crimin.* §. *fin.* q. 37.

Iudex Ecclesiasticus, & nō secularis cognoscit de contractu usurario, & pignoratione. Borg. Causal. *decis.* 2. de contract. *part.* 2. num. 38. & *decis.* 24. num. 25. *ibid.*

Fallit, quando statutum imponeret pēnam usurariis, aut ageretur ad declarationem pignoris solum, vel notorium, aut manifestum esse, contractum esse usurarium, vel iuramentum nullum. *ibid.* Borg. *d. decis.* 24. num. 25. & seqq. vide *infra* tit. de usuris.

Quando quis opponit ad effectum inhibendi cursum publicationis monitorialium, coram quo iudice debeat hāc quæstio terminari, vidē Agid. Magist. tract. Appellat. cap. 4. in *decision.* diuerso. fol. 218.

Iudex, qui cognoscit de matrimonio, potest accessorie de dote cognoscere, tanquam de dependentibus. Abb. *consil.* 118. *part.* 1. num. *fin.*

Iudex secularis, quando possit incidenter cognoscere de causa spiritali, matrimoniali, vel usuraria, vide Bart. in l. 2. ff. de iurisdicctio. omn. iud. n. 4.

Causa testamentaria ad Iudicem Ecclesiasticū pertinet in relictis Ecclesiae, vel ad pias causas. II. Ex. de testamen.

Quæstio natiuitatis opposita petenti hāreditatem coram iudice seculari, est ad Ecclesiasticū Iudicem transmittenda. cap. 5. Ex. qui filii sint legit.

In causa Ciuili inter laicos, non cognoscit Ecclesia, nisi quæstio esset, an quis sit de legitimo matrimonio natus. c. 7. *ibid.*

Iudex Ecclesiasticus cognoscens de exceptione proposita coram iudice seculari, potest inhibere ipsi Iudici seculari, ne interim in causa procedat. Abb. *consil.* 5. *part.* 2.

Et hāc sunt, quæ de Brachio Ecclesiastico & seculari, ex professo diuersis in locis, & à varijs autoribus pertractata inueniuntur, quæ sufficiāt ne firmiter excreseat hoc opus; plura qui scire desiderat, quousq; in Ecclesiasticos sese potestas extendat secularis, videat Bertachinum in tractatu de Episc. *lib.* 4. num. 95. & *vol.* 4. ubi multos casus recenset: Viginti quæque casus accumulat, Aufrerius in Clementin. 1. de officio ordinarii. & Recenset alios triginta quatuor in addit. *ibid.* fact. Et Centum & triginta nouem Castellus à Bobadilla, in politica prætorum, cap. 18. *lib.* 2. Quibus si addantur quæ Graueus Concl. 27. & seq. tradidit, pauca de futura arbitror.

Quia autē præter hoc Brachium; Don Gauria Mastrillus, aliā distinctionem brachij refert, ad quod usum flectit: etiam eius tradita hic subiicienda, quæ habentur in tract. de Magistratibus Roman. c. 15. *lib.* 5. num. 7. hodie tria brachia, Regnum, inquit, totum representantia conuocantur; Ecclesiasticū scilicet, in quo Prælati omnes Ecclesiastici conueniunt; Militare, quod ex Titulatis, & Baronibus vasallorum conficitur; & Brachium Regale, seu domaniale vniuersitatum huius Regni, ut dixit Pet. de Gregor. in tract. de concess. feud. p. 1. q. 1. num. 15. & 16. Calic. in loc. citato, c. 6. Cumi. in d. prælud. num. 43. & 56. & de Regno Cataloniae tradit Fontanell. ubi supra num. 69. Ac Statutū maiori parti præsentium, per quam tria Brachia representantur,

& concludunt, ad notat. per Abb. in cap. non est in 1. notab. de regul. & in cap. scriptum de elect. Felin. in cap. suscitatum, & in cap. pastoralis, ubi etiam Abb. de appellat. qui loquitur de Nationibus, quæ interueniunt in consilio generali, ut diuersa corpora, maxime in seruitio Regi præstando, ut admonet, D. de Pont. in Rubr. de Regal. imposit. nu. 18. cum seq. & hæc tria Brachia totum Regnum repræsentant, eorumque obligationes, & oblationes ligant omnes personas Regni, ut dixit Chassan. in consuetud. Burg. rub. 9. §. 9. nu. 31. ver. item & quod plus est, & in rub. 4. §. 7. nu. 59. Tyraq. de legib. connub. gloss. 8. nu. 173. Ioan. Ferron. in consuetud. Burdegalen. Et inter ea præcedit, & primo dat vocē Brachium Ecclesiasticum, Bellug. rub. 6. num. 21. Surg. de Neap. illustr. c. 13. nu. 36. Inde Militare, & denuo Domaniale; hæc tamen Mastrillus: Quæ cum aditum, ad Regale & Militare brachium faciant, paucis quedam materiam executiuam concernentia, de vtroque subiicienda.

DE BRACHIO VEL MANU Regia.

TRACTATUM absolutissimum conscripsit Hortensius Caualcaneus, ut & Theodoricus Ringking, qui exactissime hoc ita pertractarunt, ut quid eis addi posset, haud videam; quia tamen illi hic integram materiam Regalium, & Iurium Imperialium, ex proposito excutunt, eaq; huc proprie non spectent; sufficiat, quo ad Executionis hanc materiam, ex Caualcaneo, hic & sedes materiarum referre, & quæ in explicatione definitionis ille sat docte & eleganter sequenti ratione proposuit, vna cum aliorum notatis referre: Reliqua, & apud illos & alios Regalium materiam, hodie, si non ad nauseam, ad facietatem tamen pertractantes, videre possunt.

EX HORTENSIO CAUALCANEO.

1. Sedes materiæ huius. 2. de Etymologia: 3. Descriptio 4. Et quod Executiue proprie sic procedatur.

S V M M A R I A.

- 1 BRACHIUM Regium cur concedatur.
- 2 Brachii Regii practica hæc tamen indigesta. Manus Regia: Brachium regium; & Brachium forte, idem dicitur. Manus regia apud quos, & quibus in locis tractentur.
- 3 Brachium Regium crimina prosequitur.
- 4 Interest Reip. delicta puniri. Brachii Regii vires ignota.
- 5 Iudices ignari abutuntur Balia Brachii Regii.
- 6 Iudices quidam gloriantur in malitia.
- 7 Brachium Regium quid sit, eiusq; definitio.
- 8 Brachium Regium non cognoscit alium Iudicem superiorem.
- 9 Arbitrium ob Brachium regium est tam super expressis, quam super non expressis & nu. 26.

- 10 Melius est regi à iusto Rege, quam à lege scripta.
- 11 Brachium Regium non est circumscriptum ab vlllo ordine, nullo tempore.
- 12 Brachium Regium arbitrium liberum dicitur.
- 13 Arbitraria Principum pro legibus erant.
- 14 Manus Regia proceditur executiue.
- 15 Brachii Regii Descriptio secundum practicam.
- 16 Brachium Regium multiplici nomine appellatur.

Remediū extraordinarium. Item Iurisdicctio. Item Manus regia. Item vices Principis. Item liberum & absolutum arbitrium.

SÆPE numero contingit ob delictorum grauitatem, Brachium (quod Regium nuncupatur) à Regibus, & Principibus, nec non ab aliis Dominis talem potestatem habentibus impertiri Iudicibus maleficiorum, vel delegatis pro indaganda, & eruenda veritate criminum atrocissimorum, occultorumque, ut rigorissime ac vtiliter manu regia procedant contra quoscunque suspectos, & culpabiles, & delinquentes seuerè puniant, † de quo trad. Innoc. in c. 1. de constitut. & Bald. in l. obseruare. §. proficisci. 11. quest. ff. de offic. proconsul. & in l. 1. C. de prec. imper. offer. & in l. si verior. 3. col. C. ex quilibet caus. infam. irrog. & Scribent. fere omnes in l. 2. & ibi gloss. ff. de orig. iur. ubi propria sedes. Iason. nu. 11. Cagnol. num. 7. Ozasc. num. 3. Bart. in l. frater à fratre. nu. 12. de cond. indeb. Salyc. & Iason. in l. ex hoc iure, de iust. & iur. omnes in Rubr. de verb. oblig. Soc. Sen. nu. 7. Iun. nu. 89. Bald. Nouell. num. 13. verius nu. 27. Bulgar. num. 13. Buttigel. num. 1. Ruin. numer. 4. Galiaul. num. 198. & seq. Niger. num. 7. & seq. Card. Bolognet. ea rubr. c. 12. per tot. Fortun. Garz. in l. iur. gentium. nu. 4. de pact. Cano in c. qua in Ecclesiis de constit. ubi Abb. nu. 14. Felyn. nu. 55. But. 27. Imol. nu. 13. Natt. in clement. sape. §. 1. col. 9. de verb. sig. & ibi Lanfranc. ver. & libellus. Card. in clem. dispendiosam. q. 44. de iud. Aret. in §. in bone fidei. Instit. de act. Bart. in tract. ad reprim. vers. & figura. nu. 12. Oldrad. consil. 615. Cor. consil. 216. nu. 20. vol. 1. Dec. consil. 434. n. 4. Mandos. ad Lap. alleg. 28. lit. g. nu. 4. relatus à celeb. D. Bursat, in eius magistrali consil. 20. pro dilucidatione num. 117. Oldendorp. lib. act. commun. tit. de ver. act. nu. 3. Bertazol. consil. 143. num. 6. Marant. 4. part. iud. distict. 9. num. 11. Afm. in eius pract. §. 1. num. 2. & §. 3. cap. 3. Mart. Lauden. de represal. num. 12. Illust. Præses Dn. Menoch. de arb. iud. lib. 1. quest. 7. num. 69. Leopold. Dic. kins. Oeconomia iuris fol. 22. & 25. Franc. Conna. de iur. Ciuil. lib. 1. cap. 7. num. 3. Anton. Cordua de Padill. in l. si quis à liberis in 1. num. 53. de lib. agnosc. præf. Car. Bolog. de leg. iur. & equit. cap. 10. num. 14. c. 11. num. 15. † Et hæc facultas Brachii 3 Regii crimina sic prosequitur, ut lege maior, nullo limite sit circumscripta. Afm. d. c. 2. n. 6. Conna. d. c. 7. num. 3. Bolog. mox adductus inc. 12. num. 20. & d. cap. 11. nu. 8. † Nam Reip. interest delicta & improbos puniri, l. bonæ fidei. ff. de pos. l. ita vulneratus. ad l. Aquil. Soc. d. Rub. de verb. oblig. num. 4. ibidem Bol. num. 3. & 13. & 14. Quodque gloriosius est, bonorum consulit salutem, vindex innocentia. Iacob. Omphal. de usurp. leg. lib. 1. cap. 11. & de Princ. fundio. lib. 1. cap. 1. & 6. & tandem D. Decian. tract. delict. tom. 1. lib. 4. c. 25. car. 164. Et licet multi multa miscellaneè, in theorica scripserunt, tamen practicandi modum minime docuerunt, eo quia prius

facere

facere non ceperunt, ut apud Luc. c. i. ad Theophilum in Actis Apostol. in proposito Afflict. super secundam feud. tit. Quia dicatur Dux, Rubr. 36. sub nu. 9. ver. secundo requiritur, quod sit eruditus, ut primo discat quam deceat, & 61. distinct. c. statum. & C. miramur. At Deus pro sua largitate impertiri solet scientia, timentibus illum, Psal. 111. & Luc. c. 12. & ideo non debemus cum Iudæis mirari, dicentes, quomodo hic literas scit, cum nondum didicerit, Luc. Euang. cap. 7. & qui donum hoc à Deo datum possident, eorum doctrina est tuta & salutaris. Verum ut plurimum datur tam ampla potestas, & ignorant eius vires, nesciunt calles, neque terminos, more illius cui gladius datur, sed qualiter cum eo se gerat penitus ignorat, habet enssem, & nescit digladiari. † Quo fit ut iudices sub prætextu tam lati & absoluti arbitrii accedant Balam, inanem gloriam affectantes, nedum rigide, sed ut quam maxime rigorosissime super dorsum pauperum inculpatorum procedant, & contra omnes iuris terminos, approbatos mores, & usus consuetudinarios, alios quippe perdunt, alios maculant, alios mancos reddunt, in maximum eorum animæ detrimentum, nec non ad destructionem, perditionemque magis subditorum, quam ad eorum conservationem, & quod peius est, magna tormentorum sæuitia erroneas confessiones extorquent, & innocens punitur, nocens vero absolvitur, † & alii non desunt, qui gloriantur, cum ipsi malefecerint, sub prætextu zeli, & virilis iustitiæ, vel rationis status (miscendo sacra prophætiis) quorum finis interitus, contra quos sacra pagina inuohit; Noli emulari malignantibus, neque zelaueris facientibus iniquitatem. † Quamobrem, ne vagemur in tenebris; Primo quid sit Brachium Regium, vel manus regia, quæ sic definire placet, ut videatur omnibus numeris & legibus absoluta potestas. † Brachium igitur Regium dicimus esse arbitrium supremum, non recognoscentis iudicem superiorem, nullo iure certo, nullo iudicio, forma, tempore, aut ordine, restrictum, sed liberum prorsus, cuncta regens, vel naturalis rationis dictamine, vel efficiendi libidine, de fortunis statuens, & vita hominum, in contractibus voluntariis exigens fidem, & debitum executiue, in non voluntariis, & capitalibus pœnas scelerum. Quæ definitione stante, cuncta verba verificantur, & primo arbitrium appellatur, à gloss. iam allegat. in l. 2. vbi Zas. num. 21. de orig. iur. aliqui appellant potestatem, ut placet Cagnol. ibi num. 7. & Af. in d. §. 1. cap. 2. numer. 10. in fin. Soc. lun. in d. Rubr. de verb. obl. num. 75. secundo supremum esse dixi, ut inter ceteros sic præsupponunt Zas. d. l. 2. num. 13. Cagnol. num. 7. Oldendor. de ver. act. sol. num. 4. Bolog. de leg. iur. & equitate, cap. 10. num. 13. Tertio, † sequitur, non recognoscentis iudicem superiorem, duplici de causa, ut concessum videatur à Principe non recognoscente superiorem, (ut infra dicetur) & cui concessum est, nemine ipse sit inferior, imo omnibus iudiciis superior, Zas. exemplificat in ipsa re Imperatoris, in d. l. 2. num. 13. Leopold. Dich. Oeconomia iuris, fol. 25. facit. Berous. consil. 170. num. 14. vol. 3. Quarto dicitur, nullo certo iure restrictum, hoc probat. Oldendor. d. num. 4. & Af. in d. cap. 2. num. 6. Connan. de iur. civil. lib. 1. cap. 7. nu. 3. Bolog. d. cap. 10. num. 13. cap. 11. num. 1. 12. 20. & 13. num. 6.

& 7. Dich. mox adductus num. 22. † quia per arbitrium istud nedum circa non expressa à iure, sed etiam super expressis, iudicem nostrum potestatem habere, præsupponitur: conferunt dicta, Felyn. in cap. ex literis, de constit. Marant. part. 4. num. 65. & Boff. in tit. de remed. ex sola clement. Princ. num. 44. & 45. vbi melius esse ait regi, à iusto rege, quæ à lege scripta, nec argumentatur à statuto de compromisso fieri, licet generale sit, quod in causis criminalibus tale statutum locum non habeat. Dd. tenent in l. Iulianus. §. non distinguemus ff. de arb. Af. in pract. §. 27. cap. 8. num. 3. † Quinto, & nullo iudicio, sic ait Bart. in d. l. frater à fratre, numer. 12. de cond. indeb. & Galiaula. in d. Rubr. de verb. obl. num. 182. Cordu. in d. l. si quis. num. 52. de liber. agnos. Marant. d. par. 4. Dich. num. 11. Bolog. de leg. iur. & equitate. cap. 10. numer. 13. Sexto nulla forma, ita Oldendor. d. tract. de ver. act. sol. num. 3. Bolog. d. cap. 10. nu. 13. Leopold. Dich. d. tract. de economia iur. fol. 24. † Secundo primo nullo ordine, sic exponit Zas. d. l. 2. nu. 13. Galiaula. d. Rubr. de verb. obl. num. 198. Cagnol. in d. l. 2. numer. 7. & Leopold. Dich. fol. 15. Af. in d. cap. 3. num. 1. Marant. distinct. 9. num. 11. Octauo, & nullo tempore, tam in procedendo, quam in iudicando, quasi de nocte sicut de die, etiam feriata, in honorem Dei, talis facultas exercenda, Af. in d. cap. 2. §. 1. num. 10. ibi etiam momento temporis. Hoc in delictis præscriptis talis facultas intelligitur data. Bol. in l. Lucius §. quæ marito. ff. de legat. 2. & Boer. decis. 26. numer. 9. Est verum, quod de consuetudine, etiam die feriata solet procedi, in iis causis, ita exigente necessitate: per l. impossibile, de reg. iur. Nec iudex noster instantiam seruare tenetur. Marant. de ord. iud. p. 5. numer. 13. Afflict. decis. 183. in fin. Cum illa sit de iure positiuo. Af. in pract. §. 1. cap. 3. num. 3. 2. & 33. Nono, quod scriptura nulla, apud Cagnol. d. l. 2. num. 7. Af. in d. c. 2. num. 10. & sic reiectæ sunt sollemnitates. † Decimo dicitur arbitrium prorsus liberum, ad differentiam, arbitrii simplicis. Zas. d. l. 2. num. 11. Oldendor. d. tract. de ver. act. sol. nu. 3. Af. in cap. 2. num. 7. & 10. & §. 3. c. 3. num. 6. Connan. de iur. civil. d. cap. 7. num. 3. lib. 1. Bolog. d. cap. 10. nu. 19. cap. 11. num. 11. cap. 13. num. 6. & 7. de leg. iur. & equitate. Soc. lun. d. Rubr. de verb. obl. vbi ait, tale arbitrium esse voluntatis, & sic irregulatum, & prorsus liberum. Bart. in extrauag. ad reprim. in verb. iudicii. num. 3. Arer. in d. §. in bonafidei num. 5. Instit. de act. Afflict. decis. 37. nu. 8. in cap. 1. num. 51. & in cap. ex literis de constit. Iason. in l. si sic. nu. 27. de legat. primo D. Menoch. de arb. iud. lib. 1. quest. 7. num. 2. † Iustinus in princ. 13. Histor. ibi arbitraria Principum pro legibus erant, in quo superiore dato, liberum agnoscitur, Ioan. Baptista. de arbitrariis lib. 8. capit. 15. Benint. decisio. 31. numer. 3. Sed Bald. in l. dudum. ver. sic. tertio. C. de contrahen. empt. pro notat. tradit, quod non habet arbitrium, qui non habet ipsum simpliciter, sed coarctato modo, ut puta, intra confortes tantum, & ait coarctatam libertatem non esse libertatem, & concludit dicens, siue quis non possit quod bonum est in se, id est, naturalis rei, siue quis non possit, quod bonum est alii, non dicitur habere libertatem arbitrii absolute loquendo, & alleg. l. si optio. ff. qui & à quibus. Undecimo, tale regimin probat. d. l. 2. de Orig. iur. & Oldendor. de ver. act. sol. num. 4. Bulgar. d. Rubr. numer. 3. Af. in d. cap. 3. num. 8. Bol. d. cap. 10. num. 13. Galiaula. in d.

in d. Rubr. num. 198. Duodecimo, de naturalis rationis dictamine loquuntur Canon: in d. cap. quæ in Ecclesiis. vbi Alb. num. 14. Felyn. ibi num. 55. Butr. num. 27. Mart. Laudens. de represal. num. 12. Oldend. d. n. 4. Bolog. d. cap. 10. num. 15. & Connan. vbi supra cap. 7. num. 3. Tertio decimo, effrenatam libidinem, dicunt Connan; loco citato. & Bolog. de verb. oblig. cap. 12. numer. 21. & deleg. iur. & aquita. d. cap. 13. numer. 6. Afin. d. cap. 2. vbi exemplificat in Appio vindicias pro virginia, quam deperibat libera, vltro concedente. numer. 7. & seq. quod exemplum an subsistat, pro nunc, sat est. Quarto decimo sic statuere de fortunis hominum, Connan. d. cap. 7. & Bolog. supra adduc. Quintodecimo idem de vita hominum dixere. Sextodecimo in contractibus voluntariis, tam in reciprocis, vt per Nigr. in d. Rubr. de verb. oblig. nu. 11. Soc. lun. lun. 92. Bolog. cap. 9. num. 20. quam in contractibus ex simplici pacto nudo, vt per Dd. quos adducit, Afin. communiter in d. §. 3. cap. 26. num. 3. Galiaul. in ead. Rubr. nu. 199. Niger. num. 7. & 16. Bald. Nouell. num. 13. Bolog. d. cap. 8. nu. 10. & 13. Decimo septimo, fidem obseruari, ait Niger. d. Rubr. num. 16. Bolog. d. cap. 10. num. 13. Dceimo octauo, debitum respectu creditorum, Bart. in l. frater a fratre num. 12. & ibi Ias. num. 34. Connan. d. cap. 7. Bereng. in l. pacta conuenta. num. 24. & 25. de contrahen. empt. Zaf. d. l. 2. num. 2. Grat. conf. 10. nu. 13. libr. 1. 14. excommuni. Bolog. d. cap. 11. nu. 14. Decimonono, dixit executiue, quia manu Regia proceditur, amotis circuitibus, Niger. d. Rubr. 4. & 10. vbi ex omnium sententia dicit, quod fiebat autoritate propria executio. Cagnol. d. l. 2. nu. 8. Bolog. d. cap. 10. nu. 4. Vigesimo, tandem dixi, executionem exigens, etiam in contractibus non voluntariis, delictis, & pœnis, vt per Cannon, saepe allegat. de iur. Ciuil. d. cap. 7. num. 3. vbi scelerum pœnas. Cord. d. l. si quis a liberis. num. 53. Bolog. d. cap. 3. nu. 13. Afin. d. cap. 3. vbi tam in causis ciuilibus, quam in criminalibus. Verum tamen non obstante supradicta noua definitione, & loquendo tantum in materia criminum, & quoad eius exercitium, prout est noster principalis scopus, sic practicabiliter, Brachium nostrum Regium describere censui, esse quandam facultatem, vel potestatem extraordinariam, iudicibus ordinariis, vel delegatis concessam, procedendi extraordinarie, nulla iuris solemnitate inspecta. de qua per Put. de Synd. in verb. arbitrium c. 2. num. 2. & Amad. eod. tract. nu. 141. cum plur. seq. & tot. tit. de var. & extraord. crimin. & tantum sit, appellari Brachium Regium, quam manus Regia, vel liberum arbitrium, Afin. d. eius pract. §. 3. c. 3. nu. 12. & 14. de quo Sigismund, Scac. tract. suo de iudic. cau. ciuil. & Crim. & hares. c. 53. sub nu. 41. Vbi dicit idem importare, quod clausula, sola facti veritate inspecta, de qua suo loco dicitur, sic Brachium Regium appellari remedium extraordinarium per supra dicta. Quandoque dicitur auctoritas, & manus Regia, de qua in d. l. 2. de orig. iur. quandoque, vices Principis, vel iurisdicatio, pro vt sonat hoc verbu, Regium, secundum Ias. in l. ex hoc iure. nu. 3. ff. de iust. & iur. Scrib. in l. 2. ff. de publ. ind. & in auct. sed noua iure, vbi Capol. C. de seru. fugit. Caball. Milleloq. 33. quandoque Brachium Regium dicitur, liberum, & absolutum arbitrium, vt explicant glos. & Dd. in d. l. 2. de orig. iur.

II. IOANN. BAPTISTA Asinius, in praxi ad statuta Florentin. Cap. 3.

S V M M A R I A.

- 1 Manus regia magistratibus quando sublata.
- 2 Manus regia apud solos principes, & supremum Rerum publicarum magistratum remansit.
- 3 In Aula consistorio, seu Consilio principis, & Rerum publicarum, quare sola facti veritate inspecta, procedatur.
- 4 Iudex qui potest, sola facti veritate inspecta, iudicare, iudicat vti Deus esset iudicaturus.
- 5 Prescribere non potest Dominus contra vassallum.
- 6 Prescriptio non procedit, vbi manu regia iudicatur.
- 7 Manum regiam ad Magistratus & iudices transferunt principes, cum causis, cum illa clausula, sola facti veritate inspecta, committunt.

Quia subdunt hic statuentes, quod sint summarie, & in eis procedi possit breuiter & summarie, de plano, & sine strepitu & figura iudicij: ad ea modo redeundum est, quæ supra in principio huius nostri statuti, cum de manu Regia loqueremur, dicebamus. Vidimus enim ibi, quomodo primis illis temporibus apud Principes, & Reipublicæ magistratus, in causis tam Ciuilibus, quam Criminalibus, manu regia procederetur, verum cum deinde magistratibus Principe inferioribus, laxas illas habenas cohibendas esse videretur, & manus (vt aiunt) aliqua ex parte ligandas, vt ij manu regia procederent, verum est, vnde iudiciarius ordo, & causarum institutio, de quibus supra loquuti sumus, emanant: & apud solos Principes, & supremum Reipublicæ magistratum, propterea quod legibus soluti sint, Princeps. ff. de legibus, manus illa regia remansit. Et ideo coram principe seu eius consilio, sola facti veritate inspecta, reiectis iuris rigoribus, & solemnitatibus procedi solet, vt voluit Bartol. in l. Amilius in fin. ff. de minor. & est text. in cap. ad petitionem, Extra de accusatione, & tradit Thomas Grammaticus, in decis. 103. nu. 142. & in decis. 62. num. 29. vbi adducit Bart. in Extrauaganti, ad reprimendum, in verb. videbatur, & Bald. in l. nemo. C. de sentent. & interlocution. omn. iudic. & Franc. Aretin. in cons. 84. diligenter, & Ias. in l. certi conditio. §. si nummos ff. si certum petatur. vbi inquit maxime in consistorio Principis à iuris regulis recedi posse, & sola facta veritate inspecta procedi, id quod vltra prædicta comprobatur etiam eodem in loco, Thomas Grammaticus ex his quæ voluit Paul. Castren. in l. 1. ff. si saepe. in integr. restit. postulet. ita vt cum Iudex potest sola facti veritate inspecta iudicare, vti Deus esset iudicaturus iudicare possit: vt dixit notabiliter, Bald. in l. penult. versic. 6. quaro. C. de iur. delib. & sequitur Georg. Natt. in repetitione Clement. saepe, de verborum significat. & Claud. Saisell. in l. beneficium. C. de constit. princ. subdens te ita solitum esse iudicare. Quod maxime procedit, cum sacrum consilium obtinet vicem præfecti prætorio, vt inquit, Guido Papæ in decis. 29. Parlamenti Gratianopolitani

in superiori consistorio. & ideo dicebat Nicolaus Boerius in quest. 211. nu. 9. vol. 1. † Dominum contra vasallum præscribere non posse, per ea quæ voluit Abbas in conf. 3. vol. 2. Dum inquit Galliarum, eiusque in regno successores, etsi retinuerint, diu possederint comitatū Bigorin, non potuisse ob id aduersus suos, in curia parlamenti, contra se ipsos litigantes vasallos præscribere, propterea, † quod eiusmodi iudicium, in ea Curia, sub manu regia ageretur, quæ neminem vquam sollet his iuris subtilitatibus atque rigoribus spoliare. l. interisse puto & ibi Barto. Alberi. à Rosate, & Alexand. ff. de acquirend. possessio. & Abba. Barba. Henricus Bohic. & Felyn. in ca. examinata, Extra de iudic. & late persequitur ipse Boerius, in eadem questio 211. Licet autem, vt supra vidimus, Magistratibus deinde manus illa regia sublata fuerit, & apud Principes & summos reipub. magistratus remaneret, solent tamen Principes ipsi, seu 7 supremi illi magistratus, apud quos reperitur, † ad inferiores magistratus & iudices transferre, cum causas sola facti veritate inspecta, & aliis de quibus infra dicitur, committunt.

I. INTER GALLOS.

Petrus Rebuff. ad Constitutiones regias sub Titulo, de Executione, art. 2. gloss. 2.

num. 43.

AN HODIE BRACHIUM REGIVM
sit in vsu?

DVOdecimo iudex non tenetur proferre sententiam condemnatoriam, sed potest iubere, vt res capiat, & distrahatur pro debito, & sic potest ab executione incipere, exemplo Salomonis, dicentis; Afferte mihi gladium; quæ verba sunt executoria. d. cap. afferte. Nam olim omnia manu regia, & sic executive expediebantur. l. 2. ff. de orig. iur. secus quædo sumus in iudicio plenatio. l. prima. C. de executio. rei iudica. hoc tamen in practica vix seruaretur.

DE BRACHIO MILITARI.

ET si sub hoc Brachio Mastrillus omnia quæ ad ius militare spectant, redegerit, nos tamē, quia hæc materia satis ample, ab aliis non solum iuridice, sed & militari modo discussa, nec proprie ad hanc iuris executiui materiam; Et sic non ad forum iustitiæ proprie, sed magis ad forum prudentiæ, spectat, ea relicta, hic referenda tantum verba sequentia duximus, ex opere

DOM. CARDIN. TVSCHI,
quæ habentur conclus. 126.
sub lit. B.

BRACHIUM † militare, seu executio, per viam brachij militatis non potest concedi,

contra aliquē, qui possederit, per viginti annos, & non reperitur citatus, in iudicio tenetæ allegata, nisi interuenerit in instrumento recognitionis, cuius executio petitur, & per consequens non potest dici effectus præceptis, de distrumbrando, de quibus in causa tenetæ, neque præcepto guarentigia, de quō in instrumēto, & ideo ab eo vti occupatore ob contumaciam, non possunt auferri, quæ solent ab aliis, l. qui restituere. ff. de rei vendic. Vide, Missio in possessionem quando tuenda vel non, concl. 290. Vide, Hypothecaria auocat possessio-nem, & quid veniat in hoc iudicio. conclus. 126. Vide, Tenutarius, seu missus in possessionem, ex primo decreto non possidet, nec lucratur fructus, & quando secus. concl. 44. † Amplia, vt procedat, etiam si fuisset citatus, quia cum actor passus fuerit eum possidere, sibi præiudicauit, per ea, quæ deducit Ang. & Imol. in l. si finita. §. pen. ff. de damno infecto, maxime quando possessor ultra 10. annos, possedit, quō tempore per obliuionem perditur possessio ciuilibis, l. si de eo, §. 1. ff. de acquirend. possess. † Amplia, 3 quia non potest concedi brachium militare in plus, quam contineatur in sententia. Vide Executio qualis esse debeat, & quando nulla. concl. 482. † Amplia, 4 quia brachium militare, impeditur per pendenciam litis super nullitate, item per compromissum factum. Vide, Executio sententia non retardatur multis casibus. conclus. 488. Vide Executio sententia, & instrumenti Executiui non est danda multis casibus, conclusio 489. † Amplia, quia brachium militare, non debet concedi, primo emptori, pro pretio declarando, cum constituto, contra secundum Emptorem cum constituto, cui actualis possessio fuit tradita, antequam pretium primæ venditionis esset declaratum; quia constitutum primæ venditionis dependebat ab eventu pretij declarandi per arbitros. l. si. C. de contrahend. Empt. Ruin. conf. 136. num. 2. lib. 2. ideo licet constitutum esset purum appositum; tamen in contractu conditionali, non transfert possessionem, nisi purificata conditione contractus. Alexand. conf. 83. numer. 6. lib. 2. Decius conf. 247. colum. 3. Grat. conf. 69. col. 2. lib. 1. Gozad. conf. 20. Ripa lib. 3. respons. cap. 20. Tiraquel. de constitut. in 2. parte ampliat. 15. Eueniente conditione debuit probari, quod venditor possideret; quia constitutum, non probat possessionem, contra tertium. Bald. in l. siue autem. §. 1. ff. de publicia. in rem actio. Doctor. communiter in l. quamuis. §. 1. ff. de acquirend. possess. Ange. in l. quadam muliere. ff. de rei vendic. Tiraquel. de constitut. in 3. part. princip. in l. limit. num. 8. & num. 20. sed hoc est impossibile probare; quia tempore declarati pretij nō possidebat, quia secundo Emptori tradiderat; ergo alteri non potuit tradere, quod ipse non habebat. l. traditio. ff. de acquirend. rer. domin. Nec obstat, quod purificata conditione, trahatur rétro effectus; quia non procedit in præiudicium tertij, & re non integra, Tiraquel. d. tractat. de constitut. part. 2. Ampl. 17. num. 4. cum seq. † Restringe, quia potest & debet concedi Emptori simpliciter, quando eidem fuit facta traditio per constitutum, quia in eum dicitur translata possessio, & translatum dominium. Bart. in l. ab emptione vbi lafon. & alii. ff. de pactis. in l. quod meo. ff. de acquirend. possess. maxime stateguarentigia, † Amplia, quia non potest concedi executio, & brachium militare, nisi constet

- llet prius, de iure exequibili, & quid, & quantum sit, & sic nisi prius facta fuerit certificatio, & liquidatio, l. hac autem. §. i. ff. ex quibus causis in possessio. estur. Vide, Exequutio sententia, & instrumenti Executio
 8 ui non est danda, multis casibus. d. concl. 489. † Amplia, quia Exequutio, & brachium militare, non potest concedi, si debitor pendente iudicio, etiam exequutio, offert debitum cum deposito subsequuto penes campforem, iuxta formam sententia.
 9 † Limita, quia Florentia, regulariter pro exequutione sententia imploratur brachium militare, l. qui restituere. ff. de rei vendic. Nam alias superfluum, & frustratorium esset habere sententiam, nisi debita exequutioni demandaretur, cap. quoad consultationem. Extra, de re iudic. gloss. in rubr. C. de exeq.
 10 rei iudic. † Extende, quia brachium militare, non impeditur, & sic exequutio rei iudicata, per iudicium ordinarium. Rom. consil. 76. in fin. Innoc. in
 11 cap. cum in iure, Extra de offic. deleg. † Extende, quia litis pendencia in exequutiis, non obstat, quin detur in iudicium exequutum. Iason. consil. 9. & consil. 12. lib. 1. Grammar. consil. 95. Iason. post alios in
 12 l. nulli. num. 8. versic. sexto, & ultimo. C. de iudic. † Extende, quia brachium militare debet concedi contra condemnatum, ad relaxandum bona, per sententiam, quae fecit transitum in rem iudicatam, etiam si offerat interesse, quia licet alias obligatus ad factum, soluendo interesse, liberetur. l. stipulationes non diuiduntur, in princ. in vers. Celsus. ff. de verbor. obligatio. tamen, quando adest condemnatio ad relaxandum, & est in facultate obligati, compellitur praecise, glossa communiter approbata, in l. qui restituere. in gloss. magna, in versic. condemnandus. ff. de rei vendic. Bald. in l. ynica. numer. 46. C. de sentent. quae pro eo, quod interest. Iason. in §. actionum. num. 48.
 13 Institut. de actio. & consil. 9. num. 10. lib. 1. † Limita, quia Exequutio, seu brachium militare, debet

concedi vigore instrumenti exequibilis, tam de iure communi, l. si cui. §. iussu. ff. vt inpossess. legat. Bart. in l. finita. §. Iulianus. versicul. secundo quaro. ff. de damno infect. l. qui restituere. cum materia. ff. de rei vendic. quam ex iure municipali Florentia, & ex reformatione facta, de anno 1489. † Extende vt
 14 idem sit, quando petitur brachium militare, in vim iudicati, vel pacti, quod liceat propria auctoritate ingredi possessionem, vel ex dispositione iuris communis, vel statuti, quod possit locator expellere conductorem propria auctoritate; quia si petat associari, iudex superior tenetur concedere familiam, ad tollenda scandala, plene Alexand. consil. 130. In causa. Strac. Ciavororum. in princ. & consil. 131. per totum lib. 4. † Extende, quia tale
 15 Brachium militare, imploratum a superiore pro exequutione rei iudicata, vel pacti exequibilis, debet concedi, extra iudicialiter, nisi constet, quod iniuste petatur, Alex. consil. 130. In causa. num. 3. versic. praeterea ad praedicta. lib. 4. Vbi, quod si petatur in iudicio exequutio sententia, per modum brachii secularis, debet concedi sine alia causae cognitione. † Imo tenetur Iudex, cuicumque
 16 menti offensionem ab alio dare associationem, l. fin. C. de erogat. milit. annon. lib. 12. Alexand. dist. consil. 130. num. 3. lib. 4. † Contrarium in hoc ultimo,
 17 quando petitur exequutio, iudicialis sententiae alterius, quod imo, antequam concedat, debeat cognoscere de iustitia, vel iniustitia. Apostill. ad Alexand. d. consil. 130. num. 3. lib. 4. allegat Bart. & Bald. in l. magistratibus. ff. de iurisdict. omn. iud. Lucam de Penna in l. 1. quest. 1. C. de priuileg. scholar. 10. Igneum. in l. 1. §. cum dominus. numer. 33. cum
 18 seqq. ff. ad Syllania. † Declara in versic. Iudex secularis. Concl. 429. vbi plenius.

F I N I S.

[illegible]

TIST.

